

Populistisk Kommunikasjonsstil i Norsk, Politisk Diskurs

En kritisk diskursanalyse av Senterpartiets & Fremskrittspartiets
partiledertaler fra 2021

HELENE ECKLO BREVIK

VEILEDER
Jan Svennevig

Antall ord: 30 256

Universitetet i Agder, 2023
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Institutt for nordisk og mediefag

Master

FORORD

For å kunne gjennomføre et forskningsprosjekt på denne størrelsen var det sentralt for meg å kunne sentrere oppgaven rundt en tematikk som engasjerer meg personlig. Politikk er for så vidt et engasjement som jeg synes alle i alle deler av verden burde delta i. Dissonansen mellom viktigheten av å delta i offentlige beslutningsprosesser og antallet mennesker som stiller seg utenfor og ikke vil ha noe med det å gjøre fascinerer meg, og det er min oppfatning at dette vitner om et viktig problem: politikk kan være gjennomtenkt, godt begrunnet og gjennomførbar, men om den ikke kommuniseres så den kan forstås av hvem som helst, vil den aldri være god nok. Uten å kunne si det sikkert tror jeg det var en artikkel om den amerikanske politikeren Donald Trump som gjorde meg oppmerksom på populisme-begrepet. Måten Trump har kommunisert før, under og etter tiden som amerikansk president brakte frem mange spørsmål i meg. Noen av dem var: «hvilke triks er det han bruker som har gjort han så populær men også så avskydd?», «hva er egentlig en populist?» og «er det norske politikere som driver med populistisk kommunikasjon?»

Det er en liten håndfull mennesker som har vært en avgjørende støtte for meg gjennom dette forskningsprosjektet. Først og fremst vil jeg takke Jan Svennevig, som har veiledet meg gjennom denne prosessen. Som en eksepsjonell forsker, analytiker og pedagog har han gitt mer konkret og helhetlig tilbakemelding og oppfølging enn jeg trodde var mulig. Som en generøs og pålitelig mentor i denne prosessen har han sikret at dette forskningsprosjektet er fullført og levert, og dette til tross for at han i første veiledning gav en ydmyk kommentar om at politisk kommunikasjon ikke er et felt han har spisskompetanse på. Jeg er nå heller overbevist om at når det gjelder språk, retorikk og kommunikasjon er han en utømmelig brønn av kunnskap som kan strekkes over de fleste felt. Jeg er så takknemlig for din tid og dine råd. Jeg vil også takke mine beste venner, Elisabeth og Miriam, to akademikere og omsorgsgivere som har støttet meg på alle måter de har kunnet gjennom masteren min. Til sist må jeg takke min fantastiske forlovede, Henrik, som har sagt at jeg må skrive oftere enn jeg har sagt det selv. Som en kontinuerlig kilde til omsorg, trøst og oppmuntring er du roten til det som gjør at livet går rundt når jeg er fullstendig utslitt og nære med å gi opp. Jeg er allikevel forholdsvis glad for at du aldri igjen skal mase på meg om at jeg må skrive «litt til». For nå er jeg ferdig, og har tid til å planlegge bryllupet vårt, fokusere på jobb og kose meg i sola. Endelig er fredag her, og det er helt herlig.

Helene Ecklo Brevik, juni 2023, Kristiansand

SAMMENDRAG

Dette forskningsprosjektet er en kritisk diskursanalyse av partiledertalene til Senterpartiet og Fremskrittspartiet i forkant av stortingsvalget i 2021. Talene ble holdt av Trygve Slagsvold Vedum og Sylvi Listhaug på partienes landsmøter, og talene ble publisert digitalt som videoer grunnet koronapandemien. Populisme er et fenomen som har økt i popularitet gjennom det siste tiåret, og de to partiene er interessante å undersøke i denne sammenhengen grunnet Fremskrittspartiets historie med populisme-begrepet og de nye populisme-anklagene Senterpartiet har møtt etter deres plutselige økning i oppslutning.

Talene vil være utgangspunktet for analyse, der en populistisk analysemodell vil bli brukt. I denne sammenhengen vil populisme kategoriseres som en ideologi, et fenomen og en kommunikasjonsstil. Analysekategoriene som vil benyttes er konstruert utfra populistisk teori, og består av kategorisering av folket og eliten, der partilederne kategoriserer partiet og seg selv med folket. I tillegg til å se etter slike kategoriseringer og etos-appeller søker analysemodellen å lokalisere emosjonssterke uttrykk i form av patos-appeller, implementering av ekskluderingsstrategi, en sentral hovedkonflikt og kontrasterende og abstraherende språk med bruk av hyperboler. Den siste analysekategorien vil være oppsummerende ved å se hvordan de språklige kategoriene 'folket' og 'eliten' assosieres med positive og negative egenskaper, der kritikk av motstandere og det politiske systemet og beskrivelser av folket som undertrykte bidrar til det som i sin helhet er en populistisk kommunikasjonsstil.

Kritisk diskursanalyse gjøres i tre dimensjoner der teksten utgjør dimensjonen 'sosial begivenhet', og de neste dimensjonene er 'sosiale praksiser' og 'sosiale strukturer'. Dette vil gjennomføres ved å gjøre en sjangerplassering av tekstene, forstå hvordan partiledertaler utgjør en sosial praksis og bruke samfunnsvitenskapelige teorier om populisme, offentlighet og makt for å forstå potensialet for talenes diskursive påvirkning. I tillegg til å vurdere hvorvidt talene innehar populistiske karakteristikk, vil prosjektet utforske mulighetene for at populistiske virkemidler og retorikk kan fungere som maktmisbruk innenfor norsk, politisk diskurs.

ABSTRACT

This research project is a critical discourse analysis of the party leader speeches of Senterpartiet and Fremskrittspartiet, prior to the 2021 parliamentary election in Norway. The speeches were delivered by Trygve Slagsvold Vedum and Sylvi Listhaug at their respective party congresses and were digitally published as videos due to the COVID-19 pandemic. Populism is a phenomenon that has gained popularity over the past decade, and these two parties are interesting to examine in this context due to Fremskrittspartiet's history with the populist term and the new accusations of populism that Senterpartiet has faced following their sudden increase in popularity.

The speeches will serve as the basis for analysis, utilizing a populist analytical model. In this framework, populism will be categorized as an ideology, a phenomenon, and a communication style. The analysis categories are constructed based on populist theory and include the categorization of "the people" and "the elite," where the party leaders categorize their parties and themselves as part of the people. In addition to identifying such categorizations and ethos appeals, the analytical model aims to identify emotionally charged expressions in the form of pathos appeals, the implementation of exclusion strategies, a central main conflict, and the use of contrasting and abstract language with the use of hyperboles. The final analysis category will provide a summary by examining how the linguistic categories of "the people" and "the elite" are associated with positive and negative attributes, where criticism of political opponents and the political system, as well as descriptions of the people as oppressed, contribute to an overall populist communication style.

Critical discourse analysis is conducted in three dimensions: the text constitutes the dimension of "social event," followed by the dimensions of "social practices" and "social structures." This will be achieved by situating the texts within a specific genre, understanding how party leader speeches constitute a social practice, and employing social science theories on populism, publicness, and power to comprehend the potential impact of the speeches' discursive nature. In addition to evaluating whether the speeches exhibit populist characteristics, the project will explore the possibilities of populist language and rhetoric functioning as forms of abuse of power within Norwegian political discourse.

INNHOILDSFORTEGNELSE

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
ABSTRACT	4
1. INTRODUKSJON	8
1.1 PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	10
1.2 OPPGAVENS BEGRENSNINGER.....	10
1.3 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN.....	11
1.4 KONTEKST.....	12
2. TEORI OG BEGREPER	14
2.1 POLITISK KOMMUNIKASJON	14
2.2 OFFENTLIGE UTTALELSER OG POLITISKE TALER.....	15
2.3 OFFENTLIGHET.....	15
2.4 POPULISME.....	16
2.5 POPULISMENS BAKGRUNN	17
2.5.1 POPULISME PÅ VERDENSSCENEN.....	17
2.5.2 POPULISME I NORGE.....	18
2.6 POPULISMENS TREKK.....	19
2.6.1 HVEM ER FOLKET?	19
2.6.2 HVEM ER ELITEN?	20
2.6.3 POPULISTENS ROLLE	21
2.7 POPULISME SOM EN POLITISK KOMMUNIKASJONSSTIL.....	22
2.8 KRITIKK AV POPULISMEN	23
2.9 MAKT	25
3. METODE	27
3.1 FORSKERSTANDPUNKT OG FORSKNINGSDESIGN.....	27
3.2 KVALITATIV, ABDUKTIV METODE	27
3.3 KRITISK DISKURSANALYSE	29
3.4 SOSIALSEMIOTIKK.....	31
3.5 TEKSTANALYSE.....	32
3.6 RETORISK ANALYSE.....	33
3.7 REPRESENTASJON AV AKTØRER.....	34
3.8 TRANSITIVITETSANALYSE & VERDILADNING.....	34
3.9 POPULISTISK ANALYSEMODELL.....	35

3.10 PRESENTASJON AV EMPIRI.....	36
3.10.1 SENTERPARTIETS PARTILEDERTALE	36
3.10.2 FREMSKRITTSPARTIETS PARTILEDERTALE	37
3.11 VALG AV EMPIRI	37
3.12 AVGRENSNING.....	38
3.13 KRITISKE PERSPEKTIVER PÅ METODEVALG	38
4. ANALYSE AV SOSIALE BEGIVENHETER.....	40
4.1 SPRÅKKATEGORIENE 'FOLKET' OG 'ELITEN'	40
4.1.1 SENTERPARTIET.....	40
4.1.2 FREMSKRITTSPARTIET	41
4.1.3 SAMMENLIGNING	42
4.2 ETOS- OG PATOS-APPELLER.....	45
4.2.1 SENTERPARTIET.....	45
4.2.2 FREMSKRITTSPARTIET	46
4.2.3 SAMMENLIGNING	47
4.3 EKSKLUDERINGSSTRATEGI.....	49
4.3.1 SENTERPARTIET.....	49
4.3.2 FREMSKRITTSPARTIET	50
4.3.3 SAMMENLIGNING	51
4.4 EN SENTRAL HOVEDKONFLIKT	52
4.4.1 SENTERPARTIET.....	52
4.4.2 FREMSKRITTSPARTIET	54
4.4.3 SAMMENLIGNING	56
4.5 KONTRASTERENDE OG ABSTRAHERENDE SPRÅK.....	57
4.5.1 SENTERPARTIET.....	57
4.5.2 FREMSKRITTSPARTIET	59
4.5.3 SAMMENLIGNING	62
4.6 KAMPEN FOR 'FOLKET', KRITIKK AV SYSTEMET OG ANSVARLIGGJØRING AV 'ELITEN'	64
4.6.1 SENTERPARTIET.....	64
4.6.2 FREMSKRITTSPARTIET	66
4.6.3 SAMMENLIGNING	68
4.7 SJANGERPLASSERING	70
5. PARTILEDERTALER SOM SOSIAL PRAKSIS	71
6. MAKT SOM SOSIAL STRUKTUR	74
6.1 NORSK, POLITISK DISKURS.....	75
6.2 ER POPULISTISK KOMMUNIKASJON MAKTMISBRUK.....	76
7. KONKLUSJON	78
7.1 BESVARELSE AV PROBLEMSTILLING	78
7.2 VIDERE FORSKNING.....	78
REFERANSER	79

1. INTRODUKSJON

Populisme er ikke et nytt fenomen, men et reaktualisert et gjennom den populistiske bølgen som har feid over Vesten. I Øyvind Østeruds publikasjon «Populismen tar over verden» skriver han følgende: «`Populism takes over the world´ var det alarmerende oppslaget på markedsdatabyrået Bloombergs nettside ved inngangen til 2017, i kjølvannet av den britiske Brexit-voteringen, det amerikanske presidentvalget og de sterke protestbevegelsene i Europa» (Østerud, 2017, s.244). Østeruds poeng er ikke at dette er en entydig trend innenfor politiske arenaer, men at betydningen av populismens økende popularitet er skiftende og uklar (Ibid). Dette er først og fremst fordi det er et flyktig begrep som er vanskelig å definere, men også fordi ´populist´ er en fornærmelse samtidig som betegnelsen har tydelige assosiasjoner til måter å gjøre politikk på. Samspillet mellom internett, mediekanaler og tradisjonell politisk kommunikasjon gjør at fenomener som populisme ofte inntar offentlig, politisk diskurs og forståelse, uten at innholdet i begrepet eller dets historie blir utdypet. For å kunne forstå populisme og andre fenomener som preger moderne politikk er det derfor viktig at humanistiske forskere gjør grundige analyser og dissekerer fenomenene i seg selv, men også i kontekst av hvorfor de oppstår og mulig virkning av dem.

I denne oppgaven vil populistiske perspektiver forstås i sammenheng med norske partiers kommunikasjon. Ifølge The Economist sin demokrati-indeks (publisert av FN-sambandet) er Norge det mest demokratiske landet i verden (The Economist i FN, u.å.). Dette er basert på en undersøkelse med vurdering av utsagn om valgprosesser, mangfold, hvor godt regjeringen fungerer, sivile rettigheter, politisk deltakelse og politisk kultur (Ibid). Dette betyr ikke at Norge er et fullstendig demokrati uten feil og mangler. Et optimalisert liberalt demokrati synes å være målet til store deler av verden, og en forutsetning for et fungerende demokrati er valgdeltakelse. I det norske stortingsvalget i 2021 var det 77,2% valgdeltakelse (SSB, 2021). I en undersøkelse fra 2015 var noen av de ledende grunnene til at de spurte ikke stemte at; de ikke var interesserte, følte at stemmen deres ikke ville gjøre en forskjell, de ikke hadde kjennskap til personene som stilte til valg og de ikke kjente til hva partiene stod for (SSB, u.å.) Disse svarene har mange kommunikative dimensjoner, som kan relatere til spørsmål om hva som er optimal politisk kommunikasjon, hvordan politisk kommunikasjon kan være mangelfull og hvilke strategier og mekanismer som kan benyttes for å optimalisere politisk kommunikasjon som tidligere har hatt mangler.

«(...) populism acts like a drunken guest at a dinner party: While usually it does not respect the rules of public contestation, it spells out painful but real problems of the existing political order.» (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.209). Indirekte kommenterer populisme på det politiske problemet som er at mange ikke stemmer ved politiske valg fordi kommunikasjon om norsk politikk enten er utilgjengelig, uforståelig eller uinteressant. Direkte tar ikke populismen for seg lav valgdeltakelse som en del av sin ideologi, men berører tematikk som kan ha en reell bakgrunn, gjennom virkemidler som kan tilgjengeliggjøre politikk. I korte trekk er populisme en tynn politisk ideologi, som er sentrert rundt elitekritikk der befolkningen blir oppfattet som «(...) en samlet enhet i opposisjon til elitene.» (Østerud, 2017, s.251-252). Den er også antipluralistisk, er lite opptatt av konstitusjonelle garantier for mindretall og populistiske ledere har som kjennetegn at de seg selv som den eneste sanne representanten for et enhetlig folk (Ibid). I denne oppgaven vil jeg, blant annet, fremlegge noen av argumentene for hvorfor populisme kritiseres, og om det eventuelt er positive sider ved populisme. For om populisme kan gi en stemme til grupper som føler seg underrepresentert i samfunnet, mobilisere ekskluderte grupper eller styrke politisk deltakelse, hva er da problemet (jf. Mudde & Kaltwasser, 2012, s.20-21)?

Denne oppgaven tar for seg sentrale spørsmål rundt samtidens politiske kommunikasjon og retorikk, ved bruk av perspektiver og teori knyttet til populisme. For å kunne undersøke populisme i norsk kontekst skal denne teksten gjøre en kritisk diskursanalyse av partiledertalene til Trygve Slagsvold Vedum fra FrP og Sylvi Listhaug fra Frp, som ble holdt på de to talenes landsmøter i forbindelse med stortingsvalget i 2021. Talene er hentet fra to partier som begge har møtt populisme-anklager gjennom tidene, og som i disse talene formidler kjernebudskap fra sine respektive partiprogram ved taler fra partienes øverste ledere. Dette forskningsarbeidet skal analysere disse talene, se sammenhenger mellom talenes karakteristikk og forstå hvordan de fungerer som kommunikative fenomener gjennom en populistisk linse. Gjennom nye medier, ny teknologi og internett har størrelsen på det digitale informasjonshavet økt betraktelig, og mellom digitale ekkokamre og algoritme-styrt deling av innhold har det oppstått nye spørsmål om hvordan enkelte budskap blir mer synlige enn andre. Oversimplifiserte politiske plattformer bygget på sterke språklige og retoriske mekanismer kan ha fordeler i det moderne, kommunikative klimaet. De av mekanismene som kan kategoriseres om populistiske, kan også innfiltrere kommunikasjonen til politiske aktører til tross for at de ikke kan klassifiseres som populistiske i sin helhet eller kaller seg selv populistiske. Ved å analysere de to talene gjennom en kritisk linse kan kritikkverdige forhold i norsk, politisk kommunikasjon knyttes opp mot populistisk teori, som igjen kan synliggjøre skjult ideologi og maktbruk.

1.1 PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL

Problemstillingen som dette forskningsprosjektet vil forsøke å svare på er følgende:

i hvilken grad er populistiske trekk til stede i Senterpartiet og Fremskrittspartiets partiledertaler fra 2021, og hvordan kan populistiske virkemidler og retorikk fungere som maktmisbruk innenfor norsk, politisk diskurs?

Gjennom bruk av metoden kritisk diskursanalyse (KDA), som vil forklares og utdypes i metodekapittelet, vil dette prosjektet forsøke å se de to talene i lys av populistisk teori, med mål om å forstå deres meningspotensiale, rolle og kontekst for å videre vurdere makt-dimensjonene som preger partiledertalene og hvilke roller slike tekster har i offentligheten. Dette vil altså reflektere forhold tilknyttet både sjangerspørsmål og sosiale strukturer som de to talene blir holdt innenfor. Som et veiledende og strukturelt bidrag som skal bistå i å utforske tematikken og problemstillingen, har jeg også utviklet følgende forskningsspørsmål:

- Hvilke retoriske og språklige virkemidler kan i samspill fungere som populistisk kommunikasjon?
- Hvilke forskjeller er det mellom graden av populistiske virkemidler i de to talene, og er det forskjeller i hvordan de brukes og eventuelt hva de brukes til?
- Har Senterpartiet og Fremskrittspartiet, som tilsynelatende har veldig ulike politiske ideologier, mer til felles enn de tror?
- Hvordan fungerer populistisk retorikk som en form for maktutøvelse?
- Er bruk av populistiske kommunikasjon en form for maktmisbruk eller er det kun overbevisende kommunikasjon?
- Hvilke kritikkverdige forhold er til stede i den mulige bruken av populistiske virkemidler i de to tekstene, og hvordan kan dette forme sosiale praksiser og strukturer?

1.2 OPPGAVENS BEGRENSNINGER

Det er viktig å spesifisere at oppgaven vil undersøke hvorvidt det finnes populistiske trekk ved partiledertalene, og ikke om de to partiene er populistiske. Først og fremst så er de to talene kun et begrenset utvalg, som ikke reflekterer all kommunikasjon for de to partiene i sin helhet. I tillegg vil dette forskningsprosjektet se etter konkrete virkemidler og mekanismer som sammen kan utgjøre et populistisk uttrykk og skape en analytisk ramme utfra dette, til forskjell fra å gi partiene et definitivt,

negativt ladet populist-stempel. Valget av partier gir muligheten til å forstå to partier med to ulike historier og forhold til begrepet, der det er interessant å forstå i hvilken grad en av dem, begge eller ingen av dem benytter seg av den populistiske kommunikasjonsstilen. Dette er også et interessant sammenligningsgrunnlag fordi de to partiene er tilknyttet hver sin politiske gruppering, der Senterpartiet (SP) har sittet i regjering med det røde partiet Arbeiderpartiet siden 2021, og Fremskrittspartiet (FrP) har sittet i regjering med det blå partiet Høyre. Tradisjonelt kategoriseres SP som et sentrumparti og FrP som et høyrevendt parti, som også utgjør en politisk forskjell med interessant sammenligningspotensiale. Oppgaven vil heller ikke ta for seg gjennomførelsen av politikken som omhandles i talene, men begrenser seg til hva talene formidler. Dette er årsaken til at den populistiske teorien som benyttes i oppgaven vil spisses inn mot populisme som en kommunikasjonsstil, som videre er utgangspunktet for den tekstfokuserede analysemodellen som vil benyttes. Tidligere forskning har også utforsket høyre- og venstre-populisme, der dette forskningsprosjektet heller forholder seg til populisme i en generell forstand, for å kunne inkludere de to partiene og deres ulike politiske plassering. Prosjektet har dermed mulighet til å fokusere på partienes språk og retorikk, populistisk kommunikasjonsstil og partiledertalers innvirkning på norsk politisk diskurs.

1.3 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN

Populismens økende popularitet er tydeliggjort gjennom tematikkens tilstedeværelse i et økende antall litteratur, forskningsprosjekter og masteroppgaver (jf. Østerud, 2017, 243-244)(jf. Mudde & Kaltwasser, 2012, s.1-3). Den er også skiftende og uklar, slik Østerud skriver, samtidig som det kan beskrives som en del av populisme-begrepets natur ved at begrepet blir brukt på mange ulike måter og i ulik sammenheng (Ibid). At populismen er så kompleks, vag og populær gjør at den utgjør et godt forskningsobjekt. Å forstå hva populisme er og dets signifikans i tidsånden kan reflektere flere forhold som preger norsk offentlighet og norsk, politisk diskurs. Politisk språk kan være vanskelig å forstå, i tillegg til at moderne medier og teknologi gjør også at mengden språk som kan forstås av befolkningen bare blir større og større. Kvaliteten på og den etiske egenskapen til politisk språk fortsetter derfor å være viktig å undersøke. Demokratier er rotfestet i deltakelse, og dersom valgdeltakelse gjøres på bakgrunn av manipulerte fremstillinger eller om den politiske kommunikasjonen skaper utenforskap som hindrer representasjon fra deler av befolkningen oppfyller ikke politisk kommunikasjon innenfor et demokrati sin hovedfunksjon. I en politisk arena preget av komplekse problemstillinger, kompromisser og vanskelig språk finner populismen

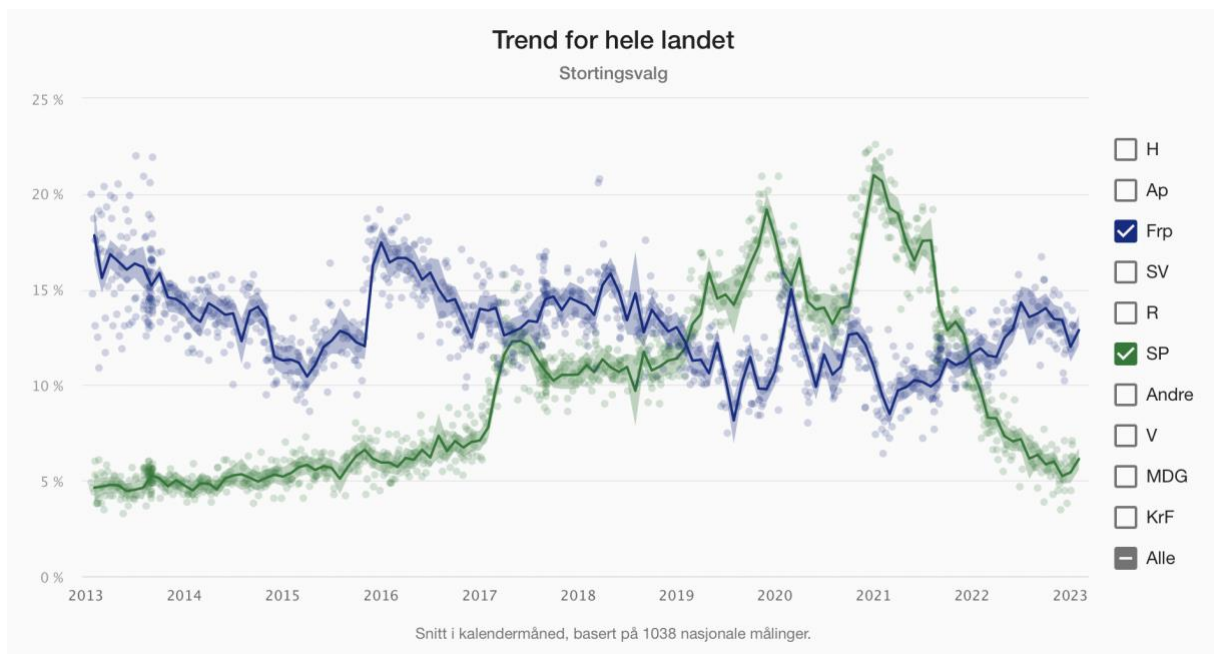
inn ganger ved å være enkel, tydelig og kompromissløs. Populisme er et svar på et reelt problem, til tross for at det kan diskuteres om det er et godt svar.

Som sagt har populisme i Norge har blitt utforsket av en rekke teoretikere og analytikere, og populistisk tematikk har blitt brukt i en rekke oppgaver innenfor politiske og kommunikative studium. I Mariann Amstrup-Sondresen sin masteroppgave fra 2020, «Listhaug-effekten: Høyrepopulistiske diskurser i norsk innvandringspolitikk», skriver hun en kritisk diskursanalyse av et utvalg tekster fra Sylvi Listhaug knyttet til flyktningekrisa fra 2014/2015 og den påfølgende innvandrings- og integreringsdebatten (Amstrup-Sondresen, 2020). Jonas Bråthen berører også populistisk tematikk i masteroppgaven «Når mange færre skal bestemme over mange fler som bor mye lenger bort», og gjør en retorisk analyse av Senterpartiets bruk av populistiske appeller i mediene (Bråthen, 2020). Spesielt etos-, patos- og logos-appeller i Senterpartiets kommunikasjon er utforsket i Bråthens oppgave, der Amstrup-Sondresen ser Listhaugs påvirkning på norsk innvandrings-, kultur og verd- og demokrati-diskurs. Begge studiene påpeker tilstedeværelsen av populistiske trekk ved kommunikasjonen til de respektive partiene. Amstrup-Sondresen understreker nødvendigheten ved å rette kritiske blikk mot språk, og utforske FrP og Listhaug i sammenheng med populistisk ideologi videre, spesielt med fokus på høyrepopulisme (Amstrup-Sondresen, 2020, s.117). Bråthen påpeker den bemerkelsesverdige økningen i Senterpartiets oppslutning og antydninger til populistiske frierier fra partiets side, som støttes av funnene i analysen hans som indikerer tilstedeværelsen av populistiske elementer (Bråthen, 2020, s. 66-68). Denne oppgaven vil benytte enkelte perspektiver, teorier og metoder som er gjenkjennelige i sine forgjengere, men vil til forskjell fra disse to masteroppgavene se de to partiene i sammenheng og benytte en egen analysemodell utarbeidet fra populistisk teori.

1.4 KONTEKST

Kontekst er den aktuelle sammenhengen hvor alle meningsskapende prosesser finner sted, som disse prosessene er avhengige av (Hitching & Veum, 2011, s.27). For å kunne undersøke tematikken i denne oppgaven er det derfor relevant å undersøke konteksten for de to talene som skal analyseres. Vårhalvåret 2021 markerte et år med koronapandemiens herjing. Restriksjonene iverksatt av regjeringen holdt det norske folk hjemme, og frykten for nye varianter av viruset gjorde at karantene, vaksiner og isolasjon var like mye på agendaen som ved virusets fremmarsj. Erna Solbergs regjering hadde på dette tidspunktet sittet i åtte år, men det skjedde et par endringer i partisammensetningen i løpet av disse årene (Regjeringen, u.å.). Regjeringen inkluderte Høyre og FrP

fram til januar 2020, da FrP trakk seg ut. I tillegg ble Venstre en del av regjeringen i januar 2018, og Kristelig Folkeparti i januar 2019. Senterpartiet, derimot, hadde ikke vært en del av en regjering siden Jens Stoltenbergs regjering fra 2005 til 2013 (Ibid). I valgkampen fram mot oktober har partiene landsmøter, møter der partimedlemmer over hele landet møtes for å diskutere, vedta partiets politikk, vedta sitt sentralstyre og øverste ledelse (jf. Arbeiderpartiet, u.å.). På disse møtene er det vanlig at partilederen holder en tale til partiet, der sentrale politikk presenteres og fokuspunkter settes. Partileder for Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, holdt sin partiledertale 4. juni (Senterpartiet, 2021). Fremskrittspartiet opplevde et skifte i løpet av denne valgkampen. Siv Jensen var partileder fra 2006, noe som endret seg på nettopp landsmøtet i 2021. 8. mai holdt hun sin siste tale som FrP-leder, og dagen etter holdt Sylvi Listhaug sin første tale som partileder (Fremskrittspartiet, 2021). Senterpartiet opplevde en kraftig vekst i popularitet fram mot denne valgkampen, hvorav FrP har hatt mer varierende resultater over de siste ti årene (jf. Faktisk., u.å.). Resultatene var åpenbare etter stemmene var talt; det var tid for et rødt skifte. Jonas Gahr Støres regjering har sittet siden oktober 2021, og den består av et samarbeid mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

FIGUR 1 SKJERMDUMP FRA PARTIBAROMETER (FAKTISK.NO, U.Å.)

2. TEORI OG BEGREPER

2.1 POLITISK KOMMUNIKASJON

I Aeron Davis *Political Communication* beskrives politisk kommunikasjon som intensjonell kommunikasjon om politikk som gjøres av politiske aktører (Davis, 2019, s.9-10). Politiske aktører kan bety politikere, partier, regjerende myndigheter, lovgivende forsamlinger, deltakere i politiske kampanjer og medieaktører som sprer politiske budskap. Kommunikasjonen i og om politikken kan gjøres på mange måter; som gjennom journalistiske massemedier, offentlige publikasjoner, nettsider, sosiale medier og i mellommenneskelig kommunikasjon. Politisk kommunikasjon kan også omfatte politisk kultur, som at politikere deltar i underholdningsprogrammer, at kjendiser blir politikere eller at politikk blir til satiriske memes som spres på sosiale medier (Ibid). Davis beskriver en fjerde æra av politisk kommunikasjon, som har meldt sin ankomst mot slutten av 2010-tallet (jf. Davis, 2019, s.6). I den nye æraen av politisk kommunikasjon er det flere karakteristikk som er relevante å trekke frem (Davis, 2019, s.8). 1.En nedbryting av tilliten til politiske institusjoner, eksperter og eliter, 2. problemer informasjon-overbelastning og 'sannhet', 3.nye, raskt voksende partier, interessegrupper og sosiale bevegelser og 4.fragmenterte og polariserte publikum (Ibid). De to første trekkene henger i stor grad sammen. Det moderne sannhetsspørsmålet er preget av at individer sliter med å finne gyldige og verifiserbare kilder til informasjon, som forverres av 'fake news', algoritmestyrte innhold, kunstig intelligens og bilde- og video-manipulasjon. Dette gjør at man, uavhengig av politiske meninger og ideologisk tilhørighet, lett vil finne informasjon som bekrefter ens egne overbevisninger og avkrefter overbevisningene til motstandere. Tradisjonelle instanser til objektiv og universal informasjon og sannhet, altså institusjoner og eksperter, mister altså sin troverdighet fordi de lett kan motbevise gjennom et internett-søk. I respons til disse digitale forumene der ulike agendaer og ideer vokser og får plass oppstår stadig fler bevegelser og grupperinger med tilhengere. Med hjelp fra digitale ekkokamre blir distansen mellom de ulike informasjonsfløyene stadig større, og polarisering preger det politiske og kommunikative klimaet som omgir dem. Splittelsene blant grupperingene er, blant annet, preget av alder og utdanning, økonomisk bakgrunn og politisk interesse, rase og kjønn. Offentlig og politisk retorikk forandrer seg i takt med utviklingen av ny kommunikasjonsteknologi (Kjeldsen i Hitching & Veum, 2011, s.36). Å undersøke tendenser i politisk kommunikasjon i den fjerde æraen av politisk kommunikasjon er dermed aktuelt og relevant.

2.2 OFFENTLIGE UTTALELSER OG POLITISKE TALER

Innenfor politisk kommunikasjon eksisterer det en rekke ulike sjangre. En sjanger kan beskrives som en semiotisk måte å kommunisere på, men mer konkret tar denne oppgaven utgangspunkt i følgende definisjon av sjanger-begrepet: en sjanger er en kategorisering av tekster der tekstene har blitt 'typiske' fordi de innehar karakteristikker som også kan gjenkjennes i andre, lignende tekster (van Leeuwen i Skrede, 2017, s. 34). Enkelte sjangre er mer flytende enn andre, og partiledertaler har en rekke mulige plasseringer som sådann. Dermed vil to ulike sjangre være relevante i videre analyse. En av dem er «public transcripts», som kan oversettes til 'offentlige uttalelser' (Scott, 2001, s.21-22). Offentlige uttalelser kan defineres som narrativer eller gjengivelser som er konstruert gjennom tekst, og som bygger diskurs og etablere eller utvikler maktrelasjoner i politiske sfærer. Tekster innenfor denne sjangeren kan rettferdiggjøre maktbruk og maskere maktmisbruk, og kan gjøre at mottakerne aksepterer de presenterte narrativene som grunnlag for egne handlinger og oppfatninger (Ibid). Offentlige uttalelser er elites berettigelse for deres rett til å styre (Lee, 2020, s.243). For at det skal resonneres med befolkningen er det et behov for at den politiske eliten påstår at deres intensjon er å representere de virkelige interessene til gruppene som er underordnet dem (Ibid). Dette viser at et krav for at tekster skal bli kategorisert under 'offentlige uttalelser' er at avsenderen kan kategoriseres som en elite som har en form for makt over dem uttalelsen er rettet mot. En annen sjanger som er relevant å trekke frem er politiske taler. Politiske taler kan også kalles for deliberative taler (Kjeldsen, 2019, s.34). I slike taler veies og overveies ulike sider av en sak, og talens funksjon er å tilråde eller fraråde. Målet til politiske taler er å avgjøre hva som vil være gagnlig eller skadelig i framtiden. Å kategorisere en tale som en politisk tale konstitueres ut fra publikums mål som tilhørere og deres holdning til talens mål (Ibid).

2.3 OFFENTLIGHET

Politisk kommunikasjon er en viktig strømning innenfor den offentlige sfære. Jürgen Habermas har teoretisert om offentlig kommunikasjon i demokratier (Davis, 2019, s.20). Habermas har arbeidet og har fokusert på utviklingen og viktigheten av offentlige, kommunikative rom i det politiske Europa, og har gitt terminologi og idealiserte normer som kan brukes i studier av demokratier (Ibid). I analyser av offentlighet har Habermas delt offentligheten i to, i representativ og resonnerende offentlighet (Gripsrud, 2017, s.18). Spørsmålet som skiller de to typene, er hvorvidt folket har reell bestemmelsesrett over og påvirkningskraft på egen offentlighet. Representativ offentlighet er en offentlighet der allmennheten må akseptere politiske beslutninger som de ikke har blitt informert om og ikke får delta i. De faktiske beslutningstakerne som har makten til å forme offentligheten, vil

deretter re-representere og skape nye fremstillinger av offentligheten for å skape illusjonen av folkets faktiske myndighet (Ibid). Resonnerende offentlighet er en offentlighet som i stor grad er fri og resonnerer med folkets ønsker og meninger (jf. Gripsrud, 2017, s.18).

Kommunikasjonsrevolusjonen, bestående av digitaliseringsprosesser og internettets vekst, har endret offentligheten på gjennomgripende måter (Gripsrud, 2017, s. 28). Fordi kommunikative verktøy er tilgjengeliggjort for store deler av offentligheten, gjennom sosiale medier og lignende, har det blitt lettere å si noe, og vanskeligere å bli hørt. Det er en fare for en fragmentering av offentligheten, og dermed en svekkelse av den felles åpne samtalen om felles anliggender, fordi stortparten av borgerne enten ikke følger 'den felles samtalen', eller ikke føler at den angår dem (Ibid).

2.4 POPULISME

Fordi populisme står som sentrum for denne oppgavens problemstilling er det viktig å kartlegge hva populisme er. Populisme er et omfattende og vagt begrep, som synes vanskelig å definere. Det kan assosieres med «(...) kortsiktig popularitetsjakt, lettvinde løsninger, økonomisk overforbruk og selvmotsigende politikk» (Østerud, 2017, s.251-252). For å spisse dette følger et utvalg av tre definisjoner, som sammen kan gi et bilde av populismens kjerne. Den første definisjonen beskriver hva politisk populisme er «(...) populism is a way of doing politics in which 'the people' are pitted in conflict against others – various 'elites', local minorities, immigrants, foreigners. (...) those on the side of the people are moral; the rest are immoral, doing the work of a corrupt elite." (Velasco & Bucelli, 2022, s.13). Denne definisjonen kategoriserer to viktige aktører på den populistiske scenen, 'folket' og 'eliten', og gjør tydelig at et populistisk perspektiv farger folket som moralske og eliten som umoralske. Den andre definisjonen er «(...) populists aim to crush the Gordian knots of modern politics with the sword of alleged simple solutions." (Mudde, 2004, s.542). Her åpenbares en tredje aktør, som omtales indirekte i den første definisjonen; populisten selv. Populisten er altså en handlende aktør som kjemper på vegne av folket mot eliten. Den tredje definisjonen beskriver populisme som «(...) a political communication style of political actors that refers to the people. These political actors can be politicians and political parties, but also movement leaders, interest group representatives and journalists. Populism, therefore, is a communication frame that appeals to and identifies with the people and pretends to speak in their name" (Jagers & Walgrave, 2007, s.322). Denne definisjonen snakker til en del av populistens handlingsrom, og til populismens rolle i politisk kommunikasjon.

Disse definisjonene tydeliggjør dualismen i at begrepets kjerne er gjennomsyret av den samme konflikten og de samme aktørene, samtidig som perspektivene på dem kan være veldig ulike. Derfor skal jeg videre definere tre ulike linser jeg vil benytte i denne oppgaven. Den første er en historisk linse. Dette er for å styrke valget av populisme som fokuspunkt i oppgaven, ved å vise populismens framvekst som en relevant, moderne trend. I tillegg er det for å gi diskusjonspunkter til metodekapittelet, med tanke på at de negative konnotasjonene til ordet 'populisme' er relativt nye og har endret seg gjennom historien. Den andre linsen er en overordnet politisk linse, der jeg nærmere skal beskrive hvilke politiske egenskaper som tradisjonelt tilhører beskrivelsen av populisme-begrepet. Denne linsen skal tydeliggjøre populismens karakteristikk ytterligere. Til slutt skal jeg benytte en kommunikativ linse, der jeg beskriver populisme som en kommunikasjonsstil. Her vil karakteristikkene beskrevet i delen før knyttes opp til konkrete retoriske virkemidler.

2.5 POPULISMENS BAKGRUNN

2.5.1 POPULISME PÅ VERDENSSCENEN

Ordet 'populisme' kan spores helt tilbake til antikkens Roma, og kommer fra det latinske ordet «populus» som betyr «folket» (Jagers & Walgrave, 2007, s.323). Til tross for at begrepet ofte brukes nedsettende i dag har det ikke alltid vært preget av negativitet, men har heller hatt en rekke ulike konnotasjoner i rekken populistiske bølger gjennom historien (Kaltwasser et. al., 2017, s.4-5). På slutten av 1800-tallet ble populisme-begrepet brukt om og av medlemmer av «The US People's party», i referanse til en politisk kampanje mot jernbanen og bankene, samt politikere i Washington (Ibid). Dette eksempelet illustrerer også et annet poeng; fordi populistisk ideologi er tynn på egenhånd har den blitt brukt i kombinasjon med mange ulike typer ideologier, som kommunisme, økologisme, nasjonalisme og sosialisme (Mudde, 2004, s.544). I det moderne Europa har ulike populistiske fenomener dukket opp, kombinert med både høyre- og venstre-vendt ideologi (Mudde, 2004, s.548). Noen eksempler er i Italia på slutten av 40-tallet, Frankrike på 50-tallet, Nederland på 60-tallet og Danmark på 70-tallet (Ibid). Med økningen av tilfeller i liberale demokratier i Europa, økte også interessen for forskning på populisme på 70-tallet (Kaltwasser et. al., 2017, s.6). Det var allikevel stor variasjon i hvordan forskere forstod og brukte begrepet. På den ene siden ble begrepet «populistisk demokrati» (Dahl 1956) introdusert, en form for demokrati som søker å maksimere politisk likhet og folkesuverenitet, og på den andre siden kunne populisme bli beskrevet i kontekst av negative historiske forløp som 'reaksjonært' og 'ekstremistisk' (Kaltwasser et. al., 2017, s.6). Begrepet er i dag fortsatt mye omdiskutert, og den økte andelen populistiske fenomener rundt om i

verden har åpnet for flere spørsmål om hva konsekvensene av dette er (Velasco & Bucelli, 2022, s.1-2).

2.5.2 POPULISME I NORGE

På 60-tallet i Norge var det en konflikt mellom to grupper, teknokrater og populistere. Forståelsen av det å være populist var i denne sammenhengen å mene at lokalsamfunn var bygd opp av hushold, og at samfunnsplanleggingen burde ta utgangspunkt i lokalsamfunn, i motsetning til teknokratene som mente at nasjonen var sammensatt av næringer og sektorer (Bjørklund, 2004, s.410-413). Denne samfunnsdebatten dreide seg om utkant-Norges kamp mot sentralisering og avfolkning, og gav en ny, norsk giv til populisme-begrepet. På 70-tallet brakte Sosialistisk Folkeparti 'populisme' inn i sitt partiprogram. Til tross for at det ikke fant en permanent plass der ble varianter av populisme ivare tatt gjennom venstreorienterte opposisjonsgrupper mot De europeiske fellesskap (EF) på 70-tallet, og gjennom karakterer i norsk offentlighet, som selverklært høyrepopulist Anders Lange. I dag er Fremskrittspartiet et av de norske partiene som ofte kategoriseres som populistisk, både i offentlig debatt og i samfunnsvitenskapelig faglitteratur. Dette er i tradisjon tro, med tanke på at nettopp Anders Lange etablerte partiet på 70-tallet (Ibid). Senterpartiet er et eldre parti, som gjennom tidene har hatt mindre assosiasjoner til det populistiske begrepet. Senterpartiet ble stiftet i 1920 under navnet «bondepartiet», med mål om å være et økonomisk bondeparti som skulle kjempe for et «(...) stedeget balansert næringsliv.» (Senterpartiet, u.å.). Mange av partiets politiske prinsipper har vedvart, og fokuset på distriktsnorge, motstand mot sentralisering, verving og styrking av norsk næringsliv og arbeid for å beskytte norsk kulturliv er fortsatt til stede i Senterpartiets politikk. I de siste årene har populisme-begrepet blitt brukt mer i sammenheng med Senterpartiet. Et eksempel er da Vedums nåværende regjeringssjef Jonas Gahr Støre sa at SP-lederen spiller på «populistiske strenger» i et intervju med Dagsavisen i 2019 (Prestegård i Uleberg, 2022, s.5). Støre sa også at Vedum «(...) velger enkle bilder, enkle løsninger, enkle overskrifter (...)», men uttrykte at det generelt har blitt mer populisme i Norge (Ibid). Et annet eksempel, som også trekker inn Listhaug er følgende utdrag fra et debattinnlegg i Dagbladet fra 2020: «Sylvi Listhaug var lenge noregsmeister i populisme. I det siste har senterpartileiaren glatt dytta henne ned og tronar øvst på populismepallen.» (Wåge, 2020).

De to øvrige partiene kan ikke klassifiseres som fullstendig populistiske ut fra dette alene, og det er viktig å påpeke at de to partiene i dag stiller seg imot påstander om populistisk politikk og retorikk. Senterpartiets leder, Trygve Slagsvold Vedum, sa følgende på Senterpartiets landsmøte i 2019: «I

2015 ble vi kalt bakstreverske. Hva skjedde? Vi var partiet som gikk fram med nesten 40.000 stemmer. I 2017 ble vi kalt populistiske. Hva skjedde? Vi gikk fram med nesten 150.000 velgere og ble valgets vinnere. (...) Kall oss hva dere vil! Vi mener det vi mener uansett. Og vi mener det er feil å ikke lytte til folk som bor rundt i Norge og stemple det som bakstreversk.» (Vedum i Cosson-Eide, 2019). Fremskrittspartiets nåværende leder, Sylvi Listhaug, har tilsynelatende ikke kommentert på partiets populistiske arv. Tidligere partileder Siv Jensen har derimot selv kalt partiet for populistisk i 2007; «Hvis det er populisme å lytte til folks hverdagsproblemer, og forsøke å løse dem, da er jeg stolt av å lede et populistisk parti» (Jensen i Lode, 2016). Den tidligere partilederens mening om dette har allikevel syntes å ha endret seg. Etter at tidligere statsråd fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Holmås, kalte partiet «høyrepopulistisk» krevde daværende statsminister Erna Solberg at dette måtte unnskyldes. Siv Jensen sa følgende om saken: «Jeg er stolt av å lede et parti som er opptatt av å lytte til folket. Det har ingenting med høyrepopulisme å gjøre» (Ibid).

2.6 POPULISMENS TREKK

2.6.1 HVEM ER FOLKET?

Til nå har flere kjennetegn ved populisme blitt synliggjort. Populisme fremhever en kamp i samfunnet mellom folket som blir utnyttet og en elite som utnytter dem, der den første er en moralsk helt og den andre en umoralsk skurk. Populistene er de som konstruerer hvordan disse to gruppene ser ut, ettersom disse kategoriene i utgangspunktet er veldig åpne (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.9).

Populismen ser folket som en monoteistisk gruppe, der de eneste unntakene er spesifikke grupperinger i folket som er spesielt utsatt for en ekskluderings-strategi (Jagers & Walgrave, 2007, s.322). Folket er dydige og innehar en suverenitet, altså de er den eneste aktøren som har faktisk legitim, autoritet til å styre samfunnet. Ideelle samfunn, utfra dette meningsgrunnlaget, er demokrati. Det vil si et samfunn som kombinerer folkesuverenitet og majoritetsstyre (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.10-13). Et realisert demokrati er en institusjonell ordning ment til å ta politiske beslutninger som er til gode for alle, gjennom å la folket selv bestemme via et utvalgt av representanter. Et representativt demokrati krever frie valg for å beslutte hvem som skal delta i utvalget. Dagligdags bruk av 'demokrati' referer oftest til liberale demokratier, som i tillegg til folkesuverenitet og majoritetsstyre har konstitusjonell beskyttelse av minoritetsgruppers rettigheter (Ibid).

Ingen fullstendig realiserte demokratier eksisterer, for selv i samfunn med mindre grad av korrupsjon i demokratiet er det ikke en garanti for at enhver borger er fornøyd med demokratiets virke (Mudde & Kaltwasser, 2012, s. 10-13). Ordet demokrati har allikevel positive konnotasjoner, og er en populær styreform blant størstedelen av verdenssamfunnet (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.15-17). På papiret er demokratiske prinsipper fullstendig forenelig med populistisk ideologi. Dette er til tross for at populistiske partier ikke nødvendigvis prioriterer folkesuverenitet eller majoritetsstyre når de faktisk får makt (Ibid). I denne forbindelse er det viktig å påpeke at populistisk også beskriver folket som vanskeligstilte og undertrykte (jf. Kaltwasser et.al., 2017, kapittel 1, s.4-5). For at folket skal se et behov for å støtte populistiske grupper og motsette seg eliten, må effekten av elitens påvirkning være tydelig. I Vesten (Europa/Nord-Amerika) er det eksempler på at 'folket' beskrives gjennom etniske rammer, der den innfødte befolkningen er undertrykt ved ikke-innfødtes valgdeltakelse og ellers innvirkning på demokratiet (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.207). I Sør-Amerika har populistiske grupper beskrevet 'folket' som de med lavest sosio-økonomisk rang, altså at folket er vanskeligstilt på grunn av deres økonomiske situasjon (Ibid). 'Folket' er altså en gunstig merkelapp, fordi begrepet kan omfatte flere ulike grupper, til og med på samme tid. På denne måten kan man skaffe større oppslutning ved å tiltale flere sosiale klasser, med ulike sosi-økonomisk og sosi-kulturell bakgrunn (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.3). Eksemplene viser allikevel at populistisk gjerne bruker 'folket' for å tiltale samfunnsgrupper som utgjør en majoritet, som er gunstig for å få makt innenfor den demokratiske modellen. I velstående land som Østerrike, Belgia og Canada har populistiske aktører en tendens til å benytte en retorikk som altså favoriserer innfødtes suverenitet på bakgrunn av etnisk tilhørighet (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.207). Ved å løfte frem landets etniske majoritet kan dette bidra til å sikre større oppslutning. På samme måte har populistiske aktører i fattige land som Mexico, Peru og Venezuela tiltalt økonomisk vanskeligstilte som 'folket', fordi dette er en majoritet i disse landene (Ibid). Sprikene i beskrivelsene her illustrerer at det er vanskelig å etablere flere faste og konkrete egenskaper ved folket- fordi kategorien 'folket' brukes til å inkludere de som er mest gunstige å tiltale for populistene, noe uavhengig av hvem de er.

2.6.2 HVEM ER ELITEN?

På samme måte som det er vanskelig å stadfeste hvem 'folket' er, kan beskrivelser av eliten innenfor populismen bli like diffuse. Det mest essensielle er elitens umoralske holdning. Dette er viktig fordi maktposisjon, sosio-økonomisk og -kulturell bakgrunn ofte blir fremmet som sentrale egenskaper som skiller folket og eliten i populisme, slik som eksemplene i avsnittet over viser. Allikevel kan 'eliten', på samme måte som 'folket', omtale et stort spenn med ulike mennesker. Dette beviser essensen av populisme er en form for moralpolitikk, der kategoriene 'folket' og 'eliten' er skall som

kan fylles utfra de populistiske aktørenes behov og de politiske omstendighetene de befinner seg i (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.8-9). Eliten har allikevel et par identifikatorer. I flere politiske ideologier enn populisme er eliter aktører og personer som er i toppen av et av samfunnets makt-hierarki. For populistiske partier kan altså et angrep på 'eliten' bety et angrep på de politiske aktørene på toppen i det demokratiske systemet (Canovan, 1999, s.3). De folkevalgte representantene kan dermed være en politisk elite. 'Eliten' kan også bety grupperinger med mye økonomisk eller sosial makt, som næringstopper og kjendiser. Meningsformende aktører som akademika og media kan også inkluderes i 'elite'-begrepet (Ibid). I sin totalitet kan altså elite-begrepet omhandle politiske eliter (partier, myndighetene, ministre, osv.), media, staten (administrasjonen, byråkratiet, osv.), forskere og økonomiske krefter (arbeidsgivere, kapitalister, osv.) (Jagers & Walgrave, 2007, s.324). Det som binder eliten sammen er deres korruperte eller uegnede egenskap, og forsøket deres på å tjene seg selv på bekostning av folket og deres suverenitet. Populisme har, som en anti-elitisk ideologi, et mål om å øke distansen mellom folket og eliten (Jagers & Walgrave, 2007, s. 324). Ved å problematisere politikk i bred forstand og skylde på feil og problemer innenfor politikken, generaliseres samfunnets problemer og blir knyttet opp mot eliten og deres inkompetanse, uvilje og forsøk på sabotasje (Ibid).

2.6.3 POPULISTENS ROLLE

Populisten appellerer til og identifiserer seg med folket, og presenterer forenklete løsninger på folkets problemer (jf. Østerud, 2017, s. 251). Populistiske bevegelser er kjente for å unngå å tydeliggjøre en spesifikk, systematisk, tydelig og forståelig verdenssyn, altså tynn ideologi (Weyland, 2017, s.53-54). På denne måten kan oppslutning rundt partiet øke, fordi det er mindre grunnlag for uenighet blant tilhørerne. At populistisk ideologi er tynn er også grunnen til at den ofte kombineres med en vertsideologi, som nasjonalisme eller sosialisme (Østerud, 2017, s.251-252). I tillegg er beskrivelsene av verden den populistiske aktøren bruker unyanserte, for å styrke konflikten mellom folket og eliten, og skape tyngde i det politiske uttrykket. Populister vil påstå at de ønsker å fremme folkets interesse, med utgangspunkt i at folket som homogen gruppe også har felles interesser. Dette kan være påståtte fellesinteresser for en stor, demografisk gruppe der det ikke tas hensyn til variasjoner i alder, kjønn, etnisitet, sosial klasse og lignende, som kan variere i stor grad og igjen kan være utgangspunkt for sprikende politiske interesser (Weyland, 2017, s.53-54). Målet er å skape så mye oppslutning som mulig (Weyland, 2017, s.57). For å validere oppslutningen kan populistiske aktører vise til statistikk og rangeringer som bekrefter populariteten deres, og dette kan brukes som et politisk våpen (Ibid).

Populistiske bevegelser har behov for en karismatisk leder, som omtaler seg selv som en del av folket (Kaltwasser et. al., 2017, s.5)(Weyland, 2017, s.54-58). Dette gjøres blant annet ved å framstille den populistiske bevegelsen som en nedenfra-opp bevegelse, men som i aktualitet hviler på en ovenfra-ned strategi der populistene er den som blir makthaver. Strategisk sett er det sentralt at en individuell politiker, en leder, settes i sentrum av partiets offentlige identitet. Det er derfor fordelaktig at lederen har tilgang på makt i sin egen rett, gjerne gjennom stor økonomisk, militær eller politisk innflytelse. Lederens personlige egenskaper er også viktige, og lederen må være folkelig, gjenkjennelig og gjerne distinktiv fra sine politiske motkandidater. Et viktig poeng er sistnevnte; populistisk retorikk søker ikke kun å bygge opp seg selv, men forsøker å rive ned motstandere. Dette kan være den påståtte eliten, men også konkurrerende politiske aktører (Ibid). De konkurrerende politiske aktørene må ikke ha direkte motstridende verdisideologier, som betyr at en populistisk aktør kan angripe en aktør som tilsynelatende har mange likheter med dem selv. Dette kan, for eksempel, være med påstander om at de ikke er i stand til å gjøre konkrete, politiske tiltak som oppfyller deres felles ideologiske overbevisninger. Et viktig poeng er også at populistiske aktører konstant må mobilisere og vedlikeholde følgerne sine for å ikke miste momentum, og derfor er det viktig for populistiske bevegelser å peke ut et heroisk oppdrag der de skal bekjempe en utpekt, konkret motstander (Weyland, 2017, s.59). For å sikre støtte er det hensiktsmessig å konfrontere profilerte folkefiender direkte og benytte anti-elitistisk retorikk for å sikre offentlig fiendtlighet. Risikoen er at dersom populistene går lenge nok uten en tydelig fiende kan bevegelsen miste følgere og lederskapet kan miste driv (Ibid).

2.7 POPULISME SOM EN POLITISK KOMMUNIKASJONSSTIL

En måte å forstå populisme på er som en politisk kommunikasjonsstil med politiske aktører som referer til 'folket' (Jagers & Walgrave, 2007, s.322-323). Kommunikasjonen følger rammeverket etablert i beskrivelsen av populisme som allerede er gjort. Populistisk kommunikasjonsstil brukes for å tiltale en rekke ulike problemer, ved bruk av de samme retoriske og språklige mekanismene (Jagers & Walgrave, 2007, s.322-324). Mekanismene skaper nærhet mellom den politiske aktøren og ordinære borgere. Dog det konkrete uttrykket varierer er det viktigste elementet i en politisk kommunikasjonsstil alltid diskursen. Fokuset på folket innebærer ofte, enkelt nok, å nevne dem jevnlig. Bruk av ord og fraser som 'folket', 'skattebetalerne' og 'det norske folk' er eksempler på bruk av dette virkemiddelet. Slik skapes et bilde av at avsenderen vet hva folket ønsker, de bryr seg om deres meninger og at de vil forsvare deres interesser. To elementer som også inngår i denne

kommunikasjonsstilen er bruk av anti-elitistisk fremstillinger som kritiserer eller anklager en elite, og bruk av språkkategorier som skiller spesifikke samfunnsgrupper fra folket i en type ekskluderingsstrategi. Når disse to elementene brukes sammen med bruk av språkkategorien 'folket' kan populismen beskrives som tykk populisme, der tynn populisme kun kjennetegnes av det siste. I tykk populisme inkluderes språk og beskrivelser som skaper distanse og fremmedgjørelse mellom eliten og folket (Ibid).

Diskursivt kan populisme inkorporere partier i de positive delene av politisk diskurs, ved at de knytter seg til folket gjennom språk (Jagers & Walgrave, 2007, s. 323). Populisme er en måte å mobilisere støtte på, og elementer fra populistiske kommunikasjon benyttes av mange politiske aktører i mange ulike kontekster (jf. Jagers & Walgrave, 2007, s. 323). Det som settes som mest sentralt i populistisk kommunikasjon er altså kategorisering av folket og eliten, de positive og negative egenskapene assosiert med de to og konflikten de er i. Anti-elitismen kommer altså til uttrykk gjennom beskrivelser av eliten som en ekstern fiende som plasserer seg selv og sine interesser over folket (Jagers & Walgrave, 2007, s. 324). Ved å kategorisere seg selv som en del av folket forsøker politiske aktører å skape troverdighet, og ved å ekskludere enkelte samfunnsgrupper forsterkes de to hovedgruppene i den språklige kategoriseringen. Ved å benytte emosjonelle appeller, sterkt språk og oversimplifiserte løsninger forsøker populistisk kommunikasjon å dominere det politisk-diskursive rommet med tilgjengelig, enkelt og generelt språk, som majoriteten av publikummet er ment til å identifisere seg med og stille seg bak (jf. Canovan, 1999, s.5-6). Beskrivelsene av folket og deres rett til å bestemme står i kontrast til elitens påståtte, politiske inkompetanse, uvilje og sabotasje (Jagers & Walgrave, 2007, s.324-325). Fordi dette språket kan være preget av ord med sterk ladning, skandaløse påstander om umoralisk oppførsel i det politiske rom og abstraherende beskrivelser som lett kan oppsummeres, er det fordelaktig i en digitalisert, mediatisert verden, preget av internett-arenaer med digitale ekkokamre, i tabloide-styrte mediekkanaler og i verbal diskurs knyttet til sensasjoneringen og forenklingen av politisk diskurs som tidligere har vært utilgjengelig (jf. Davis, 2019, s.99-104)

2.8 KRITIKK AV POPULISMEN

Populistisk politikk er for øyeblikket en tydelig utfordring for demokratier verden over (Davis, 2019, s.100). Dette er tilknyttet globalisering, mediatisering og multi-kulturalisme som har økt, og som for mange forstås som årsaken til sosiale, økonomiske og kulturelle forstyrrelser. I det moderne informasjonssamfunnet med internett og annen ny teknologi er offentlig kommunikasjon preget av at underholdning har blitt viktigere enn informasjon. Dette er et klima som egner seg godt for

populistisk vekst, og politiske diskurser er preget av et økt fokus på personlighets-politikk og populistiske appeller (Ibid). Årsaken til at populismens oppblussing kritiseres er mangefasettert. Kritikken av populisme går blant annet ut på at det er en «(...) demagogisk og udemokratisk appell til en fiktiv, folkelig fellesinteresse» (Østerud, 2017, s.254). Et viktig aspekt av anklagen er altså at kategoriseringen av folket og eliten, og en vag, ukonkret politisk framstilling. I tillegg har populismen blitt kalt over-emosjonell, negativ, oversimplifiserende, dramatiserende og konfliktsentrert (Schmuck & Hameleers, 2020, s.1534-1535).

Om populismens kritikk skal beskrives i mer detalj er et aspekt at den kan øke marginaliseringen av spesifikke samfunnsgrupper (Mudde & Kaltwasser, 2012, s. 21-22). Denne kritikken er knyttet opp mot bruken av ekskluderings-strategier, som nevnt tidligere. Ved å bruke ideer og praksiser knyttet til flertallsstyre kan populismen ignorere rettighetene til ulike minoritetsgrupper. En annen del av kritikken er at populisme kan svekke et samfunns politiske institusjoner (Ibid). Å kritisere og stille spørsmål ved politikere, institusjoner og folkevalgte organer er ikke i seg selv et problem, men heller et tegn på et sunt demokrati. Problemet som beskrives her handler heller om at populistiske aktører kritiserer kvaliteten på demokratiet og resultatene av det (Mudde & Kaltwasser, 2012, s. 207). Ved å fremstille det politiske systemet som svakt og med behov for fundamentale endringer, kan dette svekke tilliten befolkningen har til det politiske systemet og skape en økt misnøye med det (Ibid). Dette kan forstås som udemokratisk fordi dersom denne kritikken er siktet mot et folkevalgt system som fremstilles som et elite-valgt system, kan dette skape mistillit mellom folket og folkets egne representanter og system. På grunn av populistiske appellers sterke offensive tilnærming og villighet til å kritisere sittende representanter og systemet som gav dem makt, kritiserer de nettopp det demokratiske systemet som de selv benytter og som i teorien er ideelt for deres ideologiske ståsted (jf. Mudde & Kaltwasser, 2012, s.21). Et annet aspekt ved kritikken er knyttet til løsningene som populistiske aktører presenterer. Gjennom forenklete bilder av samfunnet og dets problemer, og ved å redusere komplekse, politiske problemstillinger til en konflikt mellom en elite og folket kan populisme både ha en polariserende effekt og en abstraherende effekt (jf. Mudde & Kaltwasser, 2012, s. 24)(jf. Schmuck & Hameleers, 2020,). Populismen kritiseres også for sin moraliserende effekt, der kompromisser og konsensus i den politiske arenaen blir vanskeligere å nå (Mudde & Kaltwasser, 2012, s. 21-22)

Det er allikevel positive sider ved populisme som kan vurderes. Populistiske appeller kan inkludere tematikk som er relevant for en 'stille majoritet', som innvandring i Europa (Mudde & Kaltwasser,

2012, s.20-21). I tillegg er populismens tynne ideologi er enkel å forstå, noe som gjør populistisk retorikk appellerende for dem som vanligvis føler seg ekskludert i politikken. Overbyråkratisk språk og komplekse politiske beskrivelser kan sies å være et hinder i et effektivt demokrati, og på denne måten burde enkelt politisk språk med et tydelig fokus være en mekanisme for økt deltakelse i demokratiet. Populisme kan også ansvarliggjøre et demokrati ved å introdusere kritisk tematikk til den politiske diskursen (Ibid). Totalt sett er de positive effektene av populisme ikke nok til å ta fra de negative konnotasjonene populisme-begrepet har. Kommunikativt sett er det spesielt negativ egenskap som er sentral for populisme i norsk kontekst. Som sagt så kan populistisk språk ha polariserende virkning, som kan skape økt politisk splittelse skaper det et svakt grunnlag for samarbeid mellom ulike politiske aktører (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.22). Det norske demokratiet er et viktig eksempel på et demokrati som er avhengig av samarbeid. Norge har flere ganger hatt mindretallsregjering, som vil si at regjeringen ikke har en majoritet av representanter i Stortinget (Stortinget, 2022). «Som statsminister i en mindretallsregjering må man samarbeide med andre partier enn de man sitter i regjering med.» (Ibid). Kritikken som er nevnt er derfor relevant for kommunikasjon som innehar en rekke populistiske karakteristikk i samspill.

2.9 MAKT

I metode-kapittelet vil en mer inngående redegjørelse for metodikk gjøres. Metode-valget i oppgaven har falt på kritisk diskursanalyse (KDA), et normativt prosjekt som identifiserer og kritiserer uheldige samfunnsforhold (Skrede, 2017, s. 23). KDA forsøker å forstå uheldige konsekvenser av de ideologiske forholdene som finnes i tekster, og en tekst er ideologisk dersom den bidrar til å konstituere, reprodusere og transformere sosiale maktrelasjoner (Fairclough, 2010, s.28 i Skrede, 2017, s.28). Å vurdere og analyser den empiriske dataen opp mot makt-teori er derfor veldig relevant, noe som krever redegjørelse for hva makt er og hvordan maktforhold kan se ut. Maktforhold kan forstås som flerdimensjonale eller endimensjonale, men KDA er primært opptatt av det tredimensjonale synet på makt (Skrede, 2017, s. 29). I et tredimensjonalt syn på makt tar man utgangspunkt i at A kan utøve makt over B ved å få A til å gjøre ting personen ellers ikke ville gjort, men A kan også utøve makt gjennom å påvirke, forme og bestemme Bs ønsker (Ibid). Denne forståelsen av maktforhold tar utgangspunkt i sosiale relasjoner mellom en overordnet og underordnet aktør, men anerkjenner også at de to kan påvirke hverandre og vitner om tilstedeværelsen av avmakt og motstand (jf. Scott, 2001, s. 2). Makt eksisterer gjennom den sosiale sfæren som gjennomsyrrer den offentlige, politiske sfæren av suveren makt (Scott, 2001, s. 11-13).

Sosial makt kan deles inn i ulike kategorier, og i denne sammenhengen er det sentralt å beskrive korrigerende påvirkning. Manipulasjon er et maktuttrykk innenfor denne kategorien (Ibid).

Manipulasjon er bruk av både positive og negative sanksjoner av varierende type, som penger eller tilgang på arbeid, for å påvirke interesse-orienterte beregninger hos aktører (Davis, 2001, s.13). Ved å lokke med belønning for konformitet kan uttrykk for makt gjennom tekst fremme interessene til den overordnede aktøren, og inkorporere den underordnede aktøren inn i den dominante diskursen (Davis, 2001, s.19 & 22). Årsaken til at analyser av maktforhold er viktig er fordi makt ofte er skjult, som gjør at maktbruk kan tolereres til tross for at den kanskje ikke ville blitt tolerert dersom den var synlig (Skrede, 2017, s.28-29). Makt er primært lokalisert i det usagte og det implisitte, og gjennom tekstanalytiske verktøy kan maktbruk og strukturer identifiseres og synliggjøres. Makt spiller altså inn i diskursive formasjoner, der sosialisering og fristelse påvirker kulturelle formasjoner og individene i kulturen (Davis, 2001, s.11). Fordi diskurs fasiliteter og konstituerer maktforhold er altså disse gjensidig påvirkende, som vil si at påvirkning på diskursen er uttrykk for makt og at en aktør kan kategoriseres som makthaver dersom den har evne til å påvirke diskurs (jf. Davis, 2001, s.11). Som beskrevet i «Offentlige uttalelser og politiske taler» spiller makt en viktig rolle i tekster og teksters relasjoner til omverdenen, altså diskurs. Offentlige uttalelser er tekster som rettfærdiggjør maktbrukt og maskerer maktmisbruk. I denne sammenhengen vil maktmisbruk forstås som skjulte eller manipulerede forsøk på å fremstille visse ideologier som naturlige, selvfølgelige eller som eneste mulig alternativ, med mål om å skape hegemoni ved å usynliggjøre eller utviske enkelte posisjoner (jf. Skrede, 2017, s. 29). Definisjonen er konstruert utfra maktteorien presentert og beskrivelsen av KDAs mål med maktanalyse i Joar Skredes «Kritisk diskursanalyse» (2017), forstått i kontekst av norske politikeres rolle i et offentlig og demokratisk system.

Konsoliderte demokratier har en rekke institusjonelle ordninger, og kan være mer eller mindre utsatt for korrupsjon, misbruk av makt og mangelfull ansvarliggjøring (Mudde & Kaltwasser, 2012, s.22) Fordi populistiske appeller søker å vinne eller utøve politisk makt, er det dermed relevant å undersøke om dette gjøres gjennom maktmisbruk (jf. Mudde & Kaltwasser, 2012, s.6) Populisme begrenser utfordring av politiske maktstrukturer ved å sentralisere makt i administrative og undergraver handlingsrommet til motbalanserende krefter (Mudde & Kaltwasser, 2012, s. 20). Dominasjon eksisterer der makt er konstruert i stabile og varige sosiale relasjoner, som utgjør sosiale strukturer (Davis, 2001, s.16). Innenfor diskursiv påvirkning er spesielt ideologisk dominans

essensielt. Ideologisk dominasjon involverer symbolske ressurser som brukes i legitimering og betydeliggjøring, som er grunnlaget for sosial status (Davis, 2001, s.24-25).

3. METODE

Igjennom dette kapittelet skal jeg redegjøre for metodevalg og utvalg av empirisk data. Metodevalgene vil også forankres i ontologisk og epistemologisk ståsted, i tillegg til at kritiske perspektiver på metoden vil redegjøres for. Metoden som benyttes hviler på retorisk og semiotisk tradisjon, og teorier og begreper vil bli hentet derfra for å bli brukt som verktøy i denne kritiske diskursanalysen. I tillegg vil teorien om populisme knyttes opp til en populistisk, tekstanalytisk modell, som vil brukes for å lokalisere populistiske karakteristikk i de to talene.

3.1 FORSKERSTANDPUNKT OG FORSKNINGSDESIGN

Formålet med dette forskningsprosjektet er å avdekke mulige bruk av populistisk språk og retorikk i norsk-politisk sammenheng, å lokalisere forskjeller og likheter i bruken mellom to ulike partier og forstå konteksten og sammenhengen dette har foregått i. Prosjektet tar derfor utgangspunkt i tekstmateriale som er en del av politisk diskurs i Norge. Valget av å undersøke Senterpartiet og Fremskrittspartiet er gjort på bakgrunn av deres aktualiserte rolle i debatter om moderne populisme i landet, som vist i teori-kapittelet. Dette gir allikevel ikke en garanti for høy tilstedeværelse av populistisk retorikk i tekstmaterialet som skal undersøkes, men den fleksible naturen til problemstillingen i denne oppgaven er ment for å kunne skape drøfting rundt retoriske og kommunikative valg gjort i tekstene uten at prosjektet krever en konklusjon som setter et populistisk stempel. For å kunne knytte empirisk data til overordnede spørsmål om politisk diskurs har jeg valgt å benytte kritisk diskursanalyse. Fordi denne metoden er transdisiplinær, vil det benyttes ulike typer analyse og metoder som sammen danner et metodisk sikkerhetsnett. Dette kan gjøre at tekstanalysen blir plassert i en mer omfattende analytisk kontekst, der forskningsresultatene kan belyse maktmessige og diskursive dimensjoner.

3.2 KVALITATIV, ABDUKTIV METODE

Diskursanalytiske tilnærminger er kvalitative og fortolkende studier, fordi dataene som undersøkes er sosialt konstruerte og ikke kan kvantifiseres og måles på samme måte som naturgitte fenomener

(Hitching & Veum, 2011, s.9). Kvalitativ metode benytter et mindre antall kilder, der studiet dekker veldig mange aspekter ved kildene (Østbye et al., 2013, s.22). Forskere som benytter KDA foretrekker naturlig forekommende data i KDA, som politiske dokumenter, reklamemateriell, nyhetsstoff, osv., hvor sammenhenger mellom språk, makt og ideologi er mer skjult (Skrede, 2017, s.21). I Norman Faircloughs dialektisk-relasjonelle tilnærming til KDA, som benyttes i denne oppgaven, veksles det mellom å belyse mikro- og makroforhold abduktivt – altså en veksling mellom deduksjon og induksjon, teori og empiri (Wodak & Meyer i Skrede, 2017, s.22). Med en abduktiv tilnærming starter man med noen observerte fenomener som man prøver å finne en forklaring på (Hitching & Veum, 2011, s.9). Hypoteser utvikles underveis i forskningsprosedyren, og i forskningsprosessen forsøker forskeren å finne mønstre i datamaterialet som kan gi en overordnet forståelse av fenomenet som undersøkes. Materialet som undersøkes settes inn i en kontekst, og i forskningsarbeidets konklusjon gir ikke et sikkert kunnskapsgrunnlag i positivistisk forstand, men et kvalifisert grunnlag for å presentere nye antakelser og hypoteser om fenomenet. Denne rekonstruerende metoden forsøker altså å utvendiggjøre, fortolke og forstå hvordan meningsfulle budskap dannes (Ibid).

Gjennom å velge kritisk diskursanalyse som metode og sette en abduktiv tilnærming som det forskningsmessige utgangspunktet er den en rekke viktige avklaringer som må gjøres med tanke på epistemologisk og ontologisk ståsted. Å avgjøre hva et forskningsarbeid kan forholde seg til som virkelig og legitimt, både i forhold til kunnskap om verden og hvordan slik kunnskap kan avdekkes, vil både bringe frem kritiske perspektiver som er viktig i legitimering av prosjektet og gi oppgaven et tydelig ståsted i det samfunnsfaglige forskningsfeltet. Ontologiske spørsmål dreier seg om hva som grunnleggende sett eksisterer, og epistemologiske spørsmål dreier seg om hvordan mennesker skaper kunnskap og mening om verden (Hitching & Veum, 2011, s.3). Diskursanalyse blir ofte oppfattet som sosialkonstruktivistisk, altså at den tar utgangspunkt i at mennesket kun har sin eksistens i et nettverk av ulike diskurser og forståelsesrammer (Skrede, 2017, s.79)(Hitching & Veum, 2011, s.22). Et sosialkonstruktivistisk, ontologiske blick ser verden som skapt gjennom språk og andre sosiale handlinger, og enkelte filosofer tolket dette som at verden og vår kunnskap om den kun eksisterer gjennom språk, og derav at verdensbildet er relativt (Ibid). Dette har vært et grunnlag for kritikk av diskursanalyse, at metodens relativistiske holdning skader hele metodens holdbarhet (Skrede, 2017, s.79-80). Det er derfor viktig å påpeke at i Faircloughs i sin dialektisk-relasjonelle tilnærming ikke aksepterer at sosial virkelighet kan reduseres til diskurs, eller at alt er relativt og kontingent. Fairclough har derimot tatt i bruk en filosofisk retning som kan benyttes både ontologisk og epistemisk- kritisk realisme. Dette gjør ikke at sosialkonstruktive perspektiver kan avskrives fullstendig, men de er derimot bakt inn i KDA og styrket av den kritiske realismen som Fairclough har engasjert seg i (Ibid).

I Faircloughs tolkning av kritisk realisme er virkeligheten delt inn i tre domener: et empirisk domene, et faktisk domene og et virkelig domene. Det empiriske domenet består av våre erfaringer og observasjoner, det faktiske domenet består av fenomener og begivenheter som oppstår uavhengig av om de er erfart og det virkelige domenet består av strukturer og mekanismer (Buch-Hansen & Nielsen i Skrede, 2017, s.79-80). Både det faktiske og det virkelige domenet er virkelige i en alminnelig forstand, som betyr at den epistemiske feilslutningen ikke preger denne ontologiske forståelsen. Virkeligheten kan altså ikke reduseres til vår oppfatning av den, men vår oppfatning forstås som en del av virkeligheten som kan påvirke det faktiske og det virkelige domenet. Ståstedet som denne oppgaven vil benytte, som er hentet fra kritiske realister, er altså ontologisk realistisk og epistemologisk relativistisk (Ibid). Dette åpner for at forståelse og tolkning innenfor det empiriske domenet kan gjøres, med utgangspunkt i at all kunnskap er feilbarlig, men ikke like feilbarlig (jf. Yeung i Skrede, 2017, s.81)

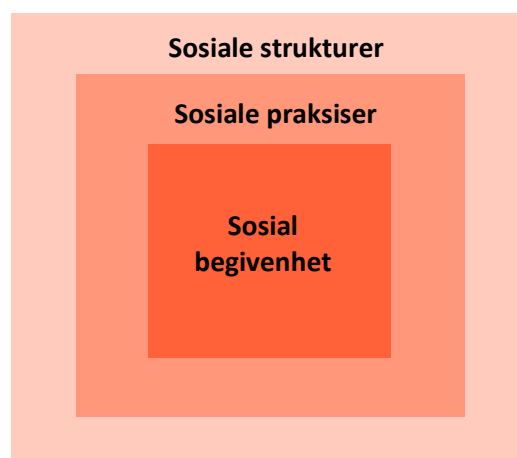
3.3 KRITISK DISKURSANALYSE

Kritisk diskursanalyse (KDA) fokuserer på å analysere sammenhenger mellom maktrelasjoner og diskurs (Fairclough, 2010, s.8). KDA undersøker hvilke ideologiske interesser som kan ligge bak en tekst, og hvorfor teksten er produsert slik som den er (Skrede, 2017, s.21). KDA har, ifølge Norman Fairclough, tre grunnleggende egenskaper. Den er relasjonell, dialektisk og transdisiplinær (Fairclough, 2010, s.3-4). Disiplinen undersøke sosiale relasjoner, der den retter et kritisk blikk mot teksters rolle i samfunnet. Å forstå og kritisere diskurs er derav ikke et isolert prosjekt, men et som kontinuerlig ser sammenhenger mellom meningsskapning, sosial virkelighet og makt. Om man allikevel skal isolere begrepet 'diskurs', kan det beskrives som «(...) tekst i kontekst (...)», altså et element i en sosial prosess (Ibid)(Hitching & Veum, 2011, s.14). På samme måte er makt et annet element, og de to er dialektiske ved at de flyter inn i hverandre og eksisterer i sammenheng (Fairclough, 2010, s.3-4). Ordet 'diskurs' kan brukes på mange ulike måter, men den mest passende i denne sammenhengen er til å omtale meningsdannelse gjennom sosiale prosesser (Fairclough i Skrede, 2017, s.26). Språk og tekst består av semiotiske enheter som sammen danner mening, og utgjør deler av en diskurs (Ibid).

Diskurser er ideologiske i den grad de bidrar til å opprettholde eller utfordre maktrelasjoner (Skrede, 2017, s.20-21.) Ideologi er «mening som tjener makt», altså måter å representere verden på som

bidrar til å etablere eller opprettholde ujevne maktstrukturer (Fairclough, 2010, s.8). Når en type språkbruk blir valgt til fordel for en annen kan dette fremme en virkelighetsforståelse til fordel for en annen, og KDA vil synliggjøre den ideologiske bakgrunnen for språkvalg, maktdimensjonene som er til stede gjennom språkvalg og hvordan diskurs og språk er gjensidig påvirkende. KDA søker å avsløre hvordan virkelighetsbilder skapes, at de ofte skapes med en hensikt og hvordan dette påvirker samfunnet. En essensiell karakteristikk, som skiller KDA fra mange andre metodiske verktøy, er dens kritiske blikk. KDA åpner for forskeres mulighet til å avgjøre hvorvidt diskursiv påvirkning er positiv eller negativ. Denne typen analyse er altså et normativt prosjekt, som ønsker å adressere de diskursive aspektene av sosial feil, som urett, ulikhet og mangel på frihet (Fairclough, 2010, s.11). Om mulig skal også KDA redegjøre for mulige måter å korrigere sosial urett (Ibid). Den kritiske oppgaven er ikke radikal eller konservativ i politisk forstand, men benytter normativ argumentasjon for å si noe om hvordan ting bør eller ikke bør være, uavhengig av hvilken side i politikken forskeren selv befinner seg på (Skrede, 2017, s.25).

Det er viktig at en KDA ikke kun gir abstrakt omtale av diskurser, men inkluderer en form for systematisk analyse av tekst (Fairclough, 2010, s.10-11). Dette analytiske rammeverket har altså et konkret, empirisk element som gjør at forskningsarbeid på komplekse, sosiale hendelser kan trianguleres (Fairclough, 2010, s.94). Tekst utgjør en dimensjon, og de to andre dimensjonene er diskursiv praksis og sosial praksis. Diskursiv praksis er produksjonen og tolkningen av tekst, og sosial praksis er helheten som teksten og tekstens bakgrunn tolkes innenfor (Ibid). Fairclough mener at en sosial prosess er et samspill mellom tre nivåer av sosial virkelighet: sosiale strukturer, sosiale praksiser og sosiale begivenheter (Fairclough, 2010, s.232). Modellen illustreres i figur 1.

FIGUR 2 FAIRCLOUGHS MODELL FOR KDA (GJENGITT ETTER SKREDE, 2017, s.33)

Sosial praksis er en relativt stabil form for sosial aktivitet, for eksempel undervisning i et klasserom, medisinske konsultasjoner eller familiemiddager (Fairclough, 2010, s.264-265). Sosiale praksiser er organisert på en måte som konstituerer en sosial orden, og det diskursive aspektet av denne ordenen kalles for den diskursive ordenen. Den diskursive ordenen er en sosial orden av relasjoner mellom ulike former for meningsskapning. I diskursiv analyse etterlyses hvilke dominante og alternative former for meningsskapning som eksisterer innenfor en diskurs (Ibid). Det er sentralt at språk kan være en form for sosial praksis, og å analysere en sosial begivenhet, som en tekst, kan gi informasjon om den sosiale praksisen (Skrede, 2017, s.20). Den siste delen av KDA består av å forstå sosial praksis i relasjon til sosiale strukturer (Skrede, 2017, s.32). Begrepet sosiale strukturer beskriver samfunnsmessige makroforhold, som økonomiske strukturer, maktforhold, byråkrati, osv. (Ibid). KDA benytter altså en kombinasjon av samfunnsvitenskapelige teorier i tillegg til tekstanalytiske verktøy (Skrede, 2017, s.27). I denne analysen vil samfunnsvitenskapelige teorier om populisme vil være integrert igjennom de tre nivåene av analyse, og teori om makt, offentlighet og politisk kommunikasjon vil benyttes i analysen og drøftingen av sosiale strukturer. Det vil allikevel være fokus på analyse av de sosiale begivenhetene, som vil brukes som utgangspunkt for analyse og drøfting av de to siste analysenivåene. Tekstanalysen vil trekke på sosialsemiotikken, retorikkens tradisjon og kommunikasjonsteori i form av en populistisk, egenkonstruert analysemodell.

3.4 SOSIALSEMIOTIKK

Det er sentralt at KDA-studier tar stilling til hvilken forståelse av språk som skal benyttes, fordi diskursanalyse vektlegger språk i bruk (Hitching & Veum, 2011, s.14). Enkelte tilnærminger til KDA trekker på sosialsemiotisk teori (Hitching & Veum, 2011, s.23-24). Denne fagtradisjonen undersøker hvordan mennesker skaper mening gjennom måten vi opptrer på i sosiale relasjoner og i forhold til tenkte, mulige og faktiske verdener. Grunnlaget for sosialsemiotikken er lingvisten M.A.K. Hallidays teorier. Halliday utviklet den systemisk-funksjonelle lingvistikken, som ser språk som et sosialt fenomen og språkbruk som meningsskapende sosiale prosesser. Et sentralt aspekt ved den systemisk-funksjonelle lingvistikken er at den ser språk som flerfunksjonelt, og at mening skapes gjennom tre grunnleggende funksjoner: ideasjonell, mellompersonlig og tekstuell funksjon. I denne oppgaven vil kun den ideasjonelle og mellompersonlige funksjonen vektlegges. Den ideasjonelle funksjonen viser hvordan språk brukes for å representere virkeligheten og den mellompersonlige funksjonen viser hvordan språk skaper og opprettholder relasjoner, roller og status mellom

deltakerne i kommunikasjonen (Ibid). Sammen kan disse kategoriene benyttes for å dissekere hva folk gjør med semiotiske ressurser, og hva de bruker dem til (jf. Skrede, 2017, s.24).

Sosialsemiotikken søker å forstå hvilket meningspotensial en tekst realiserer, altså hvilken mening som ligger latent og kan aktiveres i møte med mottakere (Hitching & Veum, 2011, s.23-24).

Semiotiske praksiser må alltid undersøkes med utgangspunkt i den sosiale sammenhengen der meningsskapingen foregår, og dette er et viktig prinsipp for hvordan undersøkelsen av språk vil bli gjort i denne oppgaven.

3.5 TEKSTANALYSE

«For CDA, analysis of course includes analysis of texts» (Fairclough, 2010, s.6). Denne oppgaven tar utgangspunkt i et utvidet tekstbegrep, som vil si at tekst kan defineres som «en fellesbetegnelse for medienes meddelelser» (Østbye et.al., 2013, s.64). Analysen vil fokusere på tekst i tradisjonell forstand, ved å analysere transkriberte utgaver av taler. Grunnen til at et utvidet tekstbegrep er inkludert er fordi oppgaven forholder seg til talenes muntlige egenskap, samtidig som konteksten, i form av at talene er gitt ut som videoer, vil bli relevant i analysen. Tekstanalyse i KDA lokaliserer både åpenbare og skjulte ideologiske aspekter av tekster, som gjør at den undersøker både hva som er til stede i en tekst men også hva som mangler (Skrede, 2017, s.20-21). Begrepet er en generell betegnelse på kvalitative studier av tekster (Østbye et. al., 2013, s.61-62). Tekstanalyser er fortolkende, og kvalitative tekstanalyser søker å avdekke skjulte lag i tekster. Dette vitner om teksters tvetydige og mangetydige egenskap. I forsøk på å finne svar på ulike forsknings spørsmål er det behov for ulike typer tekstanalyse, som igjen har ulike perspektiver og verktøy (Ibid). Der diskursanalyse undersøker eksterne tekstrelasjoner, retter tekstanalyse blikket innover på interne tekstrelasjoner (Skrede, 2017, s.113-115). Semiotiske og retoriske analyser kan benyttes for å undersøke slike interne forhold. Tekster er også preget av mediet de formidles gjennom (Østbye et. al., 2013, s.67-71).

For å analysere tekster kan de plasseres innenfor sjangre, diskurstyper og kontekst. Sjangre er klasser av tekster som har lignende trekk. Konvensjonene som binder en gruppe tekster sammen kan være på ulike nivåer og av ulik art. Fire nivåer som kan brukes for å analysere sjangerplassering er semantisk nivå, uttrykksmessig nivå, syntaktisk nivå og pragmatisk nivå. Semantisk nivå ser på teksten innhold, som karakterer, handlingens sted og tid, motiv og tema. Uttrykksmessig nivå ser på teksten materielle form og stil. Syntaktisk nivå ser på hvordan innholdselementene er organisert. Til slutt er pragmatisk nivå, som ser tekstens hensikt, intensjon og bruk av sjangerens tekster. Hvilken

diskurstype en tekst tilhører sier noe om hvordan teksten organiserer meddelelsen sin. Språkforskere har etablert tre hovedtyper diskurstyper: beskrivende tekster, fortellende tekster og argumenterende tekster. Det er mest sentralt å beskrive sistnevnte. Tekster innenfor den argumenterende diskurstypen forsøker å overbevise mottakerne, og et eksempel på slike tekster er politiske taler og debattinnlegg. Et kjennetegn ved denne diskurstypen er at de etablerer logiske forbindelser mellom elementene. Kontekst vil si omstendighetene for når og hvor teksten ble produsert, samt geografiske, sosiale og kulturelle aspekter (Ibid). Dette forskningsprosjektets kontekst ble altså redegjort for innledningsvis i oppgaven.

3.6 RETORISK ANALYSE

«Retorikk kan defineres som læren om hvordan man overbeviser på en effektiv måte» (Hitching & Veum, 2011, s.35). Retoriske analyser undersøker hvordan en avsender forsøker å påvirke mottakere, med hvilket mål og hvorvidt overbevisningen er virkningsfull. Retoriske appeller kan gjøres gjennom alle typer tekst i alle typer formater dersom det kan kategoriseres som hensiktsmessig og virkningsfull kommunikasjon, eksempelvis elementer i et bilde, musikk i en video eller historier i taler. På samme måte som KDA har tilknytning til sosiosemiotikken, henviser moderne diskursanalyser ofte til retorikk. Retorikken har tre klassiske bevismidler som har fellestrekk med sosiosemiotikkens metafunksjoner (Ibid). Etos-appeller søker å overbevise med personlig karakter, patos-appeller med følelsesmessig påvirkning og logos-appeller med bruk av logiske resonnementer (Hoffman & Ford, 2010, s.3). Retoriske appeller og virkemidler kan brukes med en rekke mål, et slikt mål kan være å bygge identitet. Identitet kan definere som den sentrale, varige karakteren som formidles av en organisasjon, og som blir oppfattet og tolket av andre (Hoffman & Ford, 2010, s.121-125). I denne sammenhengen er retorikkens funksjon å overbevise mottakerne om at identitetsbildet som presenteres av avsenderen er troverdig. Det er en rekke retoriske strategier som kan benyttes i identitetsbygging.

En strategi er assosiering; å skape forbindelser eller assosiasjoner mellom seg og ting som mottakerne har et positivt inntrykk av (Hoffman & Ford, 2010, s.124-125). Bostdorff og Vibbert (1994) har identifisert fire måter en aktør kan skape koblinger til publikumet sitt på: (1) de appellerer eksplisitt til sosiale verdier, (2) de viser hvordan deres tjenester (i dette tilfelle politikk) kan møte samfunnsmessige mål, (3) de diskuterer sin filantropiske deltakelse og (4) de roser individer som eksemplifiserer deres påståtte verdier. En annen strategi er differensiering, som er assosieringens motsetning. Målet med denne strategien er å skape skiller mellom aktøren og konkurrentene deres. I

tillegg benyttes differensiering for å skape symbolsk avstand mellom aktøren og ting som mottakerne har et negativt inntrykk av (Ibid). Det er også en rekke andre mekanismer og virkemidler som kan identifiseres innenfor retorikken. I denne sammenhengen er virkemidler som kontraster, verdiladede ord og identifikasjon relevant å inkludere. Sistnevnte refererer til måter individer kobler seg selv til en organisasjon (jf. Hoffman & Ford, 2010, s.122).

3.7 REPRESENTASJON AV AKTØRER

Innenfor KDA er det en rekke begreper til analyse som tar utgangspunkt i lingvistikk og semiotikk, og er relevant i denne analysen. I representasjon av mennesker og uttrykk for identitet kan ulike begreper brukes, både for å gruppere mennesker sammen og for å separere dem fra hverandre (Machin & Mayr, 2012, s.77). Fordi ingen språk har en nøytral ordbruk for representasjon av mennesker, vil alle språkvalg gjøre mottakeren oppmerksom på visse aspekter av identiteten som vil assosieres med enkelte diskurser. De første relevante klassifikasjonene av sosiale aktører skiller mellom hvorvidt aktører personaliseres eller avpersonaliseres. For å personalisere en aktør kan aktøren tiltales med navn, for eksempel, eller avpersonaliseres ved å tiltales med en generell betegnelse. Dette kan gjøres ved å omtale institusjonen og ikke personen. De andre klassifikasjonene som er relevante i denne oppgaven skiller mellom hvorvidt aktøren beskrives som et individ eller som en del av et fellesskap. Individualisering er å bruke språk for å bringe mottakerne nærmere til personene som blir beskrevet, noe som kan gjøres ved å benytte pronomener som skiller individet fra en gruppe. Kollektivisering er dermed å omtale individer som generiske grupper, som kan gjøres ved bruk av pronomen som refererer til et flertall. En annen måte å presentere identitet gjennom språk på er ved bruk av spesifisering og generalisering. Spesifisering presenterer aktører som spesifikke individer med konkrete egenskaper som utgjør deres identitet, eller som en generisk type.

3.8 TRANSITIVITETSANALYSE & VERDILADNING

Innenfor diskursanalyse kan transitivitetsanalyse benyttes i analyse av sosiale begivenheter. I stede for å se på hvordan aktører blir representert, undersøker transitivitetsanalyser hva folk gjør (Machin & Mayr, 2012, s. 104-110). Ved fremheve hvem som gjør hva mot hvem og hvordan kan en slik analyse vise hvem som fremheves som viktige rolleinnhavere i en sammenheng, og hvem konsekvensene av en handling går ut over. Basert på Hallidays teorier går transitivitetsanalyser forbi grammatikken og undersøker hvem som er subjektet og objektet igjennom en tekst, og hvilken virkning dette har. Halliday gjør en distinksjon mellom seks typer prosesser i denne sammenhengen:

materiell, mental, atferdsmessig, muntlig, relasjonell og eksistensiell (Ibid). Videre i analysen vil ikke alle disse prosesskategoriene benyttes, men de som synes mest relevant. De følgende prosessene er: materielle prosesser, prosesser basert på handling, og mentale prosesser, som er prosesser der sansing foregår (Machin & Mayr, 2012, s.104-110). Mentale prosesser har tre underkategorier: kognisjon (verb om å tenke, vite og forstå), affeksjon (verb om å like og mislike) og persepsjon (verb om å se, høre og oppfatte)(Ibid). I denne oppgaven er det sentralt at denne metoden vil brukes som en del av analysen av tekstene, spesielt med fokus på tekstenes ideasjonelle funksjoner. I tillegg vil tekstanalysen inkludere verdiladet språk, og undersøke hvorvidt ord med verdiladning blir brukt som et aktivt virkemiddel gjennom tekstene. Verdiladde ord er ord som tydelig indikerer språkbrukerens holdninger til det de snakker om (Svennevig, 2020, s. 204-206). Politiske arenaer er et samfunnsområde der verdiladde ord spiller en stor rolle, der ord som «frihet» kan kategoriseres som positivt ladet og ord som «hemmelighold» kan kategoriseres som negativt ladet (Ibid).

3.9 POPULISTISK ANALYSEMODELL

Populisme omtales som trend, fenomen, ideologi og kommunikasjonsstil igjennom dette forskningsprosjektet. Dette er grunnet begrepets flyktige natur, og at populistisk teori brukes på ulike måter i ulike forskningsmessige sammenhenger. Denne teksten forholder seg i hovedsak til populisme som en kommunikasjonsstil, og gjennom å benytte populistisk teori og metodene beskrevet i dette kapittelet har jeg konstruert en populistisk-kommunikativ analysemodell. Modellen vil bli brukt i analyse av de sosiale begivenhetene, altså de to talene. Denne analysemodellen etterlyser sentrale populistiske karakteristikk ved bruk av spissede analysekategorier, med formål om å lokalisere populistiske kommunikasjonsmønstre. Igjennom analysen vil lag av analysekategoriene og eksempler som styrker forståelsen av talene gradvis bli fremvist. Det er viktig å poengtere at de ulike analysekategoriene henger sammen i stor grad, som gjør at analysen vil starte på et overordnet nivå og gradvis øke i detaljnivå og utforskning gjennom analysen.

Den første analysekategorien har navnet «Språkkategoriene 'folket' og 'eliten'». Å finne disse to kategoriene, eller språk som skaper lignende distinksjoner, er sentralt for å bevise tilstedeværelsen av populistisk språk. Den andre analysekategorien er «Etos- og patos-appeller». Dette er appeller som ofte inngår i politiske taler, men i denne sammenhengen er bruken sentral fordi styrkingen av partiene og partiledernes etos betyr å kategorisere taleren og partiet som en del av folket for å bygge troverdighet. I tillegg er patos-appeller i denne modellen ment som emosjonssterke uttrykk ment til å forsterke populistiske kategoriseringer og argumenter, som å bruke frykt eller sinne i negativt

fremstilte patos-appeller eller positivt ladede patos-appeller som å appellere til samhold, nostalgi eller stolthet (Schmuck & Hameleers, 2020, s.1535). Den tredje analysekategorien er knyttet til ekskluderingsstrategien som ble nevnt i teori-kapittelet, og har tittelen «Ekskluderingsstrategi». Denne kategorien identifiserer forsøk på å skille spesifikke samfunnsgrupper fra resten av folket, som skaper et skille mellom deler av befolkningen gjennom språklig ekskludering. Den fjerde analysekategorien er «En sentral hovedkonflikt», som sikter til den abstraherende, forenklete og demagogiske tonen som preger populistisk kommunikasjon. Kategorien søker å kartlegge simplifisering av den politiske virkeligheten ved å redusere den til en tydelig, gjennomgående problematikk der ulike politiske poeng kan kobles tilbake til den samme hovedproblematikken.

Den femte analysekategorien, «Kontrasterende og abstraherende språk» bygger videre på forrige kategori. Kategorien ser etter aktiv bruk av kontraster og hyperboler, der sistnevnte er retoriske figurer som benytter overdrivelse (Svennevig, 2022, s.163 & 264). Den ser også etter abstraherende språk ved å benytte transitivetsanalyse, og vurdere om de politiske handlingene som beskrives sjeldent er materielle prosesser, altså prosesser basert på handling. `Politiske handlinger` vil i denne sammenhengen omfatte alle handlinger og prosesser knyttet til aktører og institusjoner innenfor den politiske sfæren. Sammen vil analysekategorien forsøke å lokalisere det sterke språket og de enkle løsningene som har blitt tydeliggjort som populistiske trekk i teori-kapittelet. Den sjette analysekategorien vil forsøke å lokalisere framstillinger av folket som vanskeligstilte eller undertrykte, og eliten som korrumpert og umoralsk. Høy grad av negativt ladede ord i implisitt eller eksplisitt kritikk av politiske motstandere, det politiske systemet og andre relevante aktører og høy grad av positive beskrivelser av folket, og derav partiet dersom de kategoriseres sammen, vil utgjøre polariserende språk og dermed en populistisk karakteristikk.

3.10 PRESENTASJON AV EMPIRI

Videre følger beskrivelser av de to partiledertalene, som er transkribert fra YouTube og ligger vedlagt.

3.10.1 SENTERPARTIETS PARTILEDERTALE

Senterpartiets partiledertale ble publisert som en video på YouTube 4. juni 2021. Tittelen på videoen er «#SPLM21 Trygve Slagsvold Vedum – Partileders tale» og ble publisert av Senterpartiets egen YouTube-kanal. Talen ble altså holdt av Trygve Slagsvold Vedum. Den innleder med at Vedum ønsker

velkommen til hjemmet sitt på Ilseng. Gjennom talen referer Vedum stadig til omgivelsene sine, som gir lytterne et bilde av at han viser frem hjemmet og lokalområdet sitt. «her hjemme på gård'n» (39), «nå har jeg gått ut på jordet mitt» (96) og «nå er vi innpå skolen min» (206). Talen benytter stedsstadfestelsene for å skape overgangene mellom ulike politiske perspektiver. Gjennom talen berører Vedum temaene korona, sentralisering og stordrift, offentlige reformer, miljøpolitikk, biologisk mangfold, fornybar energi, transportsektoren, næringsliv, beredskap, naturressurser, internasjonal industrikonkurranse, nasjonale mot private aktører i næringsliv, arbeidsledighet, jernbane, skatte- og avgiftspolitik, kommuneøkonomi, offentlige tjenester og partiets vekst. Talen varer i totalt 25 minutter og 51 sekunder.

3.10.2 FREMSKRITTSPARTIETS PARTILEDERTALE

Fremskrittspartiets partiledertale for 2021 ble publisert som en video på YouTube 9. mai 2021. Tittelen på videoen er «Sylvi Listhaug tale søndag FrPs landsmøte 2021, og ble publisert av Fremskrittspartiets egen YouTube-kanal. Talen ble altså holdt av Sylvi Listhaug, dagen etter hun ble valgt som partileder. Hun innleder med å takke Siv Jensen, tidligere partileder, før hun gikk inn i temaene korona og restriksjoner, klimaaktivisme, frihet, norske verdier, strukturell rasisme, identitetspolitikk, velferdssamfunnet, behandling av pensjonister, bistand, nye medisiner og eksperimentell medisin, nasjonal beredskap, helse- og omsorgstjenester, sosialisme, oljenæringen, skatte- og avgiftspolitik, innvandring, privat og offentlig næringsliv og barn og unge. Talen varer i totalt 46 minutter 58 sekunder.

3.11 VALG AV EMPIRI

Senterpartiets og Fremskrittspartiets ulike parti-politiske plassering men felles tilknytning til populisme-begrepet i norsk kontekst, gjør dem til gode kandidater for sammenligning i denne analysen. I tillegg er det to partier med innflytelse, med tanke på at begge partiene har vært over sperregrensa de siste fire stortingsvalgene (Valgdirektoratet, 2021). Dette indikerer politisk innflytelse gjennom stortingsrepresentanter og diskursiv innflytelse ved at oppslutning bidrar til å legitimere partienes inkludering i offentlig, politisk sfære. I tillegg har problemstillingen og analysen tatt utgangspunkt i partiledertaler, taler holdt av lederne for Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Trygve Slagsvold Vedum og Sylvi Listhaug er en av mange partiledere, både fra sine og andre partier, som ved hvert stortingsvalg holder partiledertaler for å formidle kjerneverdier og utvalgte deler av partienes partiprogrammer. Denne typen taler er mindre utforsket innenfor analyse av populisme i Norge, som gir mulighet til å utforske nye aspekter av norsk, politisk kommunikasjon. I tillegg er

kjernen av partiets ideologi spesielt synlig i en kontekst der talerne ikke er farget av en bred mottakergruppe. Til tross for at det er flere tilhørere enn kun partimedlemmene, som politiske analytikere, nyhetsmedier og konkurrerende partier, så er de primære mottakere for innholdet i talen. Dette kan skape en komfortabel ramme, der partilederne kan våge å være mer oppriktige og direkte i sin talemåte og fremstillinger. Sentrale argumenter, perspektiver og ideologiske rammeverk kan være mer synlige i en slik konsentrert kontekst. På denne måten kan eventuelle skjulte eller manipulative maktdimensjoner synliggjøres i større grad, som vil kunne bidra i besvarelsen av oppgavens problemstilling.

3.12 AVGRENSNING

Talene ble publisert som videoer og i transkriberingsprosessen har multimodale aspekter av materiellet har vært synlige. Forskningsmessig kan dette preget tekstanalysen indirekte, men samtidig så er visuelle aspekter av talene relevant i forhold til Vedums beskrivelse av sine omgivelser i sin tale, og i at den videografiske rammen utgjør en del av konteksten fordi korona-pandemien tvang norske partier til å ha digitale møter i forkant av valget. Partiledertaler holdes altså vanligvis foran et fysisk publikum, noe som ikke var tilfellet med disse talene. Disse forholdene vil prege analysen i form av kontekst, men det er viktig å poengtere at denne kritiske diskursanalysen kun er multimodal innenfor restriktive rammer. Innholdsmessig så kan en analyse-modell av populistisk kommunikasjon gjerne orienteres rundt personlighets-politikk og viktigheten av en karismatisk leder, fordi dette er en viktig del av populismen. Allikevel så forsøker denne oppgaven å se partier i samspill med offentlig, politisk diskurs, og derfor vil eventuelle fremstillinger av partilederne selv eller analyse knyttet til deres rolle som en del av partiet og norsk offentlighet kun bli inkludert som et virkemiddel i styrkingen av partiet som en samlet aktør. Dette valget er også gjort på basis av partileder-byttet som ble gjort i forkant av Sylvi Listhaug sin tale, og dimensjonen knyttet til dette skiftet i lederskapet vil ikke ha noe videre fokus i oppgaven grunnet at det kan stjele fokus fra oppgavens primære målsetting. Partiene og partilederne vil omtales om hverandre i analysen, og dermed kategoriseres Senterpartiet (SP) og Trygve Slagsvold Vedum, og Fremskrittspartiet (FrP) og Sylvi Listhaug sammen som deler og helheten av det samme partiet og den samme politikken.

3.13 KRITISKE PERSPEKTIVER PÅ METODEVALG

I en analyse tar forskere med seg sosiale og kulturelle erfaringer inn i analysen (Østbye et. al., 2013, s.66). Hermeneutikken referer til disse erfaringene som fordommer, og det er i møtet mellom disse

fordommene og teksten der fortolkningen finner sted (Ibid). Det er viktig at fortolkning gjøres i tråd med kilder til informasjon og refleksjon som kan utfordre forforståelser, og skape et drøftende forhold til den forskningsanalytiske prosessen. Gjennom hermeneutisk selvrefleksjon kan også forskeren reflektere over seg selv og sine fordommer i analysen (Østbye et. al., 2013, s.66). I valg av politisk tematikk er det naturlig at en rekke fordommer inngår, og med de negative konnotasjonene til populisme-begrepet er bevissthet i forskningsprosessen spesielt viktig. Den populistiske analysemodellen er ment til å gjøre populistisk teori til et legitimt analyse-verktøy, og denne formaliseringen har som mål å gjøre forskningen i dette prosjektet mulig uten at den forhindres av begrepets negative og flyktige natur. Det er allikevel ingen garanti at jeg som forsker ikke vil være preget av min forforståelse, og dermed er drøfting og refleksjon over egen analyse og resultater viktig for å sikre prosjektets legitimitet.

Kvalitativ forskning har egne utfordringer når det kommer til spørsmål om forskningskvalitet, spesielt med tanke på reliabilitet. Reliabilitet vil si pålitelighet og handler om kvaliteten i innsamlingen, bearbeidningen og analysen av data (Østbye et al., 2013, s.27-28). Fordi jeg som forsker skal tolke og analysere tekstene er det kritisk at metoden, som har blitt begrunnet og blitt gjort rede for, benyttes slik den har blitt beskrevet og at bevissthet på min egen rolle som forsker opprettholdes. Det er også kritisk at prosjektet forholder seg til begrensningene det har i analysen og den påfallende drøftingen, slik at prosjektet holder seg til å vurdere ett fenomens uttrykk i den empiriske dataen og hvilken innvirkning denne typen språk og tekster kan ha på diskurs og sosiale strukturer. Det er viktig at kvalitative, fortolkende studier fortsatt er valide prosjekter; «jo mer vekt som legges på tolkning, jo større vanskeligheter står analysen ovenfor når det gjelder reliabilitet (...) Men det betyr ikke at funnene i en diskursanalyse er mindre gyldige eller faglig fruktbare» (Bratberg i Skrede, 2020, s.158). Til slutt så er det viktig å poengtere at analysekategoriene beskriver trekk som kan eksistere i en rekke taler fra en rekke partier, og at det er analysemodellen i sammenheng som har de populistiske implikasjonene som prosjektet undersøker. I tillegg vil enhver representasjon av verden gjort gjennom tekster velge ut noen elementer og utelukke andre, men igjennom KDA er fokuset på hvordan dette gjøres med et ideologisk utgangspunkt og med formål om å skjule ansvar og det faktum at det finnes flere mulige handlingsvalg (Kjeldsen, 2017, s.169). Å utforske maktdimensjonene i de to talene er derfor sentralt for å forstå talene gjennom metoden.

4. ANALYSE AV SOSIALE BEGIVENHETER

I første del vil jeg undersøke de sosiale begivenhetene gjennom tekstanalyse. Her vil jeg også benytte den populistiske analysemodellen i sammenheng med systemisk-funksjonell lingvistikk. Referanser i denne delen er til de transkriberte talene, som er lagt ved som vedlegg. I del to skal jeg undersøke sosial praksis. I del tre skal jeg undersøke sosiale strukturer i form av norsk, politisk diskurs og undersøke de sosiale begivenhetenes innvirkning på den. Denne delen vil også fokusere på offentlighet og makt.

4.1 SPRÅKKATEGORIENE 'FOLKET' OG 'ELITEN'

4.1.1 SENTERPARTIET

I SPs tale påpeker Vedum at partiets slagord er «nær folk» (linje 8). Ordet 'folk' blir totalt nevnt 38 ganger i talen, i en rekke ulike sammenhenger. I beskrivelser av politiske problemstillinger er det 'folk' som er ofrene: «man skal flytte tjenestene lengre bort fra folk» (15) og «en politikk som straffer folk som ikke har råd» (63). Det er også eksempler på at løsningene de presenteres er ment for den samme gruppen: «å spille på lag med folk som lever i natur» (51-52) og «vi må se folk i miljøpolitikken» (68). Det er allikevel viktig å poengtere at Vedum også bruker 'folk' for å omtale den politiske eliten. «At det sitter folk i departement, direktorat, hos statsforvaltern – langt unna de som faktisk kjenner problemet på kroppen» (48-50). Dette kunne vært et tegn på at dette heller er en språklig vane Vedum har, men dette er eneste gangen han bruker 'folk' i en slik sammenheng. Ellers benytter også Vedum variasjoner av 'folk', deriblant «lokalbefolkninga» og «vanlige arbeidsfolk».

Kategorisering av en elite gjøres veldig sjeldent direkte. Det er mer vanskelig å lokalisere hvem Vedum markerer som en elite, og om en elite framheves i det hele tatt. I linje 48-50 sier han «At det sitter folk i departement, direktorat, hos statsforvaltern – langt unna de som faktisk kjenner problemet på kroppen – og tar beslutninger». At SP uttrykket misnøye med departement, direktorat, statsforvalter, storting og regjering (76-78, 85-86) sin evne til å lytte til folket kan ikke direkte sies å utpeke dem som en elite. Det er implisitt at det refereres til den daværende regjeringen, men dette kan forstås som et forsøk på å skape politisk distanse mellom SP og den blå fløyen og deres politiske beslutninger. Dette kan også skape distanse mellom de folkevalgte og folket som har valgt dem. En kategorisk populisme-etablering er dermed vanskelig å gjøre på dette grunnlaget, i tillegg til at denne potensielle eliten nevnes få ganger i løpet av talen som gir få eksempler til analyse. Mer vanlig er det at Vedum referer til politiske vedtak og handlinger, som i så fall vil være indirekte referanser til en

elite. Dette gjøres i utsagn om sentralisering, reformer og beslutningstaking som leder til økt konfliktnivå (15, 20, 50). «de store offentlige reformene sånn for eksempel sånn som NAV, hvor man skal sentralisere det bort fra folk» (linje 19-20). Ved å si «hvor man skal sentralisere» heller enn «hvor regjeringen sentraliserer» unngår Vedum å direkte legge skyld på en politisk motpart, og dette er mer vanlig i talen enn å direkte nevne en elite.

4.1.2 FREMSKRITTSPARTIET

I FrPs tale blir ordet 'folk' brukt 34 ganger. Ordet blir, blant annet, brukt i kritikk av politiske motstandere og i skryt av folket. Eksempler på bruk av 'folk' i kritikk er: «De e mange politikera i Norge som nå har fått smaken på å styre folk sitt hverdagsliv» (278-279) og «Dette nye mantra om å dele folk inn i gruppe» (301). Beskrivelsen minner om en splitt og hersk teknikk, og anklagene FrP kommer med og som utforskes i denne analysen fokuserer på politikeres og statens søken etter å styre folkets liv på uærlig vis. I motsetning til dette er folket en aktør som konsekvent settes i et positivt lys. Et eksempel på skryt av 'folket' er: «Norge e bygd opp gjennom generasjona (...) med hardtarbeidande arbeidsfolk» (309). Her brukes altså en variasjon av språkkategorien, men til tross for bruk av både «arbeidsfolk», «borgera» (298, 314) og «menneske» (343) er «folk» den mest brukte betegnelsen på befolkningen i sin helhet. Dette understrekes også ved at frasen «folk flest» (313, 453, 569) brukes jevnlig gjennom talen, også avslutningsvis for å oppsummere partifellenes overordnede målsetting; «Vi skal være ombudsmenn og kvinne for folk flest» (569). Dette spesifiseres også ved at talen tematisk sett berører hele befolkningen gjennom grupperinger utfra alder, fra «barn og unge» (559) til «arbeidsfolk», «vanlig hardtarbeidende gründera og familia» (530) og «dei eldre» (329).

FrPs partiledertale kritiserer en rekke ulike grupper, der mange kan inkluderes i en utpekt politisk elite. De som nevnes mest er «politikarane»/«politikera» (285, 334, 371-372, 469, 500, 502, 505, 507). I enkelte tilfeller omtaler Listhaug både den røde og den blå fløyen; «Men altfor ofte ser vi at politikera, blå som rød, dei glømma at det e folk i Norge som aldri får den hjelpa dei treng» (348-349) og «Mange arbeiderpartipolitikera og til og med høyrepolitikera snakke om elektrifisering av oljeplattforma (...) som om statskassa va en endeløs- brønn med penga.» (519). Den daværende «regjeringen» (317) og «statsministeren» (324, 356) blir også inkludert i kritikk mot den etablerte politiske eliten, samt «mediene» (285, 469) og «byråkrata i EU» sammen med «et svulstig FN-byråkrati» (370-371, 485, 496). I sentrum står allikevel «rød-grønne sosialista»/«sosialista» (413-414, 425, 512, 514, 531), en betegnelse som kun SV selv bruker. Dette inkluderer «MDG og deira sine

støttespelera» (269-270) og «Rødt, SV og Arbeiderpartiet» (537), der «Arbeiderpartiet»/«Arbeiderparti-politikera» nevnes mest hyppig (295, 340, 476-477, 521).

Det er tydelig at FrPs tale kritiserer en politisk elite, gjennom jevnlig kritikk av «politikere» og det byråkratiske systemet de presenteres som en del av gjennom teksten. Som den mest sentrale gjenstanden for kritikk og ved fremstillingen av dem som en aktør med evnen til å gripe inn i folks liv, i den grad folket har fått et behov for å «overta skjebnen i egne hende», er det snakk om en elite. I denne sammenhengen er det sentralt å forstå hvem de sentrale, handlende aktørene i eliten er. Å inkludere regjeringen og statsministeren i den politiske eliten samstemmer med at de er på toppen av det politiske makthierarkiet i Norge. MDG, Rødt og Arbeiderpartiet fremstilles også som en elite, ved at de sidestilles med regjeringen som en del av det samme byråkratiet. I tillegg til å kritisere «blå som rød» (348-349), blir «rød-grønne sosialista» fremhevet som elite i en diskursiv forstand. «endele he dei funne ei måte å gjer det på. Nemlig å påstå at Norge e et rasistisk samfunn. (...) Og det e mange ord, og floskler og begrep som e kommt inn i dagligtalen det siste året.» (302-305). Igjennom talen uttaler Listhaug at «sosialista (...) som ønske å styre livet vårt i ett og alt». Dette er et uttrykk for en elitisk maktdemonstrasjon, gjennom evnen til å inkludere nye ord, begreper og perspektiver i offentlig diskurs. Å forme og utvikle diskurs er også en form for maktuttrykk, og dette er en viktig del av hvordan FrP fremstiller de rød-grønne som en elite.

4.1.3 SAMMENLIGNING

I FrPs tale blir ordet 'folk' nevnt 34 ganger, mot SPs 38. Til tross for at denne forskjellen ikke er av en betraktelig størrelse er det viktig å påpeke at Listhaugs tale er rundt 20 minutter lengre enn Vedums. Dette betyr at det er en mer hyppig bruk av denne språkkategorien i SPs tale. De er allikevel et poeng at de to partiene begge har slagord som begge sentreres rundt denne språkkategorien; «Nær folk» og «For folk flest». Ordet er uformelt og kan omfatte hele den norske befolkningen, og dermed appellere til en større andel mennesker. Den ideasjonelle funksjonen ved bruk av 'folk'/'folket' er felles for de to: ordet representerer det norske folk som ett folk med felles interesser og mål. Dette er altså en kategorisering som har en kollektiviserende funksjon, men også en generaliserende funksjon. Språket samler ulike demografiske grupper i det norske folk til en samlet kategori, som også gjør at individuelle karakteristikk ikke blir synlige og de blir heller en type. Den mellompersonlige funksjonen er å skape en relasjon mellom folket og partiet. Hyppig bruk av ordet viser at folket er partiets fokuspunkt, og at de burde ha tillit til partiet fordi det anerkjenner dem og gir dem oppmerksomhet. I tillegg til å være samlende internt for befolkningen som blir inkludert i

kategorien, kan partienes omtale av folket og folkets interesse ha en identitetsbyggende effekt. Ved å beskrive folkets interesser og språklig gruppere seg med dem kan effekten være at partiet ikke bare assosieres med folket som en forbundsfelle, men også forstås som en del av det. Dette forsterkes også ved å sette folket opp mot eliten.

Eliter innenfor populismen er aktører eller personer som er i toppen av et samfunnsmessig makthierarki. Denne kategorien har til felles med 'folk'-kategorien at de som inkluderes i kategorien dermed kollektiviseres og generaliseres. Ved å kollektivisere en politisk motstander gjør det at språklige og retoriske angrep har et mer konsentrert mål, med generaliserte karakteristikker som gir en mer overordnet politisk plattform, som kan kritiseres mer effektivt. Listhaug snakker om en rekke motstandere, men ikke alle kan kategoriseres som en elite. «klimaaktivister» (428) er et eksempel på en gruppe som tradisjonelt ikke oppfattes som en elite. Aktivismen er et konkret eksempel på at de nettopp ikke kan oppnå mål i tråd med sin ideologi gjennom konvensjonelle maktuttrykk. Dette blir også tydelig gjennom at FrP heller impliserer at klimaaktivister er støttespillere til det politiske partiet Miljøpartiet De Grønne, forkortet MDG (268-270). Media blir også kritisert av FrP sammen med aktivister, men igjen det er viktig å poengtere at dette er sjeldent i teksten (285, 469). SPs tale inkluderer også utsagn om norske medier, i tillegg til EU. I linje 129-131 uttrykker også Vedum en politisk uenighet med EU, og medias omtale om politikk omtales om «sirkus, styr, oppslag, kaos» (235). Sistnevnte er den mest fargerike kritikken som benyttes i SPs tale. Disse gruppene er altså ikke en del av en elite-kategori, men det er tegn på tilstedeværelse av en elite i FrPs tale.

I bruken av elite-kategorien er de to partiene forskjellige. For FrP kan den ideasjonelle funksjonen ved kritisere spesifikke, politiske motstandere være at det forklarer bakgrunnen for samfunnsproblemene som FrP ønsker å løse. De presenterer det politiske Norge som preget av en rekke partier som har «fått smaken på å styre folk sitt hverdagsliv» (279). På denne måten redegjør Listhaug for det partiet mener er et voksende samfunnsproblem blant politikere. Vedum har altså et større fokus på å presentere politiske handlinger som partiet stiller seg uenig med. «Det handler om at man skal ha ei regjering som lytter på folk, både i by og på bygd som vil utvikle hele Norge. Ikke den sentraliseringa vi ser nå» (239-240). Sentraliseringen og systemet som har implementert politikken er altså i fokus, heller enn en utpekt politisk elite, som er ulikt fra FrP som har påstander som går på motstandernes handling, integritet, makt og ideologi. «Sentralisering»/«sentralisere» er sentralt i SPs tale og nevnes åtte ganger (15, 20, 25, 174, 175, 201, 205, 240). De SP mener står bak,

departement, direktorat, statsforvalteren, stortinget og regjeringen, men ikke som personaliserer eller spesifiserer hvem de er eller hvordan de har fått sin politiske elite-status (49, 77, 86, 197, 239).

Den ideasjonelle funksjonen ved å knytte politiske handlinger til dem som har utført dem i SPs tale kan ligne funksjonen i FrPs tale; det skaper en virkelighet der folkets misnøye er knyttet til konkrete politisk utvikling som en tydelig aktør står bak. På denne måten skapes også en kontrast til de to partiene, og i det tekstuelle møtet med problemer blir partiene assosiert med løsningene. Dette gjør at beskrivelser av politiske motstanderes handlinger kan ha en identitetsbyggende funksjon for SP og Frp som løsningsorienterte. Det legges ikke skjul på at Vedums tale ansvarliggjør regjeringen og stortinget, som FrP også gjør, men det er en forskjell i virkelighetsbildet som skapes i SPs tale. Vedum omtaler seg selv som «stortingsrepresentant og partileder» (82) i samme avsnitt som han sier «For det er så fort gjort når en sitter i stortinget, i departement eller direktorat å ha noen gode intensjoner, også vedtar dem nye regler og når det kommer ut i den praktiske virkeligheten så blir det bare byråkrati» (85-88). I tillegg grupperer han seg sammen med stortinget, som han har kritisert i linje 177. Ved å si at det er «vi» på stortinget som bestemmer skatte- og avgiftspolitikken uttrykker Vedum at han er en del av den samme gruppen som han kritiserer. Dette betyr ikke at Vedum ikke dissosierer seg selv og partiet fra resten av det politiske systemet, men kan være et forsøk på å motvirke eller skjule de dissosiative mekanismene i teksten. Hva slikt kollektiviserende språk fra Vedum har som funksjon, og om eventuelt det er større grad av kollektivisering av SP sammen med folket eller dissosiativt språk for å separere SP fra 'systemet' må avgjøres utfra mengden tilfeller i talen. Dette vil utforskes mer gjennom analysen.

De mellompersonlige funksjonene til partiene er forskjellig fordi FrP nettopp gjør et forsøk på å forstås som forskjellig fra resten av det politiske Norge der SP kritiserer, men også grupperer seg med dem. Dermed er relasjonen de forsøker å bygge med andre politiske aktører og befolkningen, ulike. SP har et større fokus på å gruppere seg med folket, og FrP fokuserer på å skape et kategorisk skille mellom seg og andre politiske partier. Kontrasten mellom folket og de styrende i FrPs kan forstås som etableringen av en elite, men dette er ikke entydig tolkning med tanke på at denne eliten i så fall er en elite bestående av to motstående politiske fløyer. Dermed er det sentralt at FrPs tale kritiserer begge fløyene og distanserer seg fra begge, og at det er denne språklige individualiseringen av dem selv som skaper dette bildet av en elite sammen med kollektiviseringen av de røde og blå som en del av det samme byråkratiet.

4.2 ETOS- OG PATOS-APPELLER

4.2.1 SENTERPARTIET

Som nevnt i den første delen av analysen så kan aktiv inkludering av språkkategorien 'folket' gjøre at partiet kan assosieres med folket, men også at partiet kan forstås som en del av det. Det er flere måter partiene kan oppnå dette på. I SPs tale er det mest tydelige forsøket på dette Vedums styrking av sin etos, som er knyttet opp til tekstens dramaturgi. I presentasjonen av empirien har jeg beskrevet hvordan talen inkluderer beskrivelser av hvor Vedum befinner seg. Han starter talen «hjemme på gård'n» (32), før han «må gå ut» (55) og etter hvert «står foran den drosja her fra Stange taxi» (152). I vandringen som beskrives i talen er det sentralt at Vedum viser oss hvor han kommer fra. I tillegg til å ha tatt med seg faren sin (9) og å snakke om hjemmet sitt på gården på Ilseng (2, 32), forteller han at han går ut på jorden sitt (82) og at han i slutten av talen er inne på skolen sin (189). Disse beskrivelsene blir både brukt til å skape overganger til ny politisk tematikk, men kanskje viktigere er det at han bruker sin bakgrunn som bonde og selvstendig næringsdrivende (83), sønn, elev, Hedmarking (52-53), osv. til å formidle at han har innsikt og kunnskap til å uttrykke en mening om de ulike temaene. Dette styrker dermed troverdigheten hans, altså Vedums etos.

Ved å beskrive identifikatorer ved seg selv som tilhørerne kjenner seg igjen i skapes et assosiativt grunnlag mellom Vedum og tilhørerne. Den ideasjonelle funksjonen her er å formidle at Vedum er som andre nordmenn, og dermed at han er en del av folket. Dette sier også noe om den mellompersonlige funksjonen; at disse beretningene er et forsøk på å styrke relasjonen mellom Vedum og tilhørerne, og minimerer inntrykket av maktbarrieren mellom Vedum som innflytelsesrik politiker og befolkningen. For å forsterke identitetsforståelsen av SP som et parti av folk for folk, med riktig ideologi og verdier i bunnen, benyttes også patos-appeller. Et eksempel er en historie Vedum forteller om en gutt som «(...) systemet (...)» hadde gitt opp og som det ikke var håp for, som fikk arbeidstrening av faren til Vedum på gården (32-37). Historien om faren til Vedum som motiverte en ung gutt ut i arbeidslivet kan gi en håpefull og optimistisk følelse til tilhørerne. I tillegg kan dette oppfattes som en form for filantropisk deltakelse, som kan ha en assosiativ funksjon for både Vedum og SP. I tillegg forteller Vedum om at faren hans, slik som mange eldre, finner digitale løsninger vanskelige (16-18) beskrives en opplevelse som mange eldre kan relatere seg til. I tillegg formidler dette en sosial verdi om å ta vare på de eldre, og er en emosjonell appell til tilhørerne om de negative effektene av effektiviserende, politiske tiltak som hindrer «de menneskelige møtene» (21-22). Det benyttes også lignende emosjonelle appeller gjennom beretninger om drosjesjåfører krevende hverdager (155-156) og den dedikerte læreren hans, frøken Nilsen (190-193).

4.2.2 FREMSKRITTSPARTIET

Å kategorisere partiet/partilederen med folket er, slik som beskrevet, en måte å styrke talerens etos på. I Listhaugs tale er det flere forsøk på denne typen kategorisering. «For mange politikere på Stortinget så er folket til for politikerne. For oss i Fremskrittspartiet så er det motsatt. Politikerne de er til for folk.» (371-372). Ved å skape et skille mellom «politikere» og FrP underbygges både 'eliten' som en politisk kategori, samtidig som FrP samtidig kategoriseres som en del av 'folket' ved å si at de er «til for folk». Språklig kategorisering av FRP med folket gjøres flere ganger i teksten, blant annet ved at Listhaug sier «samfunnet vårt» (267), «bestemme sjøl i våre sine liv» (273) og «at staten ikke skal ta mer av vår inntekt enn den må» (274). Pronomenbruken er altså en aktiv del av den språklige kategoriseringen i FrPs tale. Assosiasjoner til sosiale verdier er også sentralt i Listhaugs retorikk, blant annet ved at eldreomsorg er en tematikk som er sentralt i talen. For å styrke sin etos i denne sammenhengen snakker Listhaug om sin tid som hjemmehjelp, beskriver hvordan denne jobben gjøres, hvor hektisk den er og at den er sentral i å sikre at eldre får valgfrihet (390-397). Dette fungerer også som en patos-appell ved å appellere til omsorgsfølelse og sympati med de eldre, og som etos-appell ved at hun fremstår som kompetent og egnet til å snakke om politikk som de eldre angår men også som et medmenneske som forstår medmenneskers behov.

I gjennom talen fokuserer Listhaug på «enkeltmenneskets frihet» (272-276). Ordet «frihet»/«friheten»/«valgfrihet» sies totalt ti ganger i løpet av teksten (273, 277, 310, 397, 407, 507, 514). Frihet er en viktig del av FrPs verdigrunnlag, men dette ordet har også en assosiativ, identitetsbyggende funksjon som en sosial verdi på samme måte som ivaretagelse av eldre. Dette er altså i tråd med retorisk strategi, der assosiasjon til eksplisitte sosiale verdier er et virkemiddel, og det fungerer som identitetsbyggende fordi det blir plassert som en sentral verdi- uavhengig av denne verdiens universelle og kanskje selvsagte plass i et liberalt demokrati. I tillegg er dette en patos-appell fordi kamp om frihet kan appellere til følelser om rettferdighet og urettferdighet. Dette er ikke det eneste emosjonelle appellen i teksten. Listhaug snakker om aktivister, politikere og medier som «forsøke å stemple Norge som et rasistisk samfunn» (285). I forbindelse med dette trekker hun frem forsøk på å fjerne en statue av Winston Churchill i Oslo; «Mannen som var en av de viktigste bidragsyterne for at Norge greide å bekjempe den ondskapsfulle, terrormaskinen nazismen. I går var det 8. mai, 76 år etter krigen markerte vi fremdeles frigjøringa fra nazistene sine grusomme herjinga.» (289-293). 2. verdenskrig og nazismen er en tematikk med stor følelsesmessig slagkraft. I denne sammenhengen beskrives eliten og deres støttespillere som tilhengere av et rasistisk stempel, der forsøk på å debattere møtes med «påstanden om at man nøre opp under hat» (286-287). Ved å inkludere hvordan Norge kjempet for sine verdier i møte med nazistene undertrykkelse, i

sammenheng med hvordan Norge er i en «verdikamp» relatert til det nevnte rasiststempet, forsøker Listhaug å hente frem følelser tilknyttet 2. verdenskrig og knytte dem til nye politiske problemstillinger.

To andre eksempler på sentrale patos-appeller i Listhaus tale er knyttet til det norske helsevesenet og eksperimentell medisin. Hun forteller om Ulrik på fire år (351) med en øyesykdom som vil gjøre han blind, der behandling ikke ble gitt offentlig. Hun beskriver situasjonen menneskene med denne sykdommen er i som «uverdige» og «hjerteskjærende» (355). Videre forteller Listhaug om at statsministeren svarte på kritikken på dette med at «Vi he valt en prioriteringsmodell» (357). Her beskriver hun svaret som «kaldt» og «kjølig». Det andre eksempelet er en beskrivelse av kampen til ALS-sjuka der Listhaug forteller om at hun har fulgt ALS-syke Cathrine Nordstrand siden 2018, som inspirerte partiet til å fremme forslag om retten til å prøve eksperimentelle medisiner på stortinget. På samme måte som Listhaug styrker sin etos i tematikken om eldreomsorg når hun snakker om sin tid som hjemmehjelp, bygger hun troverdighet i sammenheng med å fortelle om ALS-syke Cathrine ved å si: «E he engasjert meg sterkt i kampen for ALS-sjuka.» (376). Ved å språklig gruppere seg med folket og tillegg til å benytte patos-appeller der Listhaugs etos styrkes på samme tid er en ideasjonell funksjon synlig. Listhaug og hennes parti ser og bryr seg om de ingen andre politikere bryr seg om, og prioriteringsmodellen som regjeringen og statsministeren benytter er en kjølig og kald en (357) mot FrP som vil sikre «fleire varme hende» (402). Den mellompersonlige funksjonen kan forstås som lik som i SPs tale.

4.2.3 SAMMENLIGNING

Den mellompersonlige funksjonen for begge de to partiene er å styrke relasjonen med tilhørerne, både ved å styrke egen troverdighet og ved å gruppere seg med folket. På samme måte som Vedum forsøker også Listhaug å minimere inntrykket av maktbarrieren mellom seg og befolkningen. Det er sentralt at de begge inkluderer en rekke roller de har utenom rollen som politiker; selvstendig næringsdrivende, bønder, sønn og datter, barnebarn, helsefagarbeider, mor, elev og nordmenn. Et eksempel som illustrerer dette tydelig er at både Vedum og Listhaug fant det relevant å inkludere at de kommer fra hver sin gård (95-96, 544). Den totale, relasjonelle verdien øker med hver gruppe de kan identifisere seg med, både for kategoriseringen av seg sammen med folket men også for deres troverdighet og kompetanse til å snakke på vegne av ulike samfunnsgrupper som inngår i folket. Vedum gjør dette også gjennom å skape muligheter for identifikasjon med flere deler av partiet, ved

å liste hvilke «dyktige folk» partiet har klart å rekruttere: folk fra forsvaret, politiet, helsevesenet, hjemmesykepleien, luftfarten, taxi-næringa og industrien (226-230).

Til tross for fellestrekkene i de mellompersonlige funksjonene er tilnærmingen til de to partilederne noe forskjellig. Vedum prøver både assosiativt og ideasjonelt sett å vise mottakerne i folket hvor mye de har til felles, og at de har lignende politiske interesser fordi Vedum og folket har en felles bakgrunn. Listhaug styrker derimot sin etos på en mer direkte måte. Hun omtaler folket og partiet sammen, og presenterer et virkelighetsbilde der det allerede er en sammensmeltning mellom FrP og folket. Dette illustreres tydelig i det følgende utsagnet: «En ikke-sosialistisk regjering he til og med vurdert å innføre portforbud. Som i realiteten betyr å sette oss i fengsel i eget hjem.» (275-276). I dette utsagnet kritiseres både den røde og den blå politiske vingen, og det eneste av de store partiene som settes utenom denne kritikken er FrP. De blir heller beskrevet som en del av «oss i fengsel i eget hjem». Dette tydelige forsøket på differensiering mellom politiske aktører har ikke en like tydelig motpart i Vedums tale, noe som ble diskutert i «Språkkategoriene 'folket' og 'eliten'».

Det er mer vanskelig å lokalisere forskjellene i bruk av patos-appeller i de to talene. De identitetsbyggende verdiene som åpenbares i eksemplene som begge partilederne bruker kan gi assosiasjoner til et underliggende rettferdighetsargument. Det er rettferdig at den unge gutten som systemet hadde gitt opp på fikk en ny sjanse på Vedumenes gård, og det er rettferdig at de med øyesykdom og ALS ikke må «ty til innsamlingsaksjonen for å overleve, forlenge livet eller for å slippe å bli blind» (552-553). Det er flere eksempler på patos-appeller i form av historier og eksempler i begge talene som også er mer generelle, og som ikke henvender til enkeltpersoner. Vedum snakker om drosjesjåfører med en krevende hverdag (152-160), bussjåføren som burde få ta buss gratis (180-181) og at de dyktige som jobber i hjemmesykepleien skal ha tid til å snakke med de eldre (216-218). Listhaug snakker om generasjonene med arbeidsfolk som har bygd Norge (308-310), hverdagen til eldre som hun deltok i som hjemmehjelp (391-396), barn som blir mobba fordi foreldrene deres jobber i oljeindustrien (443-448) og idrettshelter og artister som blir dyrket frem over vanlige, hardtarbeidende gründere (528-532). Fordi dette virkemiddelet i populistisk kontekst må inngå i et helhetlig, tekstuel uttrykk der det brukes en overvekt av slike emosjonelle appeller, er det relevant å stadfeste hvorvidt det er hyppig bruk. Mellom de to partiene utmerker FrPs partiledertale seg som den med mest gjennomgående bruk av denne typen appeller, der SP har en mer reservert bruk i starten og i slutten av talen.

Bruk av de nevnte etos- og patos-appellene kan ha flere funksjoner for de to talene. I tillegg til å gi tekstene retorisk variasjon og skape nærhet til tilhørerne, kan begge partiene skape engasjement hos mottakerne med denne typen appeller. Mest sentralt er allikevel at emosjonsbaserte appeller kan fylle inn for manglende logiske argumenter. Fordi populistisk diskurs er tynn, er behovet for å gi retoriske supplementer til de forenklete politiske perspektivene essensielt for å kunne skape tekstuelte innhold. Byggingen av politikernes troverdighet i både disse emosjonelle appellene og logos-appellene er avhengige av generelle etos-appeller, men også etos-appeller som direkte tar sikte på å styrke den samlede kategoriseringen av partiet og folket. Til tross for at de to partiene har en mer direkte og en mer indirekte tilnærming til kategorisering av seg selv sammen med folket er det tydelig forsøk fra både FrP og SP, og de benytter emosjonelle historier på samme måte med tilsynelatende samme funksjon.

4.3 EKSKLUDERINGSSTRATEGI

4.3.1 SENTERPARTIET

Det er få til ingen grupper som blir skilt ut fra eliten eller folket i SPs tale. I «Språkkategorien ´folket´ og ´eliten´ ble det framhevet at Vedum kritiserer media og uttrykker uenighet med EU. Når talen fokuserer på norsk jernbane blir også det styrkede økonomiske privilegiet til norske jernbane-direktører beskrevet som en «direktør-bonanza» (162-166). Dette settes opp mot at ansatte på lavere nivåer har opplevd press på sine pensjonsrettigheter (166-167). Denne språklige ekskluderingen plasserer disse direktørene utenfor folket, og demonstrerer en klassebasert kontrast mellom dem. Direktørene er ikke direkte en del av systemet som SP kritiserer, og derfor blir denne gruppen satt utenfor folket og eliten som en egen gruppe som eksisterer separat fra folket gjennom systemets påvirkning og støtte. Allikevel så kan ikke dette isoleres som en gruppe som blir utsatt for en ekskluderingsstrategi, fordi gruppen kun blir brukt som eksempel en gang og ikke blir omtalt gjennomgående i talen. Det er heller et eksempel ment til å fremheve og forsterke ´folket´ og ´eliten´. Dersom Vedum, for eksempel, hadde trukket frem befolkningen i norske storbyer, kritisert dem for å nyte av sentraliseringen og framstilt dem som en gruppe som utnytter at det politiske systemet og resten av folket kunne dette vært et eksempel på bruk av ekskluderingsstrategi. Fordi dette ikke forekommer, og andre grupper heller ikke blir skilt ut kan det derfor konkluderes med at språklig ekskludering av en gruppe utenfor folket eller eliten ikke forekommer i SPs tale.

4.3.2 FREMSKRITTSPARTIET

I gjennom FrPs tale sier Listhaug at partiet blir anklaget for å «nøre opp under hat» (287, 476-477) når de forsøker å debattere eller diskutere tematikk som andre politikere og aktører ikke tar i, på grunn av deres berøringsangst (474). FrP er også tydelige i at norske verdier og levesett er en grunnpilar i deres politiske ideologi (283-284). Tematikken det er snakk om er det FrP beskriver som en verdikamp (284), der aktivister, politikere og mediene forsøker å stemple Norge som et rasistisk samfunn (285-286, 303) og gjør forsøk på å dele folk inn i grupper etter identitetspolitiske hensyn (301). Konsekvensen av at denne konflikten inkluderes er ikke bare at en inndeling av folket forekommer i talen, men at å skille en gruppe ut fra resten av folket kan forsvares som nødvendig. Både innledningsvis og midt i talen snakker Listhaug om en gruppe som blir omtalt som minoriteter, flyktninger, innvandrere og asylsøkere (304, 307, 467, 483, 485, 488, 493). Norske verdier tydeliggjøres i de identitetsbyggende mekanismene som FrP benytter, i form av assosiering. Her benyttes differensiering derimot, der verdier og kulturelle rammer som skapes i talen blir brukt som utgangspunkt for en språklig motsetning tilknyttet denne gruppen. I talen beskrives folket som vanlige, hardtarbeidende arbeidsfolk, som verdsetter privatliv, valgfrihet, generell frihet og som er avhengige av rettighetene som bevarer i «grunnlova» (277). Innvandrerguppen beskrives derimot som en gruppe som ikke forholder seg til regler ment for hele folket, de har andre morsmål, er utsatt for trangboddhet og de har et behov for integrering (467-468, 470, 471, 486). Spesielt så viser utsagnet «Privatpersona skal he hovedansvar for integreringa» (486) at de står på utsiden av noe.

Det spesifiseres i liten grad hva innvandrerguppen skal integreres i, om det for eksempel menes kulturen, økonomien eller de politiske arenaene, men uavhengig av om det menes en enkeltarena eller generelt så er den gruppa som det framstilles at de skal integreres inn i det norske «folk». Dermed blir oppfordringen til integrering en påstand om at innvandrerguppen står på utsiden. Det er forsøk på å ikke gjøre denne gruppering mindre generalisert ved at Listhaug for eksempel sier at det er «enkelte innvandrergupper» som ikke forholder seg til reglene, og ikke at 'innvandrere' ikke forholder seg til reglene (467-468). Det er allikevel ingen videre beskrivelser som underbygger variasjonene innad i gruppen, men heller flere uttalelser som generaliserer gruppen. Eksempelvis: «(vår velferdsmodell) blei ikkje skapt for å ta imot et enormt antall innvandrera som ikkje bidrar i arbeidslivet» (332-333). Dette er et eksempel på en annen måte innvandrerguppen ekskluderes på, fordi det norske folket fremstilles som en hardtarbeidende gruppe (308-310, 530).

Virkelighetsbildet av denne gruppen som bygges gjennom teksten innleder med at FrP reagerer på et de mener er en bevegelse som både prioriterer identitetspolitiske hensyn og som kommer med rasismepåstander mot de som motsetter seg. Deretter påpekes det hvordan innvandrere og lignende minoritetsgrupper bor i det beste landet å vokse opp i som minoritet (304), og at det er grunnen til at mange flyktninger ønsker å reise til Norge (307). Dette leder opp til åpenbaringen av den ideasjonelle funksjonen ved å skille ut denne gruppen. Den ideasjonelle funksjonen til å gjøre denne distinksjonen er å distribuere skyld for forsterkelsen av korona-problemet, som videre skal illustrere samfunnsproblemet som er mangelfull integrering. Bakteppet er FrPs referanser til de «norske verdiane» (283, 492), og at «Norge står i en tung verdikamp» (284, 300). «For samfunnslimet som he gjort Norge til et så fantastisk land å bo i, de e en kontrakt. Den kontrakten består ikkje berre av privilegie og rettighete. Den består også av plikta og ansvar. Det betyr at man må lære seg norsk, man må følge lova og regla og man må respektere dei norske verdiane.» (489-492). Ved å implisere at innvandrere ikke oppfyller denne kontrakten for å være en del av folket skapes en distanse mellom innvandrerguppen og resten av det norske folk. Det oppstår en statusforskjell der den ene gruppen lever mindre i tråd med norske verdier, og dermed er en gruppe ekskludert fra folket og er 'mindre norske'.

Den mellompersonlige funksjonen er å styrke relasjoner innad i folket ved å poengtere et felles verdigrunnlag som base for samkategorisering, oppfordre den ekskluderte gruppen til å etterstrebe lignende kategorisering og bruke denne differensieringen for å underbygge deres samfunnsideal. Ekskluderingen er med på å forenkle den politiske virkeligheten, fordi den kategoriserer samfunnsgrupper basert på forenklede, forståelige kriterier, og skaper en enkel løsning på det som blir et tydelig politisk problem. «integreringspolitikken he spilt fullstendig fallitt» (466), derfor skal «Privatpersona (...) he hovedansvaret for integreringa, og det skal bli mykje vanskeligere å få opphold og statsborgerskap» (486-487). Dermed følger det at innvandringsrelaterede problemer, som at smittetalla under korona «(he) vært holdt oppe av at enkelte innvandrerguppe ikkje forholde seg til dei reglane som vi alle e forplikte til å følge.» (466-468), blir løst.

4.3.3 SAMMENLIGNING

For di grupperingen av folket og eliten og konflikten mellom dem står som et viktig sentrum i populistisk ideologi og kommunikasjon, er virkemidler og mekanismer som forsterker disse gruppene til populistiske kommunikatørers fordel. For di det ikke synes å være tegn til bruk av ekskluderingsstrategi i SPs tale er det derfor sentralt å heller forstå ekskluderingen av

innvandrerguppen i FrPs tale. Som det til nå er beskrevet kan ekskluderingen av denne gruppen skape mer tydelig felles tilhørighet for resten av folket gjennom differensiering. Delene av talen som ikke omtaler innvandrerguppen er med på å skape en forståelse av det norske samfunnet og dets politiske behov. Dette inkluderer beskrivelsene av folkets idealer, i tillegg til helhetlige beskrivelser som «Norge er bygd gjennom generasjonene, etter generasjonene med hardtarbeidende arbeidsfolk» (308-309) og «I Norge så har alle borgerne muligheten til å leve sine liv og forfølge sine drømmer» (298-299). Ved å beskrives hva partiet mener ikke passer inn i denne forståelsen blir altså samfunnsidealet mer tydelig for mottakerne. Det er viktig at innvandrerguppen knyttes opp mot de som FrP kategoriserer som en elite. Eliten beskrives som en forsvarer av den ekskluderte gruppen, i den forstand at de vil implementere identitetspolitiske hensyn i større grad for å verne om innvandrerguppen, de ønsker å forhindre diskusjon om slik implementering for å verne om gruppen, og de er villige til å formidle usannheter (481-483) og implementere språk preget av «floskler» (305) og diskurs preget av et falskt virkelighetsbilde (483). Fordi innvandrerguppen har blitt ekskludert fra resten av folket betyr det at folkets frihet og mulighet til å leve gode liv blir fratatt når den politiske eliten velger å prioritere dem. Ekskluderingen av innvandrerguppen brukes på denne måten i teksten for å styrke bildet av elitens korrupte egenskap, der FrP sorterer individer i grupper til tross for at partiet har som mål å «kjempes for et samfunn som ser menneske som individ, ikke sorterer dei etter gruppe» (498-499).

4.4 EN SENTRAL HOVEDKONFLIKT

I gjennom analysen har det blitt bemerkert flere ganger at begge partiene har identitetsbyggende retorikk gjennom assosiering. Innenfor assosiasjon kan koblinger mellom avsender og mottaker skapes ved å vise hvordan en som aktør kan tilby tjenester som kan møte samfunnsmessige mål. Dette er sentralt for alle politikere å bruke i sin politiske kommunikasjon; å lokalisere eller poengtere problemer i samfunnet og beskrive hvordan de vil løse problemene dersom de blir valgt. Å bruke språk som gjør at mottakere assosierer det politiske partiet med løsninger er derfor ikke isolert til populistisk kommunikasjon. Det som derimot er sentralt, er at alle løsningene er knyttet opp til det samme hovedproblemet.

4.4.1 SENTERPARTIET

Temaet sentralisering er gjennomgående i SPs politikk, noe som også reflekteres i denne talen. I tillegg til bruke begrepet 'sentralisering' (15, 20, 25, 174, 175, 201, 205, 240) snakker Vedum om

«stordrift» (14), «de store offentlige reformene» (19-20). Sentraliseringen beskrives som en prosess som «flytter tjenestene lengre bort fra folk» (15), og som inkluderer tvangssammenslåing av kommuner og fylker (198), der det ikke vises tillitt til lokalbefolkningen (52) og store systemer gjør behandling av det norske folk mer skjematisk (27-28). I talen sier Vedum at partiet «vil vi garantere at vi skal dele opp igjen de her tvangssammenslåtte enhetene hvis folk vil. For vi skal begynne å lytte til folk.» (201-203) som indikerer at de vil lytte til folkets ønsker. Allikevel sier han i talens slutt at «man skal ha ei regjering som lytter på folk, både i by og på bygd som vil utvikle hele Norge. Ikke den sentraliseringa vi ser nå» (239-240). Dette synonymiserer folkets vilje med et ønske om desentralisering.

Det er stadfestet så langt at talen benytter en dramaturgi som følger Vedums omgivelser i videoen for å skape overganger mellom ulike typer politisk tematikk. En gjennomgående faktor som finnes i alle talens deler er beskrivelser av hvordan fjernpolitisk styring og sentralisering er knyttet opp til den aktuelle, politiske tematikken. I forbindelse med miljøpolitikk og naturvern sier Vedum at diskusjonen om biologisk mangfold blir mer og mer sentralstyrt (48). Når han snakker om transportsektoren sier Vedum «Så omstilling det må vi gjøre i fellesskap og ikke overlate regninga til de som (...) har dårligst råd eller som bor ytterst». Om norske bedrifter og næringsliv sier han «vi er det jordnære, praktiske næringspartiet som (...) skal stå opp mot mer byråkrati, mer detaljregulering og sterkere statlig planstyring» (90-92). Det er også eksempler på dette i omtale av offentlige lønninger (173-175) og offentlige tjenester (194-197). Disse eksemplene illustrerer at SP i talen ser folket som en monoteistisk gruppe med en felles interesse.

Den ideasjonelle funksjonen bak å sentrere teksten rundt denne konflikten kan være å skape en tydelig, politisk virkelighet, og som er abstraherende ved at den konsentrerer politisk samtid rundt en kjernekonflikt. Å ha et tydelig overordnet mål som politisk aktør kan være hensiktsmessig kommunikativt sett, fordi det kan gjøre politiske budskap og identitet tydelig. Spesielt i en partiledertale, som kan ha veldig omfattende, overordnet tematikk, vil det å uttrykke et sentralt poeng gjennomgående sikre nettopp tydelighet. Risikoen er at kommunikasjonen da neglisjerer annen politisk problematikk, og dermed skjuler aspekter ved samfunnet som ikke gagnar det politiske partiet. Den mellompersonlige funksjonen kan dermed være å skape et tydelig fundament for politisk agenda og samarbeid mellom ulike aktører som hører talen og demonstrere mulighet for politisk utvikling for folket. Men den mellompersonlige funksjonen kan også være å vinne tillitt som parti ved å forenkle politisk virkelighet og løsningsbehov med mål om å få oppslutning blant

tilhørerne. Mot talens slutt sier Vedum følgende: «hvis folk vil det, så vil vi garantere at vi skal dele opp igjen de her tvangssammenslåtte enhetene hvis folk vil. For vi skal begynne å lytte til folk.» (201-203). Fram til dette tidspunktet har han beskrevet kommune- og fylkessammenslåingen som en «tvangssammenslåing» (198), uttrykt at de bak sammenslåingen tar beslutninger på vegne av dem som opplever konsekvensene (48-49) og at dette uttrykker manglende tillit til lokalbefolkninga (52). Problematiskeringen av sentralisering som gjøres gjennom teksten har som konsekvens at desentraliseringen partiet er villig til å gjøre «hvis folk vil» allerede er et antatt ønske. Disse gjennomgående beskrivelsene innlemmer hovedkonflikten i all politisk tematikk som inkluderes i talen. På denne måten blir elitens kritikk tydelig integrert, til tross for at de sjeldent nevnes direkte. I tillegg bidrar dette til å skape et bilde av en homogenisert, politisk trussel.

4.4.2 FREMSKRITTSPARTIET

Hovedkonflikten som portretteres gjennom FrPs tale har et annet fokus; en politisk elite forsøker å begå frihetsberøvelse ovenfor det norske folk. Slik som analysen av FrPs ´elite´-kategori viser er det sentralt at politikere fra både den røde og den blå fløyen har fått smaken på å «styre folk sitt hverdagsliv» (279). Dette er altså ikke en tradisjonell forståelse av en samlet elite, men fungerer som en språklig, tohodet slange. Vekselvis kritiseres den blå fløyen, som var i regjeringen på det tidspunktet, og den røde fløyen, som fungerer som elite på en annen måte i teksten. Begge fløyene kritiseres på bakgrunn av organisatoriske faktorer, som en del av et samlet byråkratisk system. Dette ser man i utsagn som «For mange politikere på stortinget så er folket til for politikerane» (371), «den totale mangelen på prioritering» (334-335), «altfor ofte så ser vi at politikere, blå som rød, dei glemme at det er folk i Norge som aldri får den hjelpa dei treng» (348-349) og «byråkratiet som la sakte og staten skal spare penga» (551). I tillegg kritiseres den blå fløyen for konkrete politiske handlinger, som mangel på prioritering av eldre til fordel for andre politiske tiltak (331-335), vurdering av portforbud (275-276) og utgivelse av en perspektivmelding med «dommedagsprofetia» (317-318). Den røde fløyen kritiseres både politisk, for sitt ideologiske ståsted, og sin diskursive påvirkning, demonstrert i utsagn som: «et rødgrønt byråd som vil forby at gate oppkalles etter menn» (289), «Overformynderi og autoritære tanka» (412) og «Vi er lei av misunnelsesretorikken til Rødt, SV og Arbeiderpartiet» (537). Den ideasjonelle funksjonen er å fremstille sosialistene som drevet av et ønske om å styre livene til folk i ett og alt (425-426), de andre blå som uten nok «hjerte for vanlige folk» (347).

I tillegg mener FrP at forsøkene på styring av folket det gjøres på et uærlig og dårlig begrunnet grunnlag. Anklagene mot den røde og den blå fløyen er noe ulike, men antallet kritiske utsagn rettet mot røde og blå partier er jevnt. Den røde fløyen kritiseres i hovedsak for å drive identitetspolitikk, og for å hindre debatt eller diskusjon om dette og lignende tematikk (285-287). Som respons på røde partiers påstander om strukturell rasisme sier Listhaug at de «leve i en falsk virkelighet.» (300-303) og at det de sier «e ikkje sant» (295-297). I tillegg blir Arbeiderpartiet kritisert for å ha «kutta i folk sine opparbeida pensjona og rettighete» (339-341), og at «rød-grønne sosialista» generelt bruker «klima som unnskyldning for å styre liva våre» (414-415). Den diskursive påvirkningen de røde påstås å ha ligger i beskrivelsene forsøkene deres på å inkludere nye rasisme-orienterte perspektiver i den norske politikken (304-306) og som forsøker å hindre åpenhet i samtale ved «påstanden om at man nøre opp under hat» (285-287) og bidra til en diskursiv «berøringsangst» ovenfor tematikk som omhandler innvandring (474). Der den ideasjonelle funksjonen bak disse framstillingene kan være å vise FrPs røde motstandere som uærlige og villige til å bruke falske virkelighetsbilder for å få makt og kontroll, og der de prøver å kneble forsøk på kritikk.

De blå framstilles altså på en annen måte. Når FrP kritiserer den sittende regjeringen og statsministeren er dette en referanse til Høyre sammen med KrF og Venstre, med Erna Solberg som statsminister. Kritikken av regjeringen er både i tråd med at FrP valgte å trekke seg ut av den i 2020, men kan også sees i lys av at Høyre og FrP satt i regjering sammen i over seks år. Den blå fløyen kritiseres for to overordnede punkter: for håndtering av korona-pandemien og for den økonomiske prioriteringsmodellen de benytter. Under pandemien vurderte regjeringen portforbud som Listhaug uttrykte at «i realiteten betyr å sette oss i fengsel i eget hjem» (275-276), i tillegg til å ha gitt ut en perspektivmelding full av dommedagsprofetier (317-318). I referanser til helse- og omsorgs-sektoren blir de blå kritisert for å utgjøre en politikerstand som «se på eldre menneske som leve lange og friske liv som et problem» (325-326), for å «bruk dei eldre som syndebukk for at handlingsrommet e brukt opp» (335) i et forsøk på å lure befolkningen og for å være kjølige og kalde som ikke prioriterer synsreddende behandling i stor nok grad (355-357). Den ideasjonelle funksjonen til kritikken av de to politiske fløyene er lik i at det er forsøk på å fremstille FrPs politiske motstandere som uegnet til å regjere. Tidligere har en beskrivelse av FrPs fokus på å fremheve motstandernes handlinger, integritet og ideologi blitt trukket frem, og dette utgjør også en forskjell i kritikken av de røde og de blå. I forhold til ideasjonelle funksjoner så framstilles de to fløyene ulike ved at kritikken mot den blå fløyen i større grad dreier seg om politiske handlinger, hvor kritikken av den røde fløyen stikker dypere ved at de kritiserer ideologi, integritet i tillegg til politiske handlinger. Fremstillingen av deres uegnethet er altså forskjellig.

Til tross for at de beskrives noe ulikt med ulike funksjoner, er det også felles kritikk som treffer både de røde og de blå. De politiske handlingene som de stiller seg kritisk ovenfor er overtramp i forhold til generell, statlig inngripen: «Det skarpe skillet mellom staten sin makt og vårt eget privatliv er viska bort» (274-275), «Det e mange politikera i Norge som har fått smaken på å styre folk sitt hverdagsliv» (278-279), «å sette tydelige grense for hvor staten skal slutte å blande seg inn, og kor vi borgera skal overta skjebnen i våre egne hende.» (313-315) og «Overformynderi og autoritære tanka om korsen staten skulle styre hverdagen til folk» (412-413). Denne kollektiviseringen av folket og FrP, sammen med kollektiviseringen av de resterende politiske partiene bidrar til fremstillinger av en overordnet politisk problemstilling: at den norske politikerstanden er uegnede til å representere folket, fordi de er villige til å bruke falske fremstillinger og har mangelfull prioritering, i motsetning til FrP som ikke bare er mest egnet til å representere folket men som også er en del av det.

4.4.3 SAMMENLIGNING

De to hovedkonfliktene har noe til felles ved at de skaper et konsentrert bilde av politisk problematikk. De to talene har altså et tydelig kritisk senter, der tematikk som ofte separeres i offentlig diskurs blir knyttet opp mot et felles underliggende problem. Kommunikativt skaper dette et tydelig politisk problem, som kan gi mottakerne et inntrykk av at dersom dette hovedproblemet løses vil dette ha en effekt på all videre tematikk knyttet til hovedproblematikken. Den mellompersonlige funksjonen kan være å etablere partiets rolle som en problemløser, som skal etablere tillit mellom mottakerne og partiet. Dette eksemplifiseres i FrPs tale gjennom uttalelsen «Vi he dei løsingane som Norge kjem til å trenge framover» (263-264), og i SPs tale når Vedum påpeker at «målet må jo være for oss som driver med politikk- målet må jo være å gjøre livet bæere for folk» (157-158). I tillegg kan kritikken fra FrP om at «For mange politikera på Stortinget så e folket til for politikerane.» (371) ekskludere andre politikere fra denne gruppen med problemløserne, og kan heller underbygge deres rolle som en problemskaper. I SPs tale er hovedkonflikten sentralisering, så fokuset er altså på politisk handling og ikke på å utpeke en problemskapende elite. Mottakernes relasjon til partiene kan styrkes gjennom fokuset på disse hovedkonfliktene, og uavhengig av fokus på en elite kan begge talene indirekte svekke politiske konkurrenters status ved at det fremstilles som de har løst en politisk kode og sett et sentralt politisk problem som andre partiet ignorerer eller ikke ser.

4.5 KONTRASTERENDE OG ABSTRAHERENDE SPRÅK

4.5.1 SENTERPARTIET

En tydelig kontrast som benyttes igjennom Vedums tale og som brukes for å forsterke tekstens hovedkonflikt er kontrasten mellom fjern og nær. SPs slagord er et eksempel på dette, og å være «nær folk» gjentas i talen (8, 9, 219, 247). Dette slagordet er i seg selv en kontrast til sentraliseringsproblemet, altså det talen presenterer som en hovedkonflikt. Et eksempel som illustrerer kontrastbruken i talen veldig tydelig er «Vi kan ta den derre rare reformen som ble kalt nærpolitireform som har ført til tidenes sentralisering av norsk politi» (24-25). For å underbygge hva som menes med «nær» snakker Vedum om et abstrakt konsept han kaller «de menneskelige møtene» (5, 11, 21-22), hvor lokale nære forhold blir beskrevet som en grobunn og effekten er «mulighet for menneskelig skjønn» (29). Han sier også at «å se hverandre er noe av det viktigste vi mennesker gjør» (38-39), og gjennom dette kollektiverende språket om mennesker og deres behov underbygges idealet om det nære. I underbyggelsen av dette idealet benyttes kontrasten mellom sentralstyring og lokal styring, som konkretiserer det fjerne og det nære.

Ord og fraser som benyttes for å beskrive nær, lokal styring er blant annet «å kjenne lokale forhold» (25), «nærmiljøet» (25-26), «tillit til lokalbefolkninga» (52), «vi kan ikke overlate regninga til ulike lokalsamfunn» (74), «lokalbefolkninga» (78), «små bedrifter» (91, 93), «lokal verdiskapning» (117), «levende lokalsamfunn» (117), «lokale bygg- og anleggssfirmaer» (142), «ha offentlige tjenester nær der folk bor» (194-195, 218-219), «velfungerende lokalsamfunn rundt omkring i hele Norge» (196), «nærmiljøet sitt» (216, 228), «kommuneøkonomien» (220) og «de derre grunnleggende tjenestene i nærmiljøet til deg og meg (221-222). Dette illustrerer et variert språk, som gjentas en rekke ganger og som er abstraherende i at det i liten grad beskriver konkrete politiske handlinger. Eksempelvis lister Vedum noen offentlige tjenester når han snakker om at de må være «nær der folk bor». «Skole, sjukehus, skattekontor, tingretter» (195). Dette fungerer som abstraherende fordi det ikke beskrives konkret hvor disse tjenestene mangler, hvem som mangler dem eller hvilke reformer som har skapt mangelen. «Nær der folk bor», «rundt omkring i Norge» og «de derre store reformene som regjeringa har gjennomført» blir abstraherende språk i sammenhengen og til tross for at Vedum lister noen offentlige tjenester og snakker om en reform, tvangssammenslåinga av Østfold, Akershus og Buskerud, så flyttes fokuset tilbake til «trøkk på kommuner rundt omkring i hele Norge for at døm skal bli sentralisert» (200-201). I stede for å beskrive de konkrete politiske problemstillingene som treffer spesifikke lokalsamfunn, forflyttes fokuset fra det nære lokale, til den generelle kategorien «sentralisering».

Språket som beskriver det nære har altså en kontrast i beskrivelser av sentralisering, eller 'det fjerne'. En tendens i teksten er at beskrivelser av det ideelle, nære kommer før eller etter beskrivelser av det sentraliserte. Et eksempel er «Det handler om å ha en regjering som lytter på folk, både i by og på bygd som vil utvikle hele Norge. Ikke den sentraliseringa vi ser nå» (239-240). I videre beskrivelser av det fjerne benyttes ord og fraser som «det er stordrift, det er sentralisering. At man skal flytte tjenestene lengre bort fra folk» (14-15), «store offentlige reformene» (19-20), «sentralisere det bort fra folk» (20), «store systemer fort gjør mennesker små» (27), «store systemer» (27), «mer og mer sentralstyrt» (48), «langt unna de som faktisk kjenner problemet på kroppen» (49), «det er langt» (66) og «som bor ytterst» (80). Dette er abstraherende av samme grunn som at beskrivelsene av det nære er abstraherende; eksemplene som trekkes frem gir ikke et konkret svar på hvem, hvor og hva som er de problematiske, politiske handlingene innenfor sentraliseringsproblematikken. Det mest konkrete vi får av eksempler er nærpolitireformen (24, 205) og tvangssammenslåinga av Østfold, Akershus og Buskerud til Viken (198).

Løsningsmulighetene i talen presenterer hvordan det fjerne skal gjøres nært. Fordi det sentrale, bakenforliggende problemet er sentralisering må løsningene som presenteres kunne knyttes opp til dette politiske konseptet. Sentralisering kan defineres som «(...) en tendens til at en økende andel av befolkningen bor og arbeider i byer eller i større byregioner, mens stadig færre bor og arbeider på landsbygda og i spredtbygde strøk» (Langørgen, 2007). Igjennom teksten blir løsningen delvis beskrevet som å lytte til folk og se folk. Dette uttrykkes gjennom at Vedum sier «blir lytta på» (56), «Og hvis vi får ansvar så må vi lytte mer, se folk» (56), «vi må se folk» (68), «vi skal begynne å lytte til folk» (203), «jobbene til en folkevalgt er nettopp å lytte» (204), «man skal ha ei regjering som lytter på folk» (239). Sentralisering som hovedkonflikt gjør desentralisering til et antatt ønske, som tidligere analysert og som kan bekreftes gjennom utsagn som «Det handler om at man skal ha ei regjering som lytter på folk, både i by og på bygd, som vil utvikle hele Norge. Ikke den sentraliseringa vi ser nå» (239-240). Den ideasjonelle funksjonen er å underbygge et virkelighetsbilde der befolkningen ikke blir lytta til eller sett fordi sentralisering går imot deres ønsker og flytter tjenester og muligheter vekk fra dem. Løsningsforslaget er altså abstraherende fordi det ikke er konkrete, politiske handlinger, og handlingene «å lytte» og «se folk» kan kategoriseres som mentale prosesser. Det er sentralt at flere av løsningene SP presenterer i teksten gjøres i form av ikke-materielle prosesser, som mangler materielle prosesser potensiale til å demonstrere mer konkrete politiske handlinger. Dette er blant annet den mentale prosessen å «ha mer tillit til lokalbefolkninga» (52), den eksistensielle prosessen «at det skal være ordentlige skoler rundt omkring» (213-214) og relasjonelle prosessen «å styrke kommuneøkonomien (219-220).

Å se og lytte til folk er altså en del av løsningsmulighetene som beskrives, som i enkelte deler av talen konkretiseres gjennom politiske handlinger som å «dele opp igjen de her tvangssammenslåtte enhetene» (202) og «opprette flere polititjenestesteder» (206-207). Dette er et forsøk på å løse sentraliseringsproblematikken, men det er viktig å poengtere at dette er de to eneste konkrete, politiske handlingene som nevnes i sammenheng med sentraliseringsbegrepet. Dette er til tross for at sentralisering og beskrivelser av denne prosessen står sentralt som en hovedproblematikk gjennom hele talen, og dette er et tegn på abstraksjon. Allikevel er det noen spesifiserte, politiske handlinger som nevnes i sammenheng med enkeltproblematikk som nevnes gjennom talen. Noen eksempler er: «iverksette en totalredskapskommisjon» (110), «endre lovgivninga på eierskap (...) stramme de inn» (118-119), «opprette et eget industri og næringslivsdepartement» (132), «(vi ønsker å) ha en industristrategi basert på våre offentlige innkjøp» (138-139) og «sette et lønnsstak på 15G» (170). Det er likevel ingen spesifisering av hvilken lovgivning om norske naturressurser som skal strammes inn eller hvordan, og heller ikke hvordan industristrategien basert på offentlige innkjøp skal se ut. Dette er et gjentakende problem flere steder i talen. I å styrke små bedrifter, for eksempel, snakker Vedum om at «må vi også endre skatte- og avgiftspolitikken» (93), uten at han beskriver hva disse endringene skal være. Vedum snakker også om å bedre forholdene for norske drosjesjåførere, der denne delen av talen ender med utsagnet «Får vi ansvar skal vi gjøre grep», uten at det forklares hvilke grep dette er (151-160). Dette er to av mange eksempler som fremhever at beskrivelsene av politiske handlinger som gjøres i teksten ikke nødvendigvis er konkrete beskrivelser. Det er derfor en jevn tilstedeværelse av abstraherende språk i teksten, og de politiske handlingene som spesifiseres gir ikke et klart bilde på hva SP intenderer å gjøre for å se og lytte til folket, eller for å gjøre det fjerne mer nært.

4.5.2 FREMSKRITTSPARTIET

Til forskjell fra SPs tale er bruk av overdrivelser sentral i FrPs tale. Dette er eksemplifisert gjennom utsagn som «Absolutt ingenting he vør normalt» (260), «ekstreme grep i klimaets navn» (266-267), «Og korsen syns vi så at dette drømmesamfunnet (samfunnet under korona-pandemien) til MDG og deira sine støttespelera føles» (269), «Lenge så he Fremskrittspartiet stått på barikadane for å kjempe for enkeltmenneskets frihet» (272-273), «Det skarpe skillet mellom staten sin makt og vårt eget privatliv er viska bort.» (274-275) og «vurdert å innføre portforbud, som i realiteten betyr å sette oss i fengsel i eget hjem» (275-276). Dette er bare eksempler fra de 23 første linjene i talen, og i den resterende er den eksempler konsekvent gjennom teksten. Overdrivelsene gjøres på flere måter. Listhaug benytter språklige bilder for sammenligning, som å si at portforbud er synonymt med å være i fengsel i eget hjem, der de to ikke er like og heller fengsel er en mer ekstrem form for

begrensning av personlig frihet. «Absolutt ingenting he vør normalt» er en ekstrem beskrivelse av tilværelsen som ble iverksatt av korona, og var sannsynligvis enkelte elementer av hverdagen som var normalt- som er en nyanse Listhaugs utsagn ikke viser. Utsagnet om MDGs drømmesamfunn er også et hyperbol, fordi partiet ikke er kjent som en forkjemper for pandemier og som Listhaug selv sier er det heller enkelte effekter av korona som klimaaktivistene og MDG har ønsket seg. Hyperboler som disse framhever og understreker de politiske perspektivene i talen, og den ideasjonelle funksjonen er å gi de politiske problemstillingene i talen en økt tyngde. Samtidig kan bruk av hyperboler ha en mellompersonlig funksjon ved å skape samhold og delt engasjement mellom FrP og tilhørerne, samtidig som det fungerer som polariserende ved å skape forsterket mistillit ovenfor politiske motstandere, som MDG i det siste eksempelet.

I tillegg til hyperbolene som brukes innledningsvis er det enda et eksempel som bidrar til å illustrere bruken av slike retoriske figurer: «Midt i den verste pandemien i vår levetid e det trist å måtte melde fra at innvandrings- og integreringspolitikken he spilt fullstendig fallitt» (465-466). I dette utsagnet benyttes to overdrivelser, der den første overdrivelsen er å kalle korona for den verste pandemien i vår levetid. Utfra hva som menes med «den verste» og «vår levetid» kan det diskuteres hva hun mener med dette, men basert på dødelighet alene ble 5,7 millioner mennesker drept av korona-pandemien i 2019 mot de 25-30 millioner menneskene som døde under HIV/AIDS-pandemien på 80-tallet (Kleve-Ruud, u.å.). Den andre overdrivelsen er at innvandrings- og integreringspolitikken har «spilt fullstendig fallitt», altså at den er fullstendig ruinert og gått til grunne. Det er en rekke kritikk av mangler i innvandrings- og integreringspolitikken, samtidig som de konkrete bevisene som Listhaug refererer til for å underbygge påstanden er i forbindelse med ressursbruk og håndtering av pandemien. Uavhengig av om dette er gode eksempler er det sannsynligvis ikke dekkende for alle aspekter av innvandringspolitikken, og dermed blir uttrykket «fullstendig fallitt» en overdrivelse. I denne sammenhengen snakker Listhaug videre om opprettholdte smittetall blant enkelte innvandregrupper under pandemi-tiden, berøringsangsten for å kritisere dette, sammenligning med Sosialdemokratene i Danmark som «tok en heilomvending» og å ikke ta imot flere innvandrere enn vi kan integrere (480-488). Det er viktig å poengtere at i denne forbindelsen er det bruk av abstraherende språk i løsningsforslagene i teksten. Listhaug foreslår «kraftige kutt i bistanden. Men meir av pengane skal gå til å hjelpe forfulgte i nærområda.» (494-495). I dette utsagnet spesifiseres det ikke hva slags summer som skal omdisponeres eller hvem som blir de konkrete mottakerne. Dette er et av flere tilfeller av abstraherende språk i teksten.

«Vi he dei løsnigane som Norge kjem til å trenge framover» (263-264). I innledningen av FrPs tale gir denne uttalelsen en forventning om presentasjoner av en rekke løsninger. Det er allikevel eksempler på løsninger som kan kategoriseres som abstraherende fremfor konkretisert politisk handling: «Gjennom å sette tydelige grense for hvor staten skal slutte å blande seg inn, og kor vi borgera skal overta skjebnen i våre egne hende» (313-315), «vi kreve at alle pasienta som treng det skal få tilgang til dei beste medisinane og den ypperste behandlinga som e tilgjengelig på marked» (364-366) og «vi skal løfte våre sykepleiera og helsefagarbeidera» (397-399). Å sette grenser for statlig innblanding og å løfte sykepleiere og helsefagarbeidere kan kategoriseres som relasjonelle prosess, fordi de handler om å statuser for tilværelse i relasjon til eller som en del av det statlige systemet. Å kreve de beste medisinene og behandlingen for alle pasienter er derimot en materiell prosess, men er allikevel abstraherende i form av at å kreve dette ikke sier noe om hvem dette skal kreves av eller hvordan disse kravene skal stilles. Imidlertid er det også en rekke konkrete politiske handlinger som også listes i talen. Deriblant sier Listhaug: «Vi skal ha et nasjonalt beredskapslager» (364), «så he vi fått gjennomslag for at regjeringa umiddelbart skal sette i gang arbeidet med å sikre medisin- og vaksineproduksjon i Norge» (367-369), «he fremma forslag om right-to-try» (383), «Sjòlsagt skal Norge kutte utslipp. Det gjør vi gjennom billigere- å gjør det billigere og enkelt å være miljøvennlig. Gjennom å kutte avgifte slik at fleire kan kjøpe se nye, trygge og miljøvennlege bila. Og igjennom å satse på norsk gass» (431-433) og «I programmet så foreslår vi at dei som søke asyl i Norge skal sendast til et tredjeland vi he avtale med, og få søknaden behandla der» (483-484). Det er dermed en rekke konkrete politiske handlinger som motvirker tilfellene av abstraherende språk i teksten.

I analysen av etos- og patos-appeller ble et eksempel på kontrasterende språkbruk i FrPs tale nevnt; når Listhaug sier at statsministerens svar på spørsmål om prioriteringer i helsenorge var kaldt og kjølig, og hun senere snakker om at FrP vil sikre flere varme hender (357, 402). Det er flere eksempler på dette i teksten. «Gjennom tykt og tynt» (257), «staten sin makt og vårt eget privatliv» (274-275) og «disse dystre bildene (...) Norge e et fantastisk land» (320-321). I tillegg til kontraster i ordbruk er det tekstuelle elementer som står i kontrast til hverandre. Beskrivelsen av det suksessfulle, velferdssamfunnet Norge kontra at det er «mange som falle utafør» (346), er et slikt eksempel. Noen andre er beskrivelsen av en politikerstand som «se på eldre som leve lange og friske liv som et problem» (326) mot at FrP mener at det er «en gave» (323), eller at Norge er bygget opp av hardtarbeidende generasjoner av nordmenn (308-310) mot «et enormt antall innvandrera som ikkje bidrar til arbeidslivet» (332-333). Den ideasjonelle funksjonen bak denne kontrastbruken kan være å skape et bilde av den norske virkeligheten som spesielt god, som gjør mulige politiske trusler tydelige

i sammenheng. Det kan skape engasjement ved å underbygge de negative egenskapene til dem som er villige til å la det norske samfunnet forfalle. Viktigheten av kontrastbruk, både som et isolert tekstuel virkemiddel, men også som en måte å styrke hovedproblemstillingen på, er varierende for de to talene.

4.5.3 SAMMENLIGNING

Kontraster og overdrivelser er språklige virkemidler som kan brukes sammen, og som kan forsterke hverandre. Tilfellene av overdrivelser i FrPs tale kan styrkes av kontrastbruk, slik som beskrivelsen av innvandringspolitikken som fallitt styrkes ved bruk av kontrasten mellom hardtarbeidende nordmenn og innvandrere som ikke bidrar. På samme måte blir SPs kontrast mellom det fjerne og det nære i sentraliseringsproblematikken forsterket av hyperbol som «At det sitter folk i departement, direktorat, hos statsforvaltern – langt unna de som faktisk kjenner problemet på kroppen – og tar beslutninger» (48-50), der frasen «langt unna» indikerer at alle beslutningstakere er i stor geografisk eller metaforisk avstand fra folket når det er vanskelig å etablere avstanden, spesielt om dette er en lang avstand, mellom to kategorier der kun den ene er spesifisert. Bruk av språklige virkemidler som disse to kan forsterke budskap og være viktige retoriske redskaper for å engasjere mottakerne. Det er i denne sammenhengen analyse av abstraksjon blir relevant: en tale som har et tydelig budskap og bruk av hensiktsmessige retoriske redskaper kan fortsatt inneholde ukonkrete politiske fremstillinger, som er et populistisk trekk som er gjenstand for kritikk. Disse analysekategoriene sees derfor i sammenheng for å kunne avdekke abstraksjon i sammenhenger der viktige retoriske virkemidler kan avlede.

I SPs tale er det aktiv bruk av kontraster, både i den gjennomgående beskrivelsen av det fjerne og det nære, men også i enkeltutsagnene som blir trukket frem som eksempler. Dette virkemiddelet spiller en sentral rolle i å underbygge tekstens kjernebudskap. FrPs tale har også bruk av dette virkemiddelet, men i en mer generell forstand og uten et tydelig, samlet mål. Listhaug har altså benyttet seg av kontraster i moderasjon, uten at bruken har en gjennomgående funksjon annet enn å gi språklig variasjon og for å fremheve enkelte politiske sammenhenger. På denne måten blir dette virkemiddelet av ulik viktighet i formingen av de to talenes ideasjonelle funksjon. Denne bekrivelsen er omvendt i forhold til bruk av overdrivelse. FrPs tale benytter overdrivelse som et sentralt virkemiddel igjennom teksten, der SPs bruk av overdrivelse er mer sporadisk og mindre konsentrert. Noen flere eksempler på bruk av overdrivelse i SPs tale er «nærpolitireform som har ført til tidenes sentralisering av norsk politi» (24-25) og «som systemet hadde gitt helt opp» (34).

Til tross for eksemplene på overdrivelse er det heller stor grad bruk av dempende mekanismer i Vedums språk, slik som at Vedum sier «den derre tanken at store systemer fort gjør mennesker små» (26-27). Språket hans er verbalt, noe som er knyttet opp til at Vedum ikke benytter seg av manus, men ved å si at store systemer «fort» gjør mennesker små unngår han å si det mer definitive utsagnet 'store systemer gjør mennesker små'. To eksempler som illustrerer forskjellene i den definitive tonen mellom de to partiene er, for det første, i omtale av internasjonal politikk: «Og det er grunnen for at vi har vært imot å gi mer makt til EU» (FrP, 129) og «Og sette en stopper for at FN eller EU skal diktere norsk innvandringspolitikk» (SP, 485-486). Ved at Vedum snakker om at de ikke vil gi mer makt til EU, kan dette tolkes som at makten vi har gitt til EU gjennom de nåværende avtalene er tilstrekkelig og funksjonelt. Listhaug, derimot, uttrykker mindre samarbeidsvillighet ved å bruke uttrykk som «sette en stopper for» og kritikk mot FN og EU ved å bruke ordet «diktere». Det andre eksempelet handler om arbeidsplasser i forhold til klima og miljø: «Og målet må jo være at offentlige penger skal skape arbeidsplasser til deg og meg, gi verdiskaping og samtidig kunne få ned våre klimautslipp» (SP, 147-148) og «Det er fullt mulig å føre en effektiv og god klimapolitikk uten å få skattebetalerne og flagge ut industriarbeidsplassar.» (FrP, 438-439). Vedums språk har en dempet tone ved å si «målet må jo være» heller enn 'målet er', der Listhaugs språk er går rett til poenget samtidig som hun benytter den hyperbolske metaforen «å få skattebetalerne». Dette illustrerer at i tillegg til å ikke bruke overdrivelse som et aktivt virkemiddel slik Listhaug gjør, gjør Vedums tale heller det motsatte ved å bruke et dempet språk.

De mellompersonlige funksjonene til virkemidlene i de to talene kan oppfattes forskjellig. Begge talene har tilstedeværelse av en grunnleggende hovedkonflikt. Derfor har virkemidler som styrker hovedkonflikten og partienes respektive roller som konfliktløser, og eventuelt politiske motstandere som konfliktskapere, den samme mellompersonlige funksjonen som forsterkere av disse rollene og mottakernes oppfattelse av dem. Overdrivelsene og kontrastene har en funksjon der de skal skape eller underbygge en relasjonell distanse mellom det politiske systemet eller politikerne, og hvordan folket ønsker at systemet/politikerne skal være. Slik kan de validere ulike politiske fremgangsmåter og perspektiver. SPs tale benytter et mer abstraherende språk og er i stor grad avhengig av bruk av kontraster i sine fremstillinger. FrPs tale har noe bruk av abstraherende språk, men har også en rekke beskrivelser av konkrete, politiske handlinger. Samtidig er overdrivelse et gjennomgående virkemiddel. Ved at SP bruker et mer dempet språk virker de mindre fiendtlig innstilt og mer samarbeidsvillige, samtidig som de kan benytte kontrasterende beskrivelser og konsepter for å styrke talen. FrPs benytter derimot hyperboler og definitive utsagn, som «sjølsagt» (431), «best i verden» (342) og «fallitt» (466), for å gjøre språket i talen sterkere og mer gjennomtrengende. Budskapene og

de politiske perspektivene i SPs tale kommer dermed frem, uten at de får det definitive og hardtslående uttrykket som preger FrPs retorikk og språk. I stil med både den avdempede og den hardtslående vinklingen som de to partiene, har SPs avdempede tale en høy grad av abstraksjon og FrPs hardtslående tale er mer konkret. Dette kan ha en sammenheng med at FrP er mer direkte med å utpeke en ansvarlig elite og en gruppe som er ekskludert fra folket. De har råd til å være mer bestemte fordi de kan ansvarliggjøre konkrete grupper for konkrete handlinger og dermed iverksette konkrete tiltak, der SP unngår lik grad av ansvarliggjøring av spesifikke politiske aktører, som gir mindre grunnlag for konkret ansvarliggjøring og politiske handlinger.

4.6 KAMPEN FOR 'FOLKET', KRITIKK AV SYSTEMET OG ANSVARLIGGJØRING AV 'ELITEN'

4.6.1 SENTERPARTIET

Som etablert i delkapittelet «Språkkategoriene 'folket' og 'eliten'» er folket en tydelig etablert språkkategori, som representerer det norske folk som en samlet aktør med felles interesser. I forhold til elite-kategorien er den kun til stede indirekte i SPs tekst, som vil si at det ikke direkte utpekes en elite som kritiseres i teksten. Det er allikevel kritikk til stede, og utfra kriteriene i denne delen av analysen er det sentralt å trekke frem SPs kritikk av det politiske systemet. Som beskrevet i analysen er «sentralisering» et av de mest sentrale ordene i teksten, som kan kategoriseres som en materiell prosess. Det er andre materielle prosesser som er en del av det kritiske bildet som formes i talen, som: «bommer» (90), «pressa» (155) og «forsterke forskjeller» (173). Dette er ikke de eneste prosessene som benyttes i teksten, og det er også innslag av mentale prosesser som å «gitt helt opp» (34), atferdsmessige prosesser som «straffer» (63, 65) og relasjonelle prosesser som «overlate regninga» (77). Det som er felles for disse prosessene er at de ikke knyttes til konkrete politikere eller partier, men kun til systemet og utøvere som opererer innenfor det.

Bildet som skapes av er et av et hensynsløst system som ikke hjelper folket, og som ikke er ønsket av dem. De som utfører sentraliseringen og andre politiske tiltak som kritiseres i teksten går under en rekke merkelapper. Noen av dem er «man» (15), «store systemer» (27), «systemet» (34), «folk i departement, direktorat, hos statsforvaltern» (48-49), «en politikk som straffer» (63), «når man bare på storting og regjeringen» (76-77) og «byråkrati» (88, 90, 91). Dersom disse kategoriene sees i sammenheng er kritikken rettet mot et byråkratisk system bestående av departementer, direktorater, statsforvaltere, stortinget og regjeringen. Fordi regjeringen er inkludert i kritikken

forstås som rettet mot Erna Solbergs regjering, med tanke på konteksten. Det er allikevel viktig at de ikke nevnes spesifikt, og at inkluderingen av de ulike kategoriene skaper et bredere bilde. Fordi denne gruppen avpersoniseres ved benyttelsen av generelle betegnelser. Kritikken av systemet er altså tilknyttet sentralisering primært, der ofrene er objektet for urettferdigheten tilknyttet sentraliseringen.

I andre enden involverer disse analysekriteriene at objektene for handlingene beskrevet er et folk som beskrives som undertrykte. Vedum beskriver, for eksempel, at faren hans finner digitalisering «vanskelig» (18), at det er «vanskeligere» for folk å få de menneskelige møtene de trenger (21) og at deler av folket er spesielt «sårbare» (22). Folket blir «små» i møte med de store systemene (27), i tillegg at de konkret er undertrykte ved at systemet ikke tar hensyn til de som «ikke har råd» (63, 74-75), «har små bedrifter» (93), er utsatt for økte lønnsforskjeller (169) og har opplevd at ordningene de har nytt av har blitt stramma inn (182-183). For å ytterligere forsterke de to motstående gruppene 'folket' og 'systemet' brukes ord og fraser som har en polariserende effekt, både i form av negativt ladede ord om systemet og positivt ladede ord om folket. Det er relativt lite bruk av positivt ladede begreper om folket direkte. Unntakene er i direkte beskrivelser av faren hans som motiverende (36-37), læreren hans som «dedikert» (192) og norske lærere som hardtarbeidende (193). Det er derimot en aktiv bruk av negativt ladede ord om systemet de kritiserer. Ordet «store» (19, 27, 136, 168, 197) er negativt betont, som det lokale og næres motpart. Andre negative ladede ord i talen omhandler både de materielle prosessene og systemet bak dem er: «rare» (24), «sørgelig» (53), «straffe» (65), «konfliktfylt» (78), «negativt» (79), «tøffere» (154), «dårligere» (178) og «problemer» (198).

Som nevnt tidligere benytter Vedum tidvis kollektiviserende språk for å gruppere seg og partiet med «politikerguppen», og dermed systemet som de kritiserer. Dette gjøres både ved å si «vi» eller «oss» i omtale av deler av det politiske systemet, og i utsagn som «Også er det jo vi på stortinget som bestemmer skatte- og avgiftspolitikken» (177). Allikevel så er det tydelig at den ideasjonelle funksjonen er å skape et virkelighetsbilde der systemet og deres handlinger fremstilles som neglisjerende ovenfor folket. Ved å være flaggbærere for folkets sak blir det dermed en etablert barriere mellom SP og andre politiske aktører i systemet. Det er også polariserende språk i form av at folket, deres behov for nærhet og vanskeligstilte posisjon blir satt opp mot systemet og de negative beskrivelsene av det og effektene av handlingene innenfor systemet. Rollene til de to gruppene samstemmer med at systemet er en handlende aktør som påvirker folket.

4.6.2 FREMSKRITTSPARTIET

I SPs tale sier Listhaug «sjå på ka folk gjer, ikkje ka dei sei» (306-307), som trekker fokuset mot handlinger som utføres av den etablerte eliten, som i «Språkkategoriene 'folket' og 'eliten» kan forstås som politikere fra både den røde og den blå fløyen. Handlingene eliten utfører i talen er, blant annet: «godtar eksreme grep» (267), «pøst ut 300 milliard krone» (270), «vurdert portforbud» (275-276), «fått smaken på å styre folk sitt hverdagsliv» (278-279), «stemple Norge som et rasistisk samfunn» (286), «forby», «dele folk inn i grupper» (301), «blande seg inn» (314), «se på eldre menneske som leve lange og friske liv som et problem» (325-326), «ta imot et enormt antall innvandrera som ikkje bidrar til arbeidslivet» (332-333), «bruk dei eldre som sydebukk» (335) og «mangelen på prioritering» (336). Alle disse handlingene er knyttet opp til enten den røde eller den blå delen av eliten, og kan derfor forstås som kritikk der ord og fraser som «pøst ut», «styre folk» «stemple», «forby», «blande seg inn», «ikkje bidrar» og «sydebukk» er negativt ladet. Enkelte av disse handlingene kan kategoriseres som materielle prosesser, slik som å pøse ut, dele folk inn i grupper, blande seg inn og ta imot. Enkelte er mentale prosesser, som å se på, vurdere og prioritere. Det er eksempler på andre prosesser i talen, men dette er to av de tre mest sentrale. Det er også deler av talen som knytter elitens handlinger til en korrump egenskap, ved at de negativt ladede frasene «det e ikkje sant» (296-297) og «dei som påstå dette dei leve i en falsk virkelighet» (303) brukes om Arbeiderparti-politikerens påstand om strukturell rasisme, og «ikkje holde stikk» sies om dommedagsprofetier fra regjeringa (317-318). Dette kan kategoriseres som eksistensielle prosesser, fordi det er snakk om hvorvidt noe eksisterer eller er virkelig. Listhaug stiller altså spørsmål med hvorvidt eliten bevisst lyver eller lever i villfarelse. Den ideasjonelle funksjonen bak bruken av disse kategoriene kan være å fremstille politikerne som uegnede til å styre, på en rekke ulike plan. Dermed blir kritikken mangefasettert, og kan på denne måten legitimeres i større grad.

Elitens handlinger er knyttet opp til korruperte og umoralske egenskaper på flere plan enn kun i form av handlingsbeskrivelser. Det er en rekke flere negativt ladede ord som omhandler eliten og handlingene deres, og som er med på å forme denne virkelighetsforståelsen. «ekstreme» (267), «fengsel» (276), «styre» (279), «hat» (287), «angrepane» (288), «rasistisk» (286, 303), «falsk» (303), «floskla» (306), «identitetspolitikk» (312), «dommedagsprofetia» (318), «pessimistane» (319), «dystre» (320), «riv ruskande gale» (327), «sydebukk» (335), «lure» (336), «kutta» (340), «kultureliten» (345), «glømma» (348), «uverdig» (355), «hjerteskjærende» (355), «kaldt, kjølig» (357) og «somla» (361). I tillegg benyttes et politisk ladet ord, som også har negativ ladning i FrPs tale og som er nevnt innledningsvis i analysen. FrP referer til en rekke av sine politiske motstandere som «sosialista» (413-414, 425, 512, 514, 531). Ordet har negative konnotasjoner fordi det blant annet

nevnes i sammenheng med frasene «kommunistiske Sovjetunionen» (410), «å overkjøre enkeltmenneske» (513) og «overformynderisk» (455). Som nevnt i analyse av FrPs fremstilling av en elite er 'sosialistene' de som settes i sentrum for elitisk kritikk. Partiene AP, MDG og SP bruker omtaler ikke seg selv som sosialister, og det er derfor viktig å bemerke at FrP bruker denne samlebetegnelsen med utgangspunkt i egen politisk kategorisering. For eksempel er begrunnelsen for at MDG kategoriseres slik at «Dei nye sosialistane i MDG e som en vannmelon. Dei e grønn uttapå, men inni så e dei knallgrønn» (422). Denne metaforen understreker et sentralt poeng: at FrPs tale har en samlet, kritisk holdning til den hele røde fløyen og forholder seg til partiene i den som om de er like i sin ideologi og mål. Dette har en abstraherende funksjon, fordi det forenkler den politiske virkeligheten som disse partiene presenterer om seg selv.

I motsetning til de negativt ladede ordene og frasene som brukes for å beskrive eliten er språket som brukes for å beskrive folket ladet på en annen måte. Folket fremstilles først som «hardtarbeidande» (309), med «en stolt arbeidsmoral» (310), som «kjempa for landet vårt» (406), «he bygd opp et av dei beste landa i verden» (310-311) og som forholder seg til «plikta og ansvar» (491). Dette er relativt få direkte beskrivelser, og fokuset er ikke nødvendigvis på å beskrive folket eller deres verdier. Det er flere tilfeller av at de grupperes sammen under «dei norske verdiane» (283, 492) og et felles norsk levesett (283), så det er heller bruk av samlende pronomener, som «våre» og «vi», og omtale av «verdia/verdiane» (283, 288, 447, 492), som fungerer som abstraherende fordi det ikke konkretiseres hvilke verdier de referer til, med unntak av å være hardtarbeidende og opptatt av «frihet/friheten» (273, 277, 310, 397, 407, 507, 514). Derimot er det sentralt av folket beskrives som vanskeligstilte og undertrykte. Ord og fraser som formidler dette er: «verdikamp» (284), «mange som falle utafør» (346), «Menneske i Norge dør mens byråkratiet somla i vei» (360-361), «Overformynderi og autoritære tanka om korsen staten skulle styre hverdagen til folk» (412-413), «Milliarda i økte skatta og avgifte, rett ut fra lommeboka til vanlige folk» (419-420), «et kappløp om å plage vanlige folk mest mulig» (437-438), «Det ramma mest dei som he minst» (459), «Ikkje overkjørast av maktkåte politikera som trur dei veit bedre» (500), «Dei skal altså gamle med våre felles sparepenga» (522) og «Men vanlige hardtarbeidende gründera og familia som he bygga arbeidsplassa og skapt et levebrød for seg sjøl og andre skal vi skule på med argusøyne» (530-531). Folket overkjøres, får pengene sine gamblet med, faller utenfor og dør. Situasjonen er direkte linket opp til eliten og deres «overformynderi og autoritære tanka». Dette er altså de røde, men de blå er også gruppert med eliten, slik som det poengteres i «Språkkategoriene 'folket' og 'eliten'». I tillegg til å gruppere dem sammen, skaper FrP også større avstand mellom seg og de andre blå partiene ved å

si at de er «det blå alternative med hjerte for vanlige folk» (347). Dette er polariserende innenfor den blå fløyen, fordi det impliserer at de andre blå partiene ikke «har hjerte for vanlige folk».

4.6.3 SAMMENLIGNING

De to talene er mest ulike i at FrPs tale direkte kritiserer en elite, noe SPs tale ikke gjør. Allikevel så er de kritiske perspektivene ovenfor 'systemet' veldig lik. Uten å benytte seg av konseptet «sentralisering» tar heller FrPs tale en mer multifasettert tilnærming, slik som illustreres i transivitetsanalysen, der de kritiserer handlingene til det som omtales som «byråkratiet» (361, 496, 551, 556, 571) eller «staten» (273, 274, 314, 354, 359, 413, 499, 551) i tillegg til den politiske eliten. Prosessene som har blitt tydeliggjort i transivitetsanalysene kan knyttes til to ulike ideasjonelle funksjoner. De materielle prosessene som brukes i FrPs elitekritikk illustrerer ofte politiske handlinger, som er konkrete og brukes med negativt ladede ord ment for å senke folkets tillit til eliten, og supplementet av eksistensielle prosesser er essensielt i å forsterke dette budskapet. Dermed er den ideasjonelle funksjonen i sin helhet å demonstrere elitens uegnethet til å styre, villighet til å «lure» (FrP, 336) og hvordan de utnytter systemet eller misbruker det byråkratiske systemet. SPs fremstilling er at systemet er knyttet opp til en rekke prosesser, både materielle, relasjonelle, atferdsmessige og mentale. Prosessene knyttes altså ikke til en elite men til systemet i seg selv og utøvere som opererer innefor det. Dermed fungerer disse ulike prosessene som personifikasjon, altså levendegjøring av systemet ved å si at systemet har gitt opp (34) eller at politikken i det straffer folk (63). Selv når Vedum henter til mannen bak gardinen, som ved å si «allikavæl så har døm bare pressa det igjennom» (155), så er det avvæpnede at de ikke kritiserer andre partier direkte. Det avdempede språket bidrar også til dette, og derfor blir kontrastbruken, styrking av etos og patos samt fokuset på problematiseringen av sentralisering sentralt for å styrke og fokusere talens budskap. Den ideasjonelle funksjonen er altså fremstille partiet som en manglende del av det byråkratiske systemet, som er ikke-fungerende fordi det ikke følger folkets ønsker. FrPs tale våger å være mer direkte i kritikk av sine politiske motstandere, forsterker budskapet gjennom hyperboler, styrker også sitt etos og patos og inkluderer enn ekskluderingsstrategi for å forsterke kategoriene 'folket' og 'eliten'.

Begge talende har polariserende språk, hvor dette uttrykkes på veldig ulike måter. Partienes kategorisering av seg selv sammen med folket gjøres på to veldig ulike måter. Vedum snakker om å se og lytte til folket, samtidig som folkets ønsker er innforstått som desentralisering gjennom talen og Vedums validering av dette perspektivet gjøres gjennom at han grupperer seg med folket ved å

styrke sitt etos. Listhaug er mer direkte ved å benytte kollektiverende pronomener som «vi», «våre» og «oss», samtidig som hun styrker sitt etos gjennom eksempler på sin folkelige egenskap- på lignende måter som Vedum. Polariseringen i teksten kommer frem når folket settes opp mot eliten, i FrPs tilfelle, og systemet, i SPs. Den mest sentrale måten polarisering gjøres i Vedums tale er igjennom kontrastbruken. Ved å skape distanse gjennom folkets ønsker og systemets handlinger, mellom det nære, menneskelige og det fjerne, skjematisk blir kritikken av systemet festet i den økte avstanden som teksten skaper. Den mellompersonlige funksjonen kan være å duplisere dette avstandsforholdet mellom SP, deres støttespillere og folket, og systemet og de som implisitt er en del av det, med intensjon om å styrke partiets politiske posisjon og indirekte svekke motstanderne. Den mellompersonlige funksjonen i FrPs tale kan forstås som mer ekstrem i at målet ikke bare er å skape avstand mellom partiet sammen med folket og den politiske eliten, men å svekke den totale tilliten til partiene og deres intensjoner. Dette er spesielt polariserende fordi, i motsetning til SP, så omtaler ikke Listhaug seg eller sine partifeller som politikere, men kritiserer de som havner innenfor denne kategorien. Dermed blir relasjonene mellom de politiske partiene stilt spørsmål ved, og dette kan ha en polariserende effekt som ikke bare separerer folket fra eliten, men som separerer FrP fra andre politikere, nærmere folket. Det er også sentralt at FrP er det eneste partiet av de to som benytter en ekskluderingsstrategi for å tydeliggjøre de motstående posisjonene til de to gruppene, ved å knytte eliten til innvandrerguppen som deres forsvarere og ved å skille dem fra folket som en gruppe med ulike verdier fra resten.

Politisk samarbeid er viktig i et land som Norge, som illustreres gjennom eksempler som rekken mindretallsregjeringer landet har hatt. Vedum har tidvis brukt kollektiverende språk for å gruppere seg med politikere og makthavere. Dette er det ikke eksempler på i Listhaugs tale, og det er heller et eksempel på at hun anerkjenner at politisk støtte fra andre er en del av FrPs eget politiske gjennomslag: «vi håpe for ALS-sjuka (...) og alle dei andre som he en sykdom som gir en dødsdom, at et fleirtall på stortinget støtta oss» (387-388). Dette er allikevel et unntak, og normen gjennom Listhaugs tale er polariserende språk som skaper avstand mellom partiet og eliten. Det er allikevel en viktig parallell at Vedum ved å ikke nevne andre politiske partier heller ikke indikerer modeller for politisk samarbeid. Begge partiene har altså et fokus på sin egen evne til å hjelpe det undertrykte folket. Det er i denne sammenhengen sentralt at også begge partiene sjeldent omtaler 'folket' som en selvstendig, handlekraftig aktør. Folket kan «gi makt» (SP, 89), oppleve urettferdighet (SP, 180, 182, 200) og få bedre liv ved å gi støtte til de respektive politiske partiene (SP, 158, 195). Folket trenger de løsningen som partiene har (FrP, 263-264), de trenger at de kjemper for frihet deres (FrP, 272-273) og partiene er de som skal få alt på «rett kjø» (565-566).

4.7 SJANGERPLASSERING

I teori-kapittelet har begrepet «sjanger» blitt introdusert, og de to sjangeren som disse tekstene skal overveies i forhold til er offentlige uttalelser og politiske taler. Det er sentralt at en tale kan kategoriseres i begge sjangrene samtidig. Det som utgjør forskjellene mellom disse to sjangerne, er offentlige uttalelser har en sentral maktdimensjon tilknyttet diskurs og intensjonell diskursiv påvirkning. Der en politisk tale søker å overveie ulike sider av en sak og fokuserer på å påvirke tilhørerne til å velge et handlingsmønster ved å presentere fordeler og ulemper, er offentlige uttalelser tekster som har ytterlige funksjoner i det diskursive rom. Det som avgjør om en politisk tale også er en offentlig uttalelse er i hvilken grad en tekst rettferdiggjør maktbruk og maskerer maktmisbruk. Dette vil undersøkes i analyse av sosiale strukturer. Det som kan stadfestes er at de to talene kan klassifiseres som politiske taler, ved at overveielse av argumenter er sentralt gjennom den politiske tematikken som blir omtalt i talene.

«Sjangerkonvensjonene er bindeledd mellom aktiviteten og teksten» (Svennevig, 2022, s.257).

Politiske taler kan benyttes av en rekke aktører i en rekke sammenhenger, men partiledertaler kan kategoriseres som en undersjanger. Undersjangeren er mer spisset ved at aktøren som snakker er partileder og hovedmålgruppen er medlemmene i partiene. Vedum og Listhaug snakker til sine egne, på samme måte som andre partiledere holder lignende taler på sine landsmøter. De argumentative behovene i denne situasjonen er å oppsummere og styrke kjerneargumenter i partienes politikk, og samtidig presentere konkrete deler av de nye partiprogrammene. Talene tilrår mottakerne deres, som i stor grad er deres partifeller, å fortsette å støtte partiet med felles politiske mål. Samtidig frarådes de å akseptere politiske forhold som ikke tjener deres interesser, slik folkets interesser fremstilles i tekstene. Indirekte forsøker talene også å oppfordre nye, mulige velgere til å også støtte partiet og politiske analytikere, journalister og motkandidater til å anerkjenne og forholde seg til deres politiske ståsted. Partiledertalers mulighet for påvirkning på diskurs er sterkt knyttet til partienes rolle og konteksten de opererer i, men påvirkningen på partimedlemmene er mer forutsigbar fordi de allerede har kjennskap til språket og idelogien bak og kan oppleve en tilhørighet til det politiske fellesskapet. Dette kan gjøre mottakergruppen mer mottagelig for innholdet i talene. Samtidig fungerer språk og tematikk i partiledertalene som tonesettende for medlemmene, som kan gjøre at talene ikke bare kan påvirke norsk, politisk diskurs ved å direkte via sekundære målgrupper, men at partimedlemmene blir forsterkende ved at de bidrar til å reproducere fremstillingene og språket som brukes i talene.

5. PARTILEDERTALER SOM SOSIAL PRAKSIS

Partiledertaler er en form for sosial praksis i tillegg til å være en undersjanger. Det er en stabil sosial aktivitet i form av at det er en årlig hendelse som gjentas av en rekke ulike politiske partier, ofte i kontekst av den samme sosiale virkeligheten og med mange av de samme aktuelle diskursene representert. Dette inkluderer, blant annet, diskurs knyttet til norsk økonomi, innvandring og klimaendringer, men også overordnet politisk diskurs på et meta-nivå. Som sosial praksis produserer og reproducerer slike taler ulik diskurs som er sentral i den politiske arenaen. Ved å underbygge eller motsette seg fremstillinger som uttrykkes i artikler, debatter, forskning og i andre deler av media kan disse talene bidra til å forme diskursiv utvikling. Ved at talene inkluderer konkrete punkter fra partiens partiprogrammer, forsøk på å skape positive konnotasjoner til partiens ledere og sette søkelys på problematikk som partiet ser som spesielt sentralt reflekterer partiledertaler en rekke politiske forhold: konkrete politiske handlinger og strategi, politisk omdømme, agendasetting og samhandling mellom partiene politiske motstandere. I tillegg til det overordnede diskursive nivået er det et dypere nivå tilknyttet populistisk diskurs og implementering av populistisk ideologi. Uavhengig av om partiene selv anser seg som populistiske eller om de aktivt motsetter seg den populistiske merkelappen vil både intensjonell og ikke-intensjonell implementering av populistisk ideologi eller kommunikasjon kunne ha diskursiv påvirkning. Virkemidler, retoriske mekanismer og tekstuelle uttrykk som formidler populisme kan innlemme populistiske perspektiver i norsk, politisk diskurs.

I tekstanalysen av de sosiale begivenhetene har det blitt tydeliggjort at begge talene har populistiske karakteristikk. Partiledertalene har til felles at begge aktivt benytter seg av språkkategorien 'folket', der folket beskrives som vanskeligstilte, undertrykte og avhengige av partiens hjelp. Både Listhaug og Vedum grupperer seg og partiet med folket, og benytter både etos-appeller for å styrke troverdigheten sin og patos for å appellere til mottakernes følelser. Igjennom de to talene er det jevnlig referanser til en tydelig, overordnet hovedkonflikt, som store deler av talens problemstilling relaterer tilbake til. Det er også polariserende språk, der partiene og folket omtales ved bruk av positivt ladede ord mot at det brukes negativt ladede ord i kritikk som gis i talene. Ulikhetene mellom SPs og FrPs taler starter i hvem denne kritikken er rettet mot, der SPs kritikk er rettet mot 'systemet' og FrPs er rettet mot en politiker-elite. Kritikken er også forskjellig i at SPs kritikk av systemet er sentrert rundt at systemet skaper større avstand mellom folket igjennom sentralisering, der dette fungerer som en kontrast til det nære, menneskelige idealet som fremmes i talen. Dermed kan kritikken sies som indirekte mot SPs politiske motstandere, der FrP direkte kritiserer 'politikere', en

språkkategori de ikke inkluderer seg selv gjennom talen. Politiker-eliten er ikke en tradisjonell elite-kategori, men har både den røde og den blå fløyen representert. Norske «politikera» (FrP, 371) grupperes sammen ved beskrivelser av at de har «fått smaken på å styre folk sitt hverdagsliv» (FrP, 279) og dermed forsøker å utnytte folket på bekostning av friheten deres. For å forsterke sine budskap benytter SPs tale kontraster i stor grad, både på setningsnivå og på tekstenivå, og FrPs tale benytter aktivt overdrivelser i form av hyperboler. De to talene er også forskjellige i at SPs tale har flere eksempler på bruk av abstraherende språk, der FrP i større grad bruker polariserende virkemidler.

Igjennom tekstanalysen har ideasjonelle og mellompersonlige funksjoner i de to tekstene blitt undersøkt. Virkelighetsrepresentasjonen i de to talene har sammenfallende likheter med hverandre og med populistisk ideologi. De populistiske karakteristikkene som benyttes er altså systematiske grunnet at virkeligheten som presenteres er helhetlig preget av enkle, politiske fremstillinger. De overordnede og gjennomgående beskrivelsene av folket, eliten og systemet og problemene mellom dem gir en tydelig rotfestet retorikk som styrker budskapet i de to talene. Fordi politiske temaer i tekstene konsekvent knyttes tilbake til de overordnede problemstillingene 'sentralisering' og 'politikernes forsøk på å styre folkets liv', passer disse mekanismene inn i det anti-elitiske narrative innenfor populismen og innenfor styrkingen av folket som også er sentralt. Forskjellen mellom dem er altså at anti-elitismen i FrPs tale er mer synlig, og grupperingen med folket er mer sentral i SPs tekst. Fordi det er et skille mellom vekten på ulike ideasjonelle funksjoner er det tydelig at SPs fokus ligger på å styrke fremstillingen av partiet som en del av folket, hvor FrPs fokus er på å fiendtliggjøre politiske motstandere. Dette går over i å vise mellompersonlige funksjoner i teksten.

Kategoriseringen av SP sammen med andre politikere og politiske partier blir sekundær når Vedum snakker, fordi forsøket på å styrke sitt etos, snakke på vegne av folket ved å beskrive deres behov og bruken av abstraherende språk for å møte disse er mer tydelig. FrPs tale er ikke unnvikende når det kommer til kritikk, og i stede for å ta seg tid til å bygge folkeligheten sin gjennom talen omtaler Sylvi partiene sammen med folket gjennom «vi» og «våre» fra start. Dette fungerer som polariserende, og skaper et virkelighetsbilde der FrP blir den eneste tydelige forkjemperen for det norske folk. Dette styrkes gjennom ekskluderingen av innvandrerguppen, hyperbolene og det ladede språket. Dette vitner om to ulike tilnæringer til populismen i de to talene.

Kontekstuellet kan disse ulike valgene av idealistisk vinkling være forsøk på implementering av strategi. Som nevnt innledningsvis var tidspunktet for talene sammenfallende med SPs sterke økning i oppslutning, der FrPs oppslutning var svekket. Det er øyenfallende at disse endringene i oppslutning skjedde på omtrent samme tidspunkt som Stortingsvalget, der talene ble holdt rundt fire måneder tidligere. Den mer positive betonte talen til SP hadde som funksjon å samle folket og de utelot kritikk av konkrete politiske motstandere. Dette kan i stor grad ha vært preget av optimismen i partiet, og at de hadde råd til å konsentrere seg om å styrke sin posisjon til fordel for å også svekke motstanderne. Som Vedum sa selv i talen «Vi i Senterpartiet har jo opplevd en sånn eventyrlig vekst de siste åra» (224). FrPs mer turbulente rolle i politikken de siste årene kan forstås som en del av grunnlaget for motstanderkritikken. I talen er det ikke kun fokus på å skape avstand mellom seg og de røde partiene, men å også skape avstand mellom seg og de blå. Dette er i tråd med at de forlot regjeringen i 2020, som kan tolkes som forsøk på å markere et tydelig skifte i sin relasjon til den politiske arenaen.

Som sosial praksis kan partiledertale bidra til markering av partiets rolle og posisjon, men har også mulighet til å markere skifter i forståelsen av partier og deres rolle i den offentlige sfæren. Dette er både konkretisert i at partiledertaler som SPs og FrPs gjerne legger frem de nye partiprogrammene, men også i Listhaugs overtakelse av rollen som partileder i starten av FrPs tale. I tillegg er partiledertaler bekreftende praksiser ved at de kan stadfeste felles, ideologisk tilhørighet blant partimedlemmene og bekrefte potensiell distanse til institusjoner eller aktører de er uenige med. Partiledertalers mulighet for påvirkning på diskurs er sterkt knyttet til partienes rolle og konteksten de opererer i, men påvirkningen på partimedlemmene er mer forutsigbar fordi de allerede har kjennskap til språket og ideologien bak og kan oppleve en tilhørighet til det politiske fellesskapet. Dette kan gjøre mottakergruppen mer mottagelig for innholdet i talene. Samtidig fungerer språk og tematikk i partiledertalene som tonesettende for medlemmene, som kan gjøre at talene ikke bare kan påvirke norsk, politisk diskurs direkte via tilhørerne, men at partimedlemmene som primær målgruppe kan forsterke påvirkningen på sekundære målgrupper ved å reprodusere fremstillingene og språket som brukes i talene.

Partiledertalenes påvirkning kan også vurderes med tanken på bruk av populistiske kommunikasjonsrammer. Ved å aktivt benytte forenklet eller overdrevent språk har dette en påvirkning på den diskursive ordenen ved at språk som er mer komplisert eller mildere i tone kan bli

mindre synlig. Partier som har økt popularitet og mer oppslutning er partiet som også rangeres høyere i den sosiale ordenen, og dette kan etablere et gjentakende, gjenpåvirkende system. Forenklet, intensivt språk kan ta plass uavhengig av om dette språket reflekterer politiske forhold som er reelle eller løsninger som fungerer i den politiske konteksten, og dette kan skape oppslutning som styrke partienes posisjon som igjen gir dem større diskursiv påvirkning. Virkemidlene, retorikken og kommunikasjonsformene beskrevet i den populistiske analysemodellen benyttet i tekstanalysen er appellerende i at de er enkle å benytte og enkelt tar opp plass i sensasjonssøkende nyhetskanaler og effektivisert internett-kommunikasjon. Dermed kan denne formen for meningsskapning dominere i økende grad, men også svekke meningsskapning som tradisjonelt regnes som fungerende innenfor politiske taler og i liberale demokratier generelt. Fordi konteksten gir lite mulighet for motforestillinger, slik en debatt ville gjort, kan partiledertaler få rom til å oppmuntre og forsterke holdninger som partimedlemmene allerede har. Gjenproduserende arenaer og teknologi, som er spesielt relevant på grunn av den digitale arenaen talene ble delt på, kan skape digitale, algoritmestyrte ekkokamre, som da eksisterer på toppen av det politiske ekkokammeret som allerede eksisterer i en partipolitisk boble.

6. MAKT SOM SOSIAL STRUKTUR

Politiske aktører er synlige i den offentlige politiske sfæren. Som en norsk politiker med et offentlig talerør har du makt, hvor ideologisk makt er mest stabil for norske partier. Dette er fordi regjeringen kan byttes ut, og ulike partier har mulighet til å styre Norge politisk og økonomisk utfra hvem som er folkevalgte. Ideologisk og diskursiv makt er relativt stabil for politiske aktører, der det hjelper å ha mye politisk og økonomisk makt selv om dette heller ikke er avgjørende. Ved å inkludere eller ekskludere tematikk, skape generaliserte kategoriseringer av befolkning eller svekke motstanderes troverdighet kan partier og partiledere kontinuerlig benytte sin diskursive og ideologiske makt til å påvirke norsk-politisk diskurs. Selv taler som har partimedlemmer som primære mottakere overfører ideologi, benytter seg av eksisterende maktstrukturer og kan påvirke offentlig diskurs. Partiledertaler eksisterer altså ikke i et vakuum. En representativ offentlighet er en der allmennheten må akseptere beslutninger de ikke har blitt informert om eller ikke får delta i. Språk og retorikk som benytter forenklete kategoriseringer og som ikke tar hensyn til kompleksiteten av politisk virkelighet kan altså ta plass i den politiske diskursen, til fordel for informasjon og perspektiver som utvider velgeres meningshorisont. Dette kan også forsterkes av digitale ekkokamre og algoritmestyrte medier, slik som beskrevet i «Analyse av sosiale praksiser». Økt mediatisering har altså ført med seg

sensasjoneringen av innhold, der språk som er enkelt, med sterk ladning og skandaløse påstander kan ta mye plass i digitale flater.

Et liberalt demokrati og en resonnerende offentlighet er samstemt. For at en befolkning skal ha reell bestemmelsesrett over og påvirkningskraft på egen offentlighet er det viktig at en så stor del av befolkningen har mulighet for deltakelse. Bruk av ekskluderingsstrategi eller fremstilling av 'folkets' ønsker som entydige kan usynliggjøre politiske mindretall og marginaliserte grupper. Populistisk kommunikasjon kan altså skjule perspektiver, demografiske grupper og mindretallsinteresser i politisk diskurs. Et annet kritisk perspektiv er knyttet til bruk av hyperboler og ladede ord, som kan ha en polariserende effekt. Dette kan påvirke det kommunikative rammeverket som preger politiske aktører. Der det er mindre rom for representasjon av og samarbeid mellom flere partier vil færre i befolkningen bli representert, som hindrer deltakelse i det offentlige rom. En essensiell del av maktuttrykket til politiske aktører som benytter populistisk kommunikasjon er at kritikken av eliten som gjøres av politikere i en maktposisjon kan forstås som nettopp manipulativ. Ved å maskere sin egen makt-posisjon ved å gruppere seg med folket og kritisere aktører med lignende makt-posisjoner som dem selv for å være en elite, kan nettopp tekster med dette uttrykket kategoriseres som uttrykk for maktmisbruk der en populistisk aktør skjuler sin elite-status og kommer med berettigelse for hvorfor de burde styre. Når tekster er utformet på spesifikke måter, for å enten framheve visse ideologier som bedre eller det eneste alternativet en har eller aktivt hindre tematikk i å nå den politiske dagsordenen, skjer det maktutøvelse gjennom teksten. På disse måtene kan populistisk kommunikasjonsstil ha en innvirkning på offentlig diskurs.

6.1 NORSK, POLITISK DISKURS

I den kaotiske og anarkiske offentlige sfæren som har utmerket seg er hverken politikere, nyhetsjournalister eller stabile medier dominante (Davis, 2019, s.100). Den politiske diskursen er en viktig del av norsk offentlighet, og sentral i den «felles samtalen». I demokratier er diskusjon av felles anliggender ment til å belyse ulike sider av saker som preger samfunnet (Gripsrud, 2017, s.29). Partiledertaler er agendasettende og trekker fokus i den offentlige samtalen. Ved inkludering av populistiske mekanismer og virkemidler kan altså informasjon og ulike perspektiver skjules. Fordi den norske, politiske diskursen er preget av den nye digitale tidsalderen har spørsmål om fragmentering av offentligheten oppstått. Når samtalen som utgjør den diskursive flaten splittes og det tidligere felles grunnlaget for kommunikasjon og sentreringen av kommunikasjonen i noen få flater forsvinner, er det viktig å vurdere hva slags samlende mekanismer som kan forene de ulike delene av

den politiske diskursen. Spesielt hvis idealet er en resonnerende offentlighet med fungerende demokratiske systemet. Risikoen er at språk som benyttes i ulike deler av den politiske sfæren blir utviklet og forsterket i sin isolasjon, og når kommunikative fellesarealer blir tilgjengelige kan de språklige distansene mellom ulike aktører skape konflikt. Populistisk kommunikasjon kan forsterke mulig konflikt, gjennom dens polariserende virkning. Senteret for den populistiske ideologien og kommunikasjonen er en maktkamp mellom folket og eliten. Når politiske partier konstituerer eller styrker maktposisjonen sin ved å benytte disse kategoriene og sette dem opp mot hverandre er det viktig å stille spørsmål ved hvorvidt dette gjøres ved former for maktmisbruk.

6.2 ER POPULISTISK KOMMUNIKASJON MAKTMISBRUK

Det er høyst usannsynlig å finne et norsk parti som aldri har benyttet seg av en eller flere av de populistiske virkemidlene eller mekanismene. Det som gjør at rammeverket for Senterpartiets og Fremskrittspartiets partiledertaler kan kategoriseres som populistisk er at begge har gjort utslag på majoriteten av analysekategoriene. På mange måter kan kommunikasjonen som gjøres i talene forstås som strategiske valg gjort for å overbevise og rettlede tilhørerne. Partiledertalene kan altså ha en påvirkning på politisk diskurs, og det er derfor relevant å vurdere maktbruken som gjøres innenfor den politiske og diskursive maktstrukturen som disse tekstene kan påvirke. I «Sjangerplassering» ble det stadfestet at talene er politiske taler i tillegg til å være partiledertaler. Spørsmålet om talene er offentlige uttalelser vedvarer, der det må vurderes hvorvidt talene rettferdiggjør maktbruk og maskerer maktmisbruk. Politiske partier må kontinuerlig opprettholde og begrunne sin legitimitet som politiske deltakere, og dette er i ikke kritikkverdig i seg selv. Hvordan partiene forsøker å legitimere sin politiske virksomhet og ideologi er spørsmålet som kan gi indikasjoner på mulig maktmisbruk.

Maktmisbruk er altså skjulte eller manipulerede forsøk på å fremstille visse ideologier som naturlige, selvfølgelige eller som eneste mulige alternativ, med mål om å skape hegemoni ved å usynliggjøre eller utviske enkelte posisjoner. Talene har til felles at de reproducerer maktforhold mellom seg og befolkningen. Ved å fremstille folket som passive aktører og seg selv som aktive aktører, samtidig som de kategoriserer seg sammen med folket vedlikeholdes maktrelasjonen der partiene har makt til å skape endringer som folket selv ikke klarer å skape. Dette fungerer som et skjult maktforhold, fordi talene mangler transparente dimensjoner som tydeliggjør deres maktposisjon som politikere. Politiske og diskursive maktstrukturer som innrammer offentligheten blir dermed påvirket av skifter i diskursive skillelinjer, som er ment til å beskytte befolkningen ved å tydelig kategorisere politikere.

FrP skiller seg fra SP ved at de i tillegg bruker hyperboler og negative fremstillinger av politiker-eliten på måter som indikerer høy grad av korrupsjon. Uavhengig av hvorvidt påstandene er berettiget eller ikke er det viktig at Listhaug presenterer partiet som den eneste mulige løsningen på problemet. Dette gjøres også indirekte av SP ved at de unnlater å i det hele tatt nevne andre partier, som også kan beskrives som et forsøk på å isolere partiet som en forkjemper for folket. Dette betyr ikke at det er maktmisbruk å ikke promotere eller omtale andre partier eller deres politikk, men det er to kommunikative strategier som utgjør ytterpunkter for å kritisere andre partier og å ikke forholde seg til andre partier men kun til det sentraliserende systemet. Det er også manipulerende dimensjoner ved talene, der de to partiene også er veldig ulike. SP fokuserer på positive, abstrakte insentiver ovenfor tilhørerne; der de vil bli lyttet til og sett. FrP fokuserer derimot på frihetsberøvelse og mangelfull prioritering som vil være negative sanksjoner dersom de ikke mottar støtte. Det er altså noen grad av maktmisbruk i de to talene gjennom bruken av den populistiske kommunikasjonsstilen, og talene kan i en viss grad kategoriseres som offentlige uttalelser.

Gjennom diskursiv påvirkning har taler som benytter populistisk kommunikasjonsstil muligheten til å skjule deler av befolkningen, sin egen rolle som makthaver og politisk tematikk. Ved å benytte det samme maktsystemet som de kritiserer kan altså politikere og partier bruke kritikk av dette systemet for å fremme sin egen ideologiske overbevisning. Å skape separasjon mellom seg og politikken eller å bygge broer mellom seg og befolkningen kan bygge troverdighet, men konsekvensen er at fremstillinger av politikere og det demokratiske systemet for en negativ utforming. Svekket tillit til det politiske systemet kan iverksette et skifte i maktstrukturen som holder det liberale demokratiet oppe. Dette systemet er nettopp basert på at befolkningen velger hvem som skal sitte i regjeringen og på stortinget, men forenklete løsninger, mer intern konflikt mellom partier på grunn av polarisering eller minsket tillit til det demokratiske systemet kan gjøre at velgere i valgprosessen blir formet av en diskurs som hindrer dem i å forstå komplekse aspekter av politisk virkelighet og som skjuler valgmulighetene de har. Dermed kan politisk engasjement og tilhørighet bli manipulerende mekanismer for å fremme en homogeniserende, ideologisk agenda.

7. KONKLUSJON

7.1 BESVARELSE AV PROBLEMSTILLING

Dette forskningsprosjektet har hatt som mål å besvare problemstillingen «i hvilken grad er populistiske trekk til stede i Senterpartiet og Fremskrittspartiets partiledertaler fra 2021, og hvordan kan populistiske virkemidler og retorikk fungere som maktmisbruk innenfor norsk, politisk diskurs?». Etter en grundig tekstanalyse er konklusjonen at det er en rekke populistiske trekk til stede i de to talene. Til tross for at de to partienes populistiske kommunikasjonsstil har to forskjellige uttrykk er fellestrekkene at narrativer om folkets kamp mot et ødelagt system eller en korrump elite er til stede, og at en rekke virkemidler og fremstillinger blir brukt som supplement for å styrke hovedbudskapene i tekstene. Uavhengig av graden av bevissthet fra partienes side innebærer dette en viss grad av maktmisbruk, på bakgrunn av at fremstillinger som kan tolkes som endimensjonale, generaliserende, ekskluderende eller som bærer frem ideologiske implikasjoner som skjules for tilhørerne innebærer intensjonell påvirkning der åpenheten ikke er fullstendig. Dermed vil maktrelasjoner mellom talere og mottakere være preget av påvirkning som ikke er transparent, og som lukker den offentlige samtalen. Fordi det medietekniske klimaet norsk, politisk diskurs er preget av algoritmer og ekkokamre som kan akselerere mistillit til politikere eller det politiske systemet, eller skape forståelser av den fiksjonelle kategorien 'folket' som en homogen enhet med felles interesser vil risikoen være at populistisk ideologi og kommunikasjonsstil kan få enda større plass i offentligheten. Forskningsarbeid for å bevisstgjøre det offentlige rom og befolkningen på denne kommunikasjonsstilen og dens mulige negative virkninger er derfor sentralt.

7.2 VIDERE FORSKNING

Dette forskningsprosjektet har så vidt berørt overflaten av hvordan populisme kan se ut i norsk kontekst, og dette er et felt som kan utforskes i større grad. Fordi det har blitt lettere å si noe, men vanskeligere å bli hørt kan en fortsettelse av forskning på denne problematikken gripe fatt i sosiale medier og digitale ekkokamre, og gjøre videre analyser av publikasjoner partier og politikere gjør på digitale plattformer. I tillegg er analysemodellen et spennende utgangspunkt for å bygge ut et analytisk nettverk der flere partier kan undersøkes, for å skape et enda mer tydelig bilde av fenomenet populisme, dens rolle som kommunikasjonsstil og ettervirkninger av taler som benytter seg av den.

REFERANSER

- Amstrup-Sondresen, M. (2020). *Listhaug-effekten: Høyrepopulistiske diskurser i norsk innvandringspolitikk*. [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. AURA. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2683666/Mariann%20Amstrup-Sondresen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Andersen, J. E. (2021, 9. september). *Populisme fungerer best for partier utenfor regjeringen*. Universitetet i Agder. <https://www.uia.no/nyheter/populisme-fungerer-best-for-partier-utenfor-regjeringen>
- Arbeiderpartiet. (u.å.). *Landsmøtet: Arbeiderpartiets høyeste myndighet*. Hentet 22. januar 2023 fra: <https://www.arbeiderpartiet.no/om/landsmotet/>
- Bjørklund, T. (2004). Norsk populisme fra Ottar Brox til Carl I. Hagen. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 21(3-4), 410-419. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3053-2004-03-04-16>
- Bråthen, J. (2020). *Når mange færre skal bestemme over mange fler som bor mye lenger bort*. [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. AURA. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2684691/Jonas%20Bråthen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Canovan, M. (1999). Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies Association*, 47(1), 2-16. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00184>
- Cosson-Eide, H. (2019, 22. mars). Vedum slår tilbake mot populist-stempelet. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/vedum-slar-tilbake-mot-populist-stempelet-1.14485060>
- Davis, A. (2019). *Political communication: A new introduction for crisis times*. Polity Press.
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: A critical study of language*. (2. utg.). Pearson Education Limited.
- Faktisk. (u.å.). *Partibarometer*. Hentet 22. Januar 2023 fra: <https://polls.faktisk.no/trend?type=riks&time=5Y&area=0&trend=pop-month>
- Fremskrittspartiet. (2021, 9. mai). *Sylvi Listhaug tale søndag FrPs landsmøte 2021* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IdsMNIQxxcg>
- Gripsrud, J. (Red.). (2017). *Allmenningen: Historien om norsk offentlighet*. s.17-54 Universitetsforlaget.

Hitching, T. R. & Veum, A. (2011). Introduksjon. I Hitching, T. R., Nilsen, A. B. & Veum, A. (Red.), *Diskursanalyse i praksis: Metode og analyse* (11-39). Høyskoleforlaget.

Hoffman, M. F. & Ford, D. J. (2010). *Organizational Rhetoric: Situations and Strategies*. SAGE Publications.

Jagers, J. & Walgrave, S. (2007). Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium. *European Journal of Political Research*, 46(3), 319-345.

<https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x>

Kaltwasser, C. R., Taggart, P., Espejo, P. O., Ostiguy, P. (2017). Populism: An overview of the Concept and the State of the Art. I C. R. Kaltwasser, P. Taggart, P. O. Espejo & P. Ostiguy (Red.), *The Oxford Handbook of Populism* (s. 1-24). Oxford University Press.

Kjeldsen, J. E. (2019). *Retorikk i vår tid*. Scandinavian Academic Press.

Kleve-Ruud, L. (u.å.) *Historiens dødeligste pandemier*. Redd Barna.

<https://www.reddbarna.no/historier/pandemier/>

Langørgen, A. (2007, 18. april). *Sentralisering – årsaker, virkninger og politikk*. Statistisk sentralbyrå.

<https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/sentralisering-aarsaker-virkninger-og-politikk>

Lee, S.-S. (2020). What Did the Emperor Ever Say? *The Public Transcript of Confucian Political Obligation*, 19, 231-250. <https://doi.org/10.1007/s11712-020-09720-5>

Lode, V. (2016, 20. oktober). -Jeg er stolt av å lede et populistisk parti. *Dagbladet*.

<https://www.dagbladet.no/nyheter/jeg-er-stolt-av-a-lede-et-populistisk-parti/62177292>

Machin, D. & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis*. SAGE publications.

Mudde, C. & Kaltwasser, C. R. (2012). 1 – Populism and (liberal) democracy: A framework for analysis. I C. Mudde & C. R. Kaltwasser (Red.), *Populism in Europa and the Americas: Threat or Corrective for Democracy?*. (s. 1-26). Cambridge University Press.

Mudde, C. & Kaltwasser, C. R. (2012). 10 – Populism: Corrective *and* threat to democracy. I C. Mudde & C. R. Kaltwasser (Red.), *Populism in Europa and the Americas: Threat or Corrective for Democracy?*. (s. 205-222). Cambridge University Press.

Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and opposition*, Vol.39 (4), s.541-563. DOI <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>

Pappas, T. S. (2020, 20. august). *The rise of modern populism*. TED-Ed. Hentet 18. januar 2023 fra:
<https://www.youtube.com/watch?v=uMNwUh0X5eI>

Regjeringen. (u.å.). *Søk i regjeringer siden 1814*. Hentet 22. januar 2023 fra:
<https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/tidligere-regjeringer-og-historie/sok-i-regjeringer-siden-1814/id2578015/>

Schmuck, D. & Hameleers, M. (2020). Closer to the people: A comparative content analysis of populist communication on social networking sites in pre- and post-Election periods. *Information, Communication & Society*, 23(10), 1531-1548,
<https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1588909>

Scott, J. (2001). *Power*. UK: Polity press.

Senterpartiet, u.å. Historien. <https://www.senterpartiet.no/historie/sps-historie>

Senterpartiet. (2021, 4. juni). *#SPLM21 Trygve Slagsvold Vedum – Partileders tale*. YouTube.
https://www.youtube.com/watch?v=VqT2_RJJEAg

Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Cappelen Damm.

SSB. (2021, 21. oktober). *Valgdeltakelse*.
<https://www.ssb.no/valg/storingsvalg/statistikk/valgdeltakelse>

SSB. (u.å.). *Tabell* <https://www.ssb.no/268559/arsaker-til-a-ikke-stemme-i-valget-etter-kjonn-alder-utdanningsniva-innvandringskategori-og-kommunestorrelse-prosent>

Stortinget (2022, 21. november). *Flertalls- og mindretallsregjering*. Stortinget.
<https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/stortinget-undervisning/ungdomstrinnet/maktfordeling/flertalls--og-mindretallsregjering/>

Svennevig, J. (2022). *Språklig samhandling: Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

The Economist. (u.å.). *Demokrati-indeksen*. FN-sambandet.
<https://www.fn.no/Statistikk/demokratiindeksen>

Uleberg, M. (2022). *Venstrepopulisme i Norge: En studie av populistiske ideer i partiprogrammene til de radikale venstreside-pariene i Norge*. [Masteroppgave]. Universitetet i Oslo.

Valgdirektoratet. (2021, 21. september). *Tall for hele Norge: Storingsvalg 2021*. Valg.
<https://valgresultat.no/?type=st&year=2021>

Velasco, A. & Bucelli, I. (Red.). (2022). *Populism: Origins and Alternative Policy Responses*. LSE Press.

Weyland, Kurt. (2017). *Populism: A Political-Strategic Approach*. I C. R. Kaltwasser, P. Taggart, P. O. Espejo & P. Ostiguy (Red.), *The Oxford Handbook of Populism* (s. 48-72). Oxford University Press.

Wåge, J. (2020, 18. Mai). Kortreist populisme. *Dagbladet*.

<https://www.dagbladet.no/kultur/kortreist-populisme/72475557>

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L. O. & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag* (4. utg.). Fagbokforlaget.

Østerud, Ø. (2017). «Populismen tar over verden». *Nytt Norsk Tidsskrift*, 34(3), 243- 258.

<https://doi.org/10.18261/issn.1504-3053-2017-03-03>

VEDLEGG

1 Trygve Slagsvold Vedum – partileders tale

2 Velkommen til landsmøte og velkommen hjem til meg her på IIseng. Og det siste året har jo
3 vært et rart år. Det er mange som har vært mye alene. Mange som har hatt nesten all sitt
4 arbe på et hjemmekontor. Og det blir også rart for oss å ha landsmøte igjennom en skjerm.
5 Det er jo mye sånn som har blitt løst de siste åra. Ikke de menneskelige møtene, men
6 gjennom skjermer. Og nå skal vi ha et landsmøte der det sitter folk fra Karasjokk i nord til
7 Kristiansand i sør. Så vi tar bokstavelig talt hele Norge i bruk under dette landsmøtet. Men så
8 er jo det andre slagordet vårt det er å være nær folk. Og er det noe vi savner nå så er det å
9 være nær folk, så jeg har tatt med meg faren min her så det iallefall er en i landsmøtesalen
10 når vi ikke kan være sammen. Og det som er litt sånn paradokset da er at det vi savner er jo
11 den derre klemmen, det sosiale, samværet, de menneskelige møtene. Alt det som hører livet
12 tell.

13

14 Også når vi da ser på offentlig sektor, hva er det som er utviklinga der. Og det stordrift, det
15 er sentralisering. At man skal flytte tjenestene lengre bort fra folk. Også ligger det nesten en
16 slags sånn underforstått forståelse at alle kan løse alt digitalt. Og slik er det ikke for
17 eksempel – han far blir ikke fornærma når jeg sier det heller – at for eksempel sånn som
18 faren min synes noen ganger at det kan være litt vanskelig og da bor vi såpass nært at jeg
19 kan hjelpe tell. Men sånn er det ikke for alle. Og hvis det går gjennom de store offentlige
20 reformene sånn for eksempel sånn som NAV, hvor man skal sentralisere det bort fra folk,
21 men i tillegg så har man også kortere åpningstid. Vanskeligere med de menneskelige
22 møtene. Og det kanskje fordi folka som har aller mest sårbare, som nettopp trenger den der
23 menneskelige kontakten. Vi ser det i skatt, vi ser det på tingretter. Det er masse eksempler.
24 Vi kan ta den derre rare reformen som ble kalt nærpolitireform som har ført til tidenes
25 sentralisering av norsk politi. Da er det vanskeligere å kjenne lokale forhold, at å ha poltfolk
26 som er en del av nærmiljøet hver dag. Og vi i Senterpartiet har jo den derre tanken atte
27 store systemer fort gjør mennesker små, og atte store systemer i sin natur – dessverre – blir
28 mer og mer skjematisk. Også er det ikke sånn at alle mennesker passer inn i et skjema.
29 Og hvis du har det mer nært så er det mer mulighet for menneskelig skjønn, det å bli sett; alt
30 det vi savner i dette korona-året.

31 Og en av grunnene til at jeg hadde lyst på åsså ha med faren min i starten er en sånn lærdom
32 jeg fikk fra oppveksten. For da starta det sånn arbeidstrening her hjemme på gård'n, det var
33 en som hadde det som jobb og. Og jeg husker spesielt en gutt som jeg har lyst til å nevne nå,
34 som systemet hadde gitt helt opp. Det var på en måte ikke noe håp for'n i det hele tatt. Han
35 skulle uføretrygdes og var på vei rett inn i rekka. Men takket være at det var noen som så'n,
36 drev å vekka'n om moran, gav han litt gode tilbakemeldinger, og motiverte, og motiverte og
37 motiverte så kom'n seg etter hvert ut i arbeidslivet. Og nå har'n vært en arbeidskar som
38 betaler skatt i femten år. Så vi i Senterpartiet har tru på det nære. Det derre med å se
39 hverandre er noe av det viktigste vi mennesker gjør. Også- jeg vet ikke om dykk ser det over
40 kjøkkenbenken der så lærte jeg en verdi hjemmefra, fra faren min. Og det er at du skal
41 behandle jorda som om du skulle leve evig. Og det er det derre praktiske inngangen i
42 miljøpolitikken vi i Senterpartiet har. Men når jeg skal snakke om miljøpolitikk så må jeg gå
43 ut. Sees etterpå!

44

45 Og når vi snakker om miljøpolitikk så er jo det å ta vare på det biologiske mangfoldet en sånn
46 grunnoppgave for oss alle. Altså man skal behandle jorda sånn at det skal leve evig, altså vi
47 skal overlate Norge i litt bære stand enn det vi overtok det. Men det som er nå problemet i
48 diskusjonen om biologisk mangfold er at mer og mer blir sentralstyrt. At det sitter folk i
49 departement, direktorat, hos statsforvaltern - langt unna de som faktisk kjenner problemet
50 på kroppen - og tar beslutninger og da går konfliktnivået opp. Vi i Senterpartiet tror at noe av
51 den beste måten å styrke det biologiske mangfoldet i Norge er nettopp å spille på lag med
52 folk som lever i natur og lever med natur. Og ha mer tillit til lokalbefolkninga. Og i mitt
53 hjemfylke Hedmark så er jo et av de – som jeg syns er litt sørgelig egentlig – all den
54 konflikten der rundt rovdyr. Altså at man bruker en utmarksressurs, høster mat, produserer
55 mat på en veldig fin måte, men at man oftere og oftere opplever at de som gjør det på den
56 måten ikke blir lytta på i rovdyrpolitikken. Og hvis vi får ansvar så må vi lytte mer, se folk
57 bære og legge til rette for biologisk mangfold og det levde liv rundt i hele Norge. Men i
58 miljøpolitikken så har vi også den store forpliktelsen om å redusere våre klimagassutslipp. Og
59 da må vi gjøre mange grep. Selvfølgelig må vi satse på industri, bruke skogen, produsere mer
60 fornybar energi. Også må vi omstille.

61

62 Og som jeg har denne gamle volvoen min. Kanskje neste gang jeg kjøper bil så er det litt
63 mindre utslipp. Men så kan vi ikke ha en politikk som straffer folk som ikke har hatt råd til å
64 kjøpe seg ny bil. Så vi har brukt et positivt virkemiddel da, at det skal lønne seg når du bytter
65 bil å kjøpe en bil som forurensar mindre. Men vi kan ikke straffe den som da ikke har bytta
66 bilen eller som er avhengig av bil fordi det er kaldt eller at det er langt eller at en ønsker å
67 bruke bilen litt lenger. For det er ikke noe godt ressursregnskap hvis alle skal kaste bilen over
68 natta. Så vi må se folk i miljøpolitikken. Utslippa skal ned, men vi må ikke glemme folka også
69 må vi gradvis omstille.

70

71 Og i transportsektoren så er vi helt avhengige av å binde Norge sammen. For eksempel
72 luftfarten. At vi har et velfungerende kortbanenett i Nord-Norge og Vestlandet. Og at
73 prisene må ned og ikke opp, at det må bli flere avganger og ikke færre avganger. Og derfor
74 så når vi skal omstille så kan vi ikke overlata regninga til ulike lokalsamfunn eller til
75 enkeltpersoner. Da må vi i fellesskap omstille, men å sørge for at tilbudet er like godt og at
76 det blir bære framover. Vi har sett det bråket det har vært på ferje det siste året, når man
77 bare på storting og regjeringen som sier «vi har vedtatt et mål» også overlatt regninga til
78 lokalbefolkninga. Sånn kan ikke politikk drives, for da blir miljøpolitikk konfliktfylt. Det blir
79 negativt og du får ikke til løsninger. Så omstilling det må vi gjøre i fellesskap og ikke overlata
80 regninga til de som kanskje i utgangspunktet har dårligst råd eller som bor ytterst.

81

82 Og nå har jeg gått ut på jorden mitt. For i tillegg til å være stortingsrepresentant og partileder
83 så er jeg sjølvstendig næringsdrivende. Og det er mange som lurer på åssen har du tid til
84 det, og jeg lurer litt på det sjøl noen ganger å. Åssen rekker jeg liksom med alt det- det gjør
85 jeg ikke alltid heller. Men jeg tror det er en veldig god sånn virkelighetssjekk. For det er så
86 fort gjort når en sitter i stortinget, i departement eller direktorat å ha noen gode intensjoner,
87 også vedtar dem nye regler og når det kommer ut i den praktiske virkeligheten så blir det
88 bare byråkrati. Og 95% av norske bedrifter har under 50 ansatte. Så når vi- hvis vi får makt
89 da. Hvis folk vil gi oss makt så må vi være veldig nøye på å ikke innføre noen nye byråkratiske
90 regler som bommer. Og vi er det jordnære, praktiske næringspartiet som ser små bedrifter.
91 Som til enhver tid skal stå opp mot mer byråkrati, mer detaljregulering og sterkere statlig
92 planstyring.

93 Også må vi også endre skatte- og avgiftspolitikken, som gjør at små bedrifter klarer seg. At
94 de tørr å satse og at det er mulig å drive næringsvirksomhet og verdiskaping rundt omkring i
95 hele Norge. Også er jo det- det jeg produserer da i min lille bedrift, det er mat. Og hvis du
96 bare tar dette jordet her så kan et normalår produsere ca. 130 000 brød. Og det som er så
97 fantastisk at det kan produseres 130 000 brød, altså korn da til 130 000 brød, hvert år til evig
98 tid hvis vi tar vare på jorda. Og det er jo det som gjør at vi i Senterpartiet er så kritiske og
99 sterkt imot om å bygge ned mer matjord, for det er en evigvarende ressurs som vi bør
100 overlate til neste generasjon. Og er det noe det siste året har vist oss, så er det hvor sårbare
101 vi er. Hvis du tar i mars i fjor, så kom koronaen til oss og vi hadde til og med mangel på noe
102 så elementært som ansiktsmasker, smittevernutstyr. Vi hadde ikke noe lager som samfunn.
103 Heldigvis så hadde Bent Høie en kamerat i Kina som kænsje gjorde at vi fikk utstyr litt
104 fortere. Men det gjør oss alt altfor sårbare. Og nå er alle enige om at selvfølgelig burde vi
105 hatt beredskapslagring på smittevernutstyr. Og det bør være akkurat det samme vi tenker
106 når det gjelder mat. I dag så har vi i Norge lager for 30 000 folk i tre dager. Det er det statlige
107 lageret. 30 000 folk i tre dager. Altså ingenting. Hvis vi i Senterpartiet får makt så ville vi gå
108 igjennom den totale samfunnsberedskapen. Selvfølgelig det her med smittevernutstyr,
109 legemidler, vaksine. Er det områder på infrastruktur som er for utsatt for oppkjøp. Og
110 matsikkerhet. Og derfor så ønsker vi å ha en totalredskapskommisjon som går igjennom
111 samfunnets totale beredskap og vi kommer til å gjeninnføre beredskapslagringen av mat i
112 Norge. For vi er for sårbare uten.

113

114 Skal vi se om jeg får opp litt jord. Dette er jo da jord. Og vi i Senterpartiet er jo opptatt av
115 nasjonalt eierskap til jorda vår, til skogen vår, olje og gass, fiskeriressursene som gir
116 verdiskaping langs hele kysten. At det i tillegg er nasjonal kontroll på fiskeriressursene, at det
117 skal gi lokal verdiskaping. Levende lokalsamfunn. At nettopp det å ha god kontroll på
118 naturressursene har vært en av Norges suksesser. Og derfor så kommer vi til å endre
119 lovgivninga på eierskap. Stramme de inn, som gjør at det blir vanskeligere med utenlandske
120 oppkjøp av våre ressurser. For det å klare å ha kontroll på det vil skape arbeidsplasser. Og vi
121 kommer til å overlevere det til neste generasjon. Så er det en naturressurs jeg ikke har
122 nevnt, og det er vannkraft. Vannkrafta vår, som er en helt fantastisk gave. Og noe av det
123 viktigste med vannkrafta er jo selvfølgelig at det gir ren energi, lav strømpris til deg og meg.
124 Men det er også forutsetninga for ny norsk industri. Og vi kommer til å trenge mer industri i

125 Norge fremover. For tida for olje og gass vil jo gradvis bli mindre investeringer og da må vi få
126 opp andre typer investeringer og annen type verdiskaping i Norge. Ny kraftkrevende
127 industri. Og hvis du tar Norge for eksempel i fjor, så var kraftprisen i Norge halvparten av hva
128 kraftprisen var i Tyskland. Ekstremt viktig konkurransefortrinn for våre bedrifter. Og det er
129 grunnen for at vi har vært mot å gi mer makt til EU, til ACER over vår kraftpolitikk. For EUs
130 mål er å ha mest mulig lik strømpris i Europa, altså at norsk strømpris skal opp. Vi ønsker å
131 holde en lav norsk strømpris. Og i tillegg til det så må vi ha en helt annen industripolitikk, der
132 staten er en aktiv medspiller, og vi må opprette et eget industri og næringslivsdepartement
133 sånn at vi klarer å reise ny industri på fornybare ressurser og få nye arbeidsplasser rundt
134 omkring i hele Norge.

135

136 Staten og norsk offentlig sektor har mye penger, og det er veldig mange store innkjøp av
137 offentlig sektor i Norge i løpet av et år. I fjor så var det offentlige innkjøp for nesten 600
138 milliarder kroner. Og vi i Senterpartiet ønsker da i tillegg til å en industristrategi basert på
139 kraft, ha en industristrategi basert på våre offentlige innkjøp. Av for eksempel, når vi skal
140 bygge vei, at vi deler opp anbuda sånn at det er mere nasjonale aktører kan være med å
141 konkurrere. Og deler opp anbuda på en måte som gjør at flere lokale bygg- og
142 anleggsfirmaer får den jobben. Det er det ene vi ønsker. En aktiv tenkning på store
143 samferdselsprosjekter til å bygge mer arbeidsplasser, mer verdiskaping her. Så vil vi også
144 stille mere og strengere klima- og miljøkrav i offentlige innkjøp. Det er bra for klima, det er
145 bra for miljøet. Men det vil også styrke våre norske bedrifter. At de kommer til å vinne flere
146 anbud. Og gjennom det også skape flere arbeidsplasser. Så vi må ha en helt annen bevisst
147 tenkning på hvordan vi bruker offentlige penger. Og målet må jo være at offentlige penger
148 skal skape arbeidsplasser til deg og meg, gi verdiskaping og samtidig kunne få ned våre
149 klimautslipp.

150

151 Men en ting er jo det med å skape flere arbeidsplasser, men man må også ha gode
152 arbeidsplasser. Og når jeg står foran den drosja her fra Stange taxi, så er jo drosjenæringa en
153 av de næringene som virkelig har opplevd hvor feilslått det kan være hvis politikk bare blir
154 ideologi. Veldig mange i drosjenæringa har opplevd tøffere og tøffere vilkår, og bedt om at
155 det ikke skal bli et frislepp av løyver. Men allikevæl så har døm bare pressa det gjennom og
156 en vet at arbeidshverdagen til landets drosjesjåfører da blir enda mer krevende. Dem får

157 enda lenger arbeidsdag og dårligere inntekt. Og målet må jo være for oss som driver med
158 politikk- målet må jo være å gjøre livet bærene for folk. At det skal være mulig å ha en jobb
159 som drosjesjåfør og samtidig ha et familieliv. At hverdagen går i hop, at du skal ha en solid og
160 skikkelig inntekt. Får vi ansvar skal vi gjøre grep.

161

162 Rett opp der så er- går jernbanen. Og hvis du ser på norsk jernbane fra 2013 til i dag så har
163 det vært en slags direktør-bonanza i norsk jernbane. Og antallet ressurser og penger vi
164 bruker på direktører har blitt tredobla i jernbanen, men det er ikke sånn at antall
165 togavganger eller at antall passasjerer har blitt tredobla. Men direktørlønnene har skutt i
166 været. Mens de som vasker toget, kjører toget; de som gjør den praktiske jobben, de har
167 opplevd press på sine pensjonsrettigheter. På sin arbeidshverdag. Og det som er et stort
168 paradoks er atte når SSB synliggjør sine tall så er det offentlig sektor som er den store
169 forskjellsdrivern. Det er der lønnsforskjellene øker mest. Og vi i Senterpartiet ønsker, hvis vi
170 får makt, å sette et lønnsstak på 15G. Det vil si halvannen million, så det er ganske bra med
171 penger da. Halvannen million, atte de lønnene i staten som er over det skal fryses. For noen
172 av styrkene i Norge er en nøktern bruk av offentlige penger. Og det er tenkt at vi skal bruke
173 offentlig sektor aktivt, altså utjevne forskjeller ikke forsterke forskjeller. Nå ser vi det både i
174 lønnsatsen, men også sentraliseringa av Norge- at det er offentlig sektor som er den som
175 sentraliserer mest.

176

177 Også er det jo vi på stortinget som bestemmer skatte- og avgiftspolitikken. Og noe av det
178 som har vært tøft de siste åra er atte de som er pendlere de har opplevd dårligere
179 pendlerfradrag. De som går på brakkerigg har opplevd at døm skal betale skatt for den gratis
180 maten døm får. Sjøfolk har opplevd innstramming. Bussjåføren som har et frikort fordi atn
181 kjører buss, sån kan kjøre buss gratis nårn ikke skal kjøre sjøl skal skattes av den fordelen.
182 Sånn kunne jeg fortsatt. Alle ordninger som har vært retta mot vanlige arbeidsfolk har blitt
183 stramma inn på. Mens det har gått noen skatteutt til de som har aller mest fra før. Sånn kan
184 vi ikke fortsette. Hvis Senterpartiet får makt, hvis Senterpartiet får ansvar, så skal vi sørge for
185 at vi skal få avgiftsnivået ned. For høyere avgifter rammer hardest de som har lavest
186 inntekter og atte de som da har vanlige og middels inntekter, de skal få lavere skattetrøkk. Vi
187 må bruke skattepolitikken til å løfte de mange.

188

189 Og nå er vi innpå skolen min, den gamle skolen min som jæ- jeg gikk på barneskolen. Og rett
190 opp der, det trur jeg ikke dere ser, men der gikk jeg i førsteklasse og hadde- hadde frøken
191 Nilsen. Jeg føler meg nesten litt gammel når jeg sier at når jeg vokste opp så kalte vi lærern
192 frøken. Men frøken Nilsen var veldig dedikert, stod på. Og jeg vokste da også opp med en
193 lærermor, så jeg veit hvor hardt norske lærere jobber. Og de har jobba spesielt hardt nå det-
194 det siste året. En av de tinga som virkelig engasjerer oss i Senterpartiet er jo å ha offentlige
195 tjenester nær der folk bor. Skole, sjukehem, skattekontor, tingretter. Vi skal ha
196 velfungerende lokalsamfunn rundt omkring i hele Norge. Og det er jo derfor vi har vært så
197 mot de derre store reformene som regjeringa har gjennomført. Sånn som
198 tvangssammenslåinga av Østfold, Akershus og Buskerud til Viken. Bare skapt nye problemer.
199 Eller når du tvinger sammen Finnmark og Troms, sjøl om 87% av befolkninga i Finnmark sa
200 nei i en folkeavstemning. Og man har kjørt et voldsomt trøkk på kommuner rundt omkring i
201 hele Norge for at døm skal bli sentralisert. Og hvis vi får makt og ansvar, hvis folk vil det, så
202 vil vi garantere at vi skal dele opp igjen de her tvangssammenslåtte enhetene hvis folk vil.
203 For vi skal begynne å lytte til folk. For det mener jeg er en av de mest grunnleggende
204 jobbene til en folkevalgt er nettopp å lytte, se, forstå og gjennom det- handle. Og når vi ser
205 da politireformen, som man kalte nærpolitireform, også endte'n med at man sentraliserte
206 120 tjenestesteder, over 120 tjenestesteder. Hvis vi får ansvar så skal vi opprette flere
207 polititjenestesteder. Og det er like viktig at vi har tilstedeværende polti i Groruddaln som i
208 Gudbrandsdaln. Altså god trygghet, god lokal beredskap i alle deler av Norge.
209
210 Også er det sånn. Jeg tror det er et paradoks som har vært for mange ledere i Senterpartiet
211 er når man skal snakke om kommuneøkonomi. For det kommuneøkonomi er litt kjedelig og
212 litt krevende ord. Men hva er det kommuneøkonomi handler om? Det handler om at vi ikke
213 ønsker at det skal ha sånn type offentlig forfall på skolene våre, at det skal være ordentlige
214 skoler rundt omkring. At vi tror at det blir bære læringsmiljø hvis det er pent, hvis det er
215 pussa opp og at det blir lettere å rekruttere lærere hvis det er ordentlige forhold. At man
216 skal være trygge på at man skal ha en sjukehjemsplass i nærmiljøet sitt. Atte de dyktige som
217 jobber i hjemmesjukepleien, skal oppleve at døm har litt tid til å snakke med den gamle
218 dama eller den gamle mannen som trenger det. At man har de grunnleggende tjenestene
219 nært der folk bor. Og det er derfor vi i Senterpartiet er så opptatt av å styrke
220 kommuneøkonomien. Ikke fordi atte kommunen er så artig, men fordi det er så viktig med

221 skolen, sjukehjemmet, fastlegen. De derre grunnleggende tjenestene i nærmiljøet til deg og
222 meg. Og da skal jeg gå en tur inn på skolen.
223
224 Vi i Senterpartiet har jo opplevd en sånn eventyrlig vekst de siste åra. De siste tre valga er
225 det vi som har gått mest fram. Og i tillegg til at vi har vært valgvinnere tre ganger på rad så
226 har vi fått nye medlemmer. Sju år med medlemsvekst. Vi har fått dyktige folk fra forsvaret
227 som er opptatt av nasjonal beredskap. Vi har fått dyktige folk fra politiet som tror atte god-
228 god politipolitikk; å ha politiet i nærmiljøet. Det er folk fra helsevesenet. Leger som er
229 bekymra for fastlegeordninga. Folk fra hjemmesjukepleien. Mange fra luftfarten. Fra taxi-
230 næringa. Fra industrien. Vi har fått utrolig mange flinke folk som medlemmer i Senterpartiet
231 de siste sju åra. Og vi har fått det rundt omkring i hele Norge. I alle deler av landet har vi blitt
232 et sterkere lag, med mange dyktige medarbeidere.
233
234 Men hva er det poltikk egentlig handler om? Når man leser om poltikk så er det ofte mye
235 sånn sirkus, styr, oppslag, kaos. Men til sjuende og sist handler poltikk om folk. Det handler
236 om en litt eldre enn faren min som begynner å syns at det er litt vanskelig med det digitale.
237 At han skal føle seg trygg når han kontakter offentlig sektor. Det handler om den eldre kona
238 eller mannen som skal være trygg på at det er en sjukehjemsplass, at det er en fastlege som
239 faktisk kjenner dom. Det handler om at man skal ha ei regjering som lytter på folk, både i by
240 og på bygd som vil utvikle hele Norge. Ikke den sentraliseringa vi ser nå. Det handler om at vi
241 må skape arbeidsplasser. Bruke norske naturressurser til å bygge industri, bygge
242 lokalsamfunn, bygge din og min velferd. At folk skal være trygge på når dørm ringer 113, at
243 ambulansen kjem. At en skal vite at det er polti som kjenner lokale forhold. At man skal ha
244 en god, lokal og nasjonal beredskap.
245
246 Gode landsmøte. Jeg skal avslutte den her talen. Her på skolen til dattra mi. Og det er
247 egentlig her hele mitt politiske engasjement starta. I kampen for tjenester nær folk.
248 Landsmøte. Vi i Senterpartiet, vi ber om tillit. Tillit til å ta vare på det Norge vi er så glad i.
249
250
251

252 Sylvi Listhaug tale søndag FrPs landsmøte 2021

253 Kjære alle som sitter heime og følg med. Jeg vil starte med å takke for tilliten som dokke
254 viste meg i går. Og e lova å gjer det e kan for å bygge dette partiet videre, både
255 oppslutningsmessig og organisasjonen sammen med dokke. Så me sa i går så var det ei
256 vemodig stund. For vi he altså takka av vår kjære Siv, som he vør partileder i femten år.
257 Gjennom tykt og tynt, så he Siv stått på for å bygge dette partiet. Vi e så utruleg takknemlig
258 for å ha hatt en så fantastisk partileder. Tusen takk Siv, for den enorme innsatsen du har lagt
259 ned for dette partiet. Det siste året har vør forferdelig. Vi he følt oss sperra inne. 200 000
260 nordmenn e heilt eller delvis arbeidsledig. Absolutt ingenting he vør normalt. Men dette he
261 dokke hørt på utallige pressekonferansa. Dokke veit nøyaktig kor ille dette året he vør. Nå
262 ønske e å sjå framover, og ka framskrittspartiet skal bidra med dei neste åra- tida etter
263 pandemien. Fordi det er det partiprogrammet som vi skal vedta i dag dreie seg om. Vi he dei
264 løsingane som Norge kjem til å trenge framover.
265
266 Men sjøl om kvar og en av oss he følt på at denne tida he vør ille, så e det fortsatt sterke
267 krefter i samfunnet vårt som gjerne godtar ekstreme grep i klimaets navn. Klimaaktivisten og
268 Kina-elsker Erik Solheim sa det egentlig befriende ærlig. Corona-viruset gjer ting som
269 klimaaktivista lenge he ønska seg. Og korsen syns vi så at dette drømmesamfunnet til MDG
270 og deira sine støttespelera føles. Ja på tross av at Norge he pøst ut 300 milliard krone i
271 støtteordninga, i tiltakspakka ja så he vi altså 200 000 menneske i landet som e heilt eller
272 delvis arbeidsledig. Lenge så he Fremskrittspartiet stått på barikadane for å kjempe for
273 enkeltmenneskets frihet. Frihet til å kunne bestemme sjøl i våre sine liv. Friheten til at staten
274 ikkje skal ta meir av vår inntekt enn den må. Det skarpe skille mellom staten sin makt og vårt
275 eget privatliv er viska bort. En ikkje-sosialistisk regjering he til og med vurdert å innføre
276 portforbud, som i realiteten betyr å sette oss i fengsel i eget hjem. I dinne perioden så e
277 grensene for friheten og grunnlova testa. Det heilt riktige i dinne situasjonen he vært å ha
278 strenge restriksjona, men vi må aldri vær naiv. Det e mange politikare i Norge som nå har
279 fått smaken på å styre folk sitt hverdagsliv. Den makta skal Fremskrittspartiet aldri la dei
280 beholde. Og det e en av dei viktigste grunnane til at Fremskrittspartiet trengs mer enn noken
281 gang. Grensene for politikken må rett og slett stakast ut på nytt. Også får vi virkelig håpe at
282 det normale livet vårt e like rundt hjørnet.

283 Forsvaret for dei norske verdiane. For det norske levesettet. Ja det e viktigere enn noken
284 gang. For Norge står i en tung verdikamp, som berre he blitt verre dei siste åra. Mens
285 aktivista og politikera og mediene he kasta seg på en bevegelse som forsøke å stemple
286 Norge som et rasistisk samfunn, og kor enhver debatt møtes eller ubehagelig diskusjon skal
287 møtes med påstanden om at man nøre opp under hat. E det dessverre Fremskrittspartiets
288 oppgave nok en gang å sette ned foten for disse angrepane på våre verdia. I Bergen så he vi
289 et rødgrønt byråd, som vil forby at gate oppkallest etter menn. I Oslo så he vi sett aktivista
290 og politikera som tar til orde for å fjerne statuen av en av historiens største helta Wiston
291 Churchill. Mannen som va en av dei viktigste bidragsyterne for at Norge greide å bekjempe
292 den ondskapsfulle, terrormaskinen nazismen. I går va det 8. mai., 76 år etter krigen markera
293 vi fremdeles frigjøringa fra nazistane sine grusomme herjinga.
294
295 Sentrale Arbeiderparti-politikera har tatt til orde for at kommuneansatte skal kursas i
296 strukturell rasisme. Det e et begrep som vi aldri he vært kjent med i Norge. For det e ikkje
297 sant. Norge e et av dei friaste og beste landa for alle å vokse opp i. Uavhengig av kjønn,
298 etnisk tilhørighet eller legning. I Norge så he alle borgera muligheten til å leve sine liv og
299 forfølge sine drømme. Uavhengig av ken du e, så finns ikkje det noke sted på denne
300 jordkloden der det e bedre å vokse opp. Og det e denne verdikampen vi må stå mot. Dette
301 nye mantra om å dele folk inn i gruppe. Etter identitetspolitiske hensyn. Det e noke som
302 sosialistane he ønska se i mange tiår, og endele he dei funne ei måte å gjer det på. Nemlig å
303 påstå at Norge e et rasistisk samfunn. Men dei som påstå dette dei leve i en falsk virkelighet.
304 For ingen av dei kan peike på et einaste land der det er bedre for minoriteta å voks opp. Og
305 det e mange ord, og floskler og begrep som e kommt inn i dagligtalen det siste året. Og kvar
306 gang sånne begrep og floskla kjem inn i det så e svaret mitt: sjå på ka folk gjer, ikkje ka dei
307 sei. For det e en grunn til at dei som flykta ønska seg til Norge. Det e en grunn til at Norge
308 ligg i toppen på kvar einaste gode statistikk. Det e fordi Norge e bygd opp gjennom
309 generasjona, etter generasjona med hardtarbeidande arbeidsfolk som he stått på fra morga
310 til kveld. Gjennom tillit, frihet og en stolt arbeidsmoral så he man bygd opp et av dei beste
311 landa i verden. Men det kjem altså ikkje av seg sjøl. Det kjem ikkje gjennom statlige subsidia.
312 Det kjem ikkje gjennom identitetspolitikk. Det kjem av hardt arbeid på vei mot et mål. Med
313 et stadig ønske om å gjer hverdagen for folk flest enklere. Gjennom å sette tydelige grense

314 for hvor staten skal slutte å blande seg inn, og kor vi borgera skal overta skjebnen i våre egne
315 hende.

316

317 Midt i denne pandemien så he vi fått en perspektivmelding fra regjeringa, som e proppfull av
318 dommedagsprofetia. Om norsk økonomi og om norsk velferdssamfunn. Heilt sida
319 meldingane starta å komme for 17 år sida så he det vør- vist seg at pessimistane tok feil og
320 det vil dei gjer igjen. Disse dystre bilda som blir tegna opp vise seg å ikkje holde stikk. Norge
321 e et fantastisk land med god økonomi og et godt velferdstilbud. Vi leve lengre og det e et
322 fantastisk resultat av den velferdsmodellen som me he bygd opp. Derfor så får vi beholde
323 våre foreldre, våre besteforeldre og våre oldeforeldre lengre. Og det e en gave å ha dei i live
324 lengst mulig. Likevel så sa statsministeren, da perspektivmeldinga ble lagt fram, at det som
325 spis opp handlingsrommet det e at folk leve lengre. Smak litt på det. Vi he altså fått en
326 politikerstand som se på eldre menneske som leve lange og friske liv som et problem. Da e
327 det noke som e riv ruskande gale. Det e et sjukdomstegn at eldre blir sett på som et
328 problem. Og at det e pensjonistane som bli sett på som samfunnets største byrde. Det e på
329 høy tid at vi gjenreiser respekten for dei eldre. For vår velferdsmodell den var bygd for å ta
330 vare på oss når vi blei gamle. Den blei bygd for å sikre at vi fikk en pensjon. Den var bygd for
331 å gi oss en verdig alderdom. Den blei ikkje skapt for å kaste titalls milliard krone ut i
332 symbolske klimatiltak. Det blei ikkje skapt for å ta imot et enormt antall innvandrera som
333 ikkje bidrar i arbeidslivet. Og den blei ikkje skapt for å dytte ut over- nesten 40 milliard krone
334 i bistand til bistandsprosjekt uten reelle krav til resultat. Så sjøl om politikarane gjerne prøv å
335 bruk dei eldre som syndebukk for at handlingsrommet e brukt opp, må dokke aldri la dokke
336 lure. Det som spis opp handlingsrommet e den totale mangelen på prioritering.

337

338 Til dokke pensjonista så vil e sei: dokke he ingen grunn til å dårleg samvittighet. Dokke he
339 jobba og opparbeida dokke rettighetene til å ta ut pensjon. Fremskrittspartiet stod aleine
340 mot pensjonsreformen til Arbeiderpartiet, som i realiteten kutta i folk sine opparbeida
341 pensjona og sine rettighete. I Norge så skal det vær viktigere at eldre får en god og verdig
342 alderdom enn at vi skal skryte på internasjonale toppmøte at vi e best i verden på å dele ut
343 bistand til korrupte regime. I Norge så skal det vær viktigere å gi menneske som treng
344 medisine og behandling hjelp, enn at kulturministeren kan smile bredt og dele ut enda fleire
345 milliarda til kultureliten. For vi må aldri gløemme at de e mange i Norge som ikkje får den

346 hjelpa dei treng i velferdssamfunnet vårt. Det e mange som falle utafor. Fremskrittspartiet
347 skal vær det blå alternative med hjerte for vanlige folk. For dei som e sjuk, og for dei som
348 falle utafor. Men altfor ofte så ser vi at politikera, blå som rød, dei glømma at det e folk i
349 Norge som aldri får den hjelpa dei treng.

350

351 Da ei blei kontakta av mammaen til Ulrik på fire år, som he en øyesjukdom som kan gjer han
352 blind så gjor det et stor inntrykk på meg. Gutten han e like gammal som min lille Steffen.
353 Foreldra var fortvilt, for dei skulle samle inn 8 million krone for å redde synet til gutten sin.
354 Og tanken på at menneske i Norge skal måtte bli blind fordi staten meina det e for dyrt å
355 redde synet deira, nei det e ikkje bærre uverdig. Det e hjerteskjærende. Når e spurte
356 statsministeren i spørretimen på stortinget om koffor helsenorge ikkje kunne ta regninga for
357 lille Ulrik og dei andre så var svaret at «Vi he valt en prioriteringsmodell». Så kaldt, så kjølig.
358 Heldigvis så snudde beslutningsforum, og Ulrik og dei andre vil nå få denne øyesjukdommen
359 på statens regning. Men Norge e en sinke i å ta i bruk nye medisina. I Norge så tar det altså
360 tre ganga så lang tid å ta i bruk nye medisina som i Danmark. Menneske i Norge dør mens
361 byråkratiet somla i vei. Menneske i Norge lid i store smerte mens byråkratiet somla sakte i
362 vei. Dette går ikkje lengre. Tid e en ressurs som dødssyke menneske ikkje har. Derfor så he
363 Fremskrittspartiet i dette partiprogrammet foreslått en heilt ny politikk. Norge skal være
364 sjølvforsynt med dei viktigste medisinerane. Vi skal ha et nasjonalt beredskapslager og vi kreve
365 at alle pasienta som treng det skal få tilgang til dei beste medisinerane og den ypperste
366 behandlinga som e tilgjengelig på marked. Og kjære landsmøte e he faktisk en gladnyheit til
367 dokke. For allereie før dette programmet er vedtatt i dag, så he vi fått gjennomslag for at
368 regjeringa umiddelbart skal sette i gang arbeidet med å sikre medisin- og vaksine-produksjon
369 i Norge. Curida i Elverum e klar. Andre investorer har signalisert at dei e klar. Så nå må vi
370 altså få ut fingern og sørge for norsk beredskap på medisin. Vi må slutt å tru blindt på
371 byråkrata i EU i ett og alt. For mange politikera på stortinget så e folket til for politikerane.
372 For oss i Fremskrittspartiet så e det motsatt. Politikerane dei e til for folk. Vi skal vær
373 ombudsmenn og -kvinne. Og vi skal aldri hvile, så lenge det finns en liten Ulrik eller ei eldre
374 Turid som ikkje får den hjelpa dei treng og som dei he krav på.

375

376 E he engasjert meg stærkt i kampen for ALS-sjuka. Det e en av dei verste sjukdommane som
377 finns. Kroppen den dør litt etter litt. Og for mange så kan dette vær over i løpet av to til tre

378 år. Det beskrivas som å bli begravd i egen kropp. Og i dag blir altfor mange sendt heim igjen
379 med en dødsdom og ei brosjyre i handa. E he fulgt Cathrine Nordstrand sida 2018. Det he
380 gjort et enormt stort inntrykk på me. Ho e 51 år gammal og he en tenåringssønn. Ho blir
381 dårligere sakte men sikkert. Men ho gi aldri opp å kjempe. Og kjempe for å vær der lengst
382 mulig for sønnen sin. Og det e Cathrine som har mykje av æren for at Fremskrittspartiet nå
383 he fremma forslag på stortinget om right-to-try. Det er retten til å prøve eksperimentelle
384 medisina. Og responsen he vært heilt enorm. Nasjonalforeninga for folkehelsa som kjempe
385 for tilbudet til persona med demens, kreftforeninga og mange andre støtta
386 Fremskrittspartiet i denne kampen. Og vi håpe for ALS-sjuka Kim i Trondheim, Ivar i Oslo,
387 Nils-Arne fra Jaren, Cathrine og alle dei andre som he en sykdom som gir en dødsdom, at et
388 fleirtall på stortinget støtta oss.

389

390 For å sikre gode helse- og omsorgs-tjeneste, ja så treng vi kompetente hende. Og e he sjøl
391 jobba fem år i eldreomsorge mens e studerte. E var som en potet og gjorde alt mulig. Og e
392 stortrivdes. E va hjemmehjelp, e jobba i stell og pleie på aldershjemmet, e skifta bleia, e
393 dusja dei eldre, e hjalp dei med stort og smått. Og e hadde ansvar for kjøkkenet, der e kokte
394 egg sånn at dei skulle bli akkurat sånn som beboerane ville ha det. Og e kokte grøt og den
395 måtte vær akkurat sånn som dei var vandt til. E va i vaskeriet og sørga for reine klær, og
396 fortrinnsvis at dei kom inn i rett klesskap. E e sjøl kjent på hvor viktig og hektisk denne
397 jobben e. Vi skal kjempe for at eldre får valgfrihet. Vi skal kjempe for at eldre på sykehjem
398 skal ha et skikkelig kjøkken, og at alle som treng det får sjukehjemsplass. Og i tida framover
399 så skal vi løfte våre sykepleiera og helsefagarbeidera. Dei treng et etterlengta løft. Lønna må
400 opp og den daglige følelsen av å ikkje strekke til, den må lindrast. Derfor kan e her og nå love
401 landsmøtet at Fremskrittspartiet revidert nasjonalbudsjett vil foreslå at det lagast en
402 opptrappingsplan, for å få fleire varme hende og høyere lønn for noken av dei viktigste yrka
403 vi har i samfunnet.

404

405 I går så va frigjøringsdagen. Og kvar- kvart år så tenke e på for en merkedag dette blei i
406 historia. Alle dei som kjempa for landet vårt. Takk te alle veterana som he kjempa for Norge.
407 Og takk til alle soldata som med flagget på uniformen arbeide for vår frihet. Og frihet va en
408 viktig grunn til at e meldte meg inn i Fremskrittspartiet. E fikk være vitne te storhetstid da
409 Margaret Thatcher i Storbritannia og Ronald Reagan i USA bidro til oppløsning av det

410 kommunistiske Sovjetunionen. Og stagga sosialismens inntog i våre hverdagsliv. Det
411 frigjorde milliona av menneske bak jernteppet. Og når e tenk tilbake på den tida så va det
412 nøyaktig dei samme kampane vi kjempa om. Overformynderi og autoritære tanka om korsen
413 staten skulle styre hverdagen til folk. Og det e det samme som sosialistane foreslo på 80- og
414 90-tallet som vi ser igjen i ny drakt nå. I dag ønska rød-grønne sosialista nøyaktig det samme.
415 Men den einaste forskjellen det e at dei bruke klima som unnskyldning for å styre liva våre.
416 Seks timers arbeidsdag skal kombineras med å øsle ut gigantbeløp for å elektrifisere norske
417 oljeplattforma. Uten at vi kutte et einaste gram CO2 i verdens klimaregnskap. Dei skal åpne
418 grensene og ta imot enda fleire flyktninga. Og prikken over l'en e altså at dei skal stenge
419 oljekranane. Så fort det lar seg gjøre. Og ka skal så dette finansierast med? Milliarda i økte
420 skatta og avgifte, rett ut fra lommeboka til vanlige folk. Og all den nye energien skal
421 selvfølgelig hentast fra oversubsiderte vindmølle som rasera norsk natur. Dei nye
422 sosialistane i MDG e som en vannmelon. Dei e grønn uttapå, men inni så e dei knallrød. Dei
423 skal tvinge folk i distrikta til å kjøpe flykvote. En egen kjøttavgift på fredagstacoen, og
424 pumpeprisen skal skytast opp i over 20kr litern. Dei kan kalle seg grønn og dei kan kalle seg
425 rød, men til syvende og sist så e det overformynderiske sosialista som ønske å styre livet vårt
426 i ett og alt.

427

428 Det alle klimaaktivistane i- som brøle i klimahysteriets navn glemme e det at Norge ikkje he
429 en egen atmosfære. Sjøøl om alle i Oslo begynte å sykle over natta så ville ikkje det redda
430 verden. Når vi veit at Kina sine utslipp overgår- overgår dei samla utslippa til USA, EU, Norge
431 og dei andre E- OECD-landa tilsammen. Sjølsagt skal Norge kutte utslipp. Det gjør vi gjennom
432 billigere- å gjør det billigere og enkelt å være miljøvennlig. Gjennom å kutte avgifte slik at
433 fleire kan kjøpe se nye, trygge og miljøvennlege bila. Og igjennom å satse på norsk gass, slik
434 at vi får erstatta meir av det skitne kullet som mange land i Europa bruka enda. Gjennom å
435 satse på skogen som bind store mengda CO2, og gjennom teknologi-utvikling som ikkje kan
436 vedtas av politikarane men som må utviklast av det private næringslivet. I dag e
437 klimapolitikken prega av symbol, påbud og forbruk. Det virka som et kappløp om å plage
438 vanlige folk mest mulig. Det e fult mulig å føre en effektiv og god klimapolitikk uten å flå
439 skattebetalerane og flagge ut industriarbeidsplassar.

440

441 Norge e et langstrakt land, og uansett kor mange klimatiltak og sykkeveia MDG bygge ut i
442 Oslo treng folk i resten av landet bilen. For å få hverdagen sin til å gå rundt. Og det vil
443 Fremskrittspartiet aldri straffe folk for. Også he e en beskjed til alle som jobba i olja. Dei siste
444 åra så he dokk blitt håna. Det fantastiske som dokk he bygd opp blir sett ned på, som et
445 problem som må avskaffast. Folk he til og med fortalt om barn som blir mobba fordi foreldra
446 deira jobba i oljeindustrien. Til dokke så vil e sei: rett opp ryggen og vær stolt. Hver dag så
447 går dokke på jobb og skaffa landet enorme inntekte. Enorme verdia som ingen
448 skrivebordsteoretikera kan tenke seg til. Dokke bære mykje av det fantastiske
449 velferdssamfunnet vi har på dokke sine skuldra. Det e vi dokke evig takknemlig for. Dokke
450 skal vær stolt og aldri tvile på at dokke he Fremskrittspartiets støtte. Fremskrittspartiet vil
451 aldri gå med på å flagge ut norske arbeidsplassa til Saudi-Arabia og Russland, fordi
452 klimaaktivista i Norge skal få finere klimaregnskap å reise på toppmøta med. Vi vil aldri vær
453 med på å skyte pumpeprisen opp for folk flest på over 20 kroner litern. Eller å vær med å
454 tvinge nordmenn til å kjøpe el-bil. Dei kan kalle det klimapolitikk men til syvende og sist så e
455 det formynderisk sosialisme. I vårt program så skal det førast en realistisk og jordnær
456 klimapolitikk som faktisk får ned utslippa. Oljenæringa den skal utviklast, ikkje avviklast.
457
458 Avgifte e grunnleggende usosiale. Fordi en aksjemegler i Oslo og en håndverker i Nord-Norge
459 dei må betale akkurat det samme. Det ramma mest dei som he minst. I alt for stor grad så e
460 kostnaden for dei symbolske klimatiltaka dytta over på vanlege folk. Ei e så stolt av at vi i det
461 nye programmet seie rett ut at vi ønska å prioritere avgiftsreduksjona dei neste fire åra. Med
462 Fremskrittspartiet sin politikk så skal vanlige folk merke solide avgiftskutt når dei kjøre bil,
463 når dei fylle tanken og når dei går på butikken.
464
465 Midt i den verste pandemien i vår levetid e det trist å måtte melde at innvandrings- og
466 integreringspolitikken he spilt fullstendig fallitt. Gjennom heile pandemien så he smittetalla,
467 spesielt i Oslo, vært holdt oppe av at enkelte innvandrergruppe ikkje forholde seg til dei
468 reglane som vi alle e forplikta til å følge. Umiddelbart når denne sannheten kom fram i
469 rapport etter rapport så rykka politikera, aktivista og mediene ut for å fortelle oss at
470 sannheten e stigmatiserende. Først var ikkje det nok informasjon på morsmåla deira. Så kom
471 unnskyldninga om trangbodddhet. Og så prøvde dei desperat å skylde på sosiale forhold. Men
472 ingenting av dette viste seg å stemme. Framfor da å løse problemet, gå inn i

473 innvandremiljøa og stille tydelige krav om å følge reglane så har vi fått en så stor
474 berøringsangst at ingenting av betydning he blitt gjort. Vi he fått et samfunn kor mange e
475 redd for virkeligheten. Og når Fremskrittspartiet påpeikar det åpenbare, ja så kjem
476 Arbeiderpartiet sine politikera drassende med dei samme gamle påstandane om at vi nøre
477 opp under holdninga, framfor å diskutere sakens innhold. For mens Arbeidspartiet i Norge
478 helst skulle sett at Fremskrittspartiet satt oss ned og holdt kjeft, så he deira sitt søsterparti i
479 Danmark kopiert Framskrittspartiet sin innvandringspolitikk. Og grunnen til at
480 Sosialdemokratane i Danmark tok en heilomvending, ja det var fordi dei- dei kunne ikkje stå
481 lenger og sjå folk inn i øynene og forsøke å fortelle en historie som ikkje va sann. Som ikkje
482 stemme med virkeligheten. Det va ikkje troverdig i Danmark, og det e heller ikkje troverdig i
483 Norge. I programmet så foreslår vi at dei som søke asyl i Norge skal sendast til et tredjeland
484 vi he avtale med, og få asylsøknaden behandla der. Norge skal sjøl bestemme kor mange
485 flyktninga vi skal ta imot. Og sette en stopper for at FN eller EU skal diktere norsk
486 innvandringspolitikk. Privatpersona skal he hovedansvaret for integreringa, og det skal bli
487 mykje vanskeligere å få opphold og statsborgerskap. Vi kan ikkje ta imot fleire enn vi evna å
488 integrere. Vi må stille krav til folk og vi må sørge for at innvandrerane lære seg norsk og kjem
489 i arbeid. For samfunnslimet som he gjort Norge til et så fantastisk land å bo i, det e en
490 kontrakt. Den kontrakten består ikkje berre av privilegie og rettighete. Den består også av
491 plikta og ansvar. Det bety at man må lære seg norsk, man må følge lova og regla og man må
492 respektere dei norske verdiane. Fremskrittspartiet vil ikkje lukke øynene for dei nesten 80
493 millionane flyktningane som finns i verden, som e på flukt. Mens noken få tusen får en
494 gullbillett te Norge. Derfor så foreslår vi i det nye programmet kraftige kutt i bistanden. Men
495 meir av pengane skal gå til å hjelpe forfulgte i nærområda. I steden for å pumpe milliarda av
496 skattekrone inn i et svulstig FN-byråkrati.

497

498 Fremskrittspartiet skal kjempe for et samfunn som ser menneske som individ, ikkje sorterar
499 dei etter gruppe. For oss så e familien det viktigste fellesskapet, ikkje staten. Familiene skal
500 få bestemme meir sjøl. Ikkje overkjørast av maktkåte politikera som trur at dei veit bedre
501 enn familiene sjøl. Derfor skal det vær foreldra sjøl som fordelar permisjon, ikkje
502 politikerane. Og til deg Kjell Ingolf Ropstad, det hjelpe ikkje med flotte festtala på
503 landsmøtet når ditt parti stemme mot Fremskrittspartiets forslag om å gi makta tilbake til
504 foreldra, til å kunne fordele permisjonen sjøl. Vi skal kjempe for at private barnehaga

505 overleva, ikkje knekkast av politikera som med ideologiske skylappa vil tvangskommunalisere
506 barnehaga foreldra e fornøyd med. Alle mine barn he gått i private barnehaga. Vi e mange
507 foreldre som ikkje vil sitte og sjå på at vi skal gi fra oss valgfriheten til politikera for å
508 fortelle oss ka som e best for oss, og våre barn. Vi vil ha et samfunn med små forskjella. Da
509 kan ikkje private løsinga vær forbeholdt rikfolk med proppfulle bankkontoa. E respektera at
510 folk velge å bli veganera, at folk velga å sykle i staden for å kjøre bil, at folk tar tog i steden
511 for å fly av klimahensyn. Men e respektera også dei som velge annerleis. Og det e det som
512 skille oss fra sosialistane. Oss FRPera. Vi respektere folk sine valg. Enten det e grønn eller rødt
513 sosialisme forsøke dei alle å overkjøre enkeltmenneske, og bestemme korsen dei skal leve
514 liva sine i trå med det sosialistane meina e riktig. For Fremskrittspartiet så slutta vår frihet
515 der andre sin starta. Hvis du treng bil for å kjør barna dine i barnehagen, for å komme deg på
516 jobb eller berre for å ta en tur på butikken så skal du kunne gjer det. Og heilt uten å bli
517 påkrevd å kjøpe deg el-bil eller å bli iført nye miljøavgifte.
518
519 Mange arbeiderpartipolitikera og til og med høyrepolitikera snakka om elektrifisering av
520 oljeplattforma, karbonfangst og lagring og andre klimatiltak i milliardklassen, som om
521 statskassa va en endeløs- en bunnløs brønn med penga. Arbeiderpartiet går altså til valg på å
522 bruke oljefondet til å redde klima. Dei skal altså gamble med våre felles sparepenga. For
523 Fremskrittspartiet så e det viktigste å sikre en best mulig avkastning på oljefondet. Målet det
524 e å sikre velferden for oss som leve i dag, og dei som kjem etter oss. Fremskrittspartiet skal
525 fortsette kampen for å investere meir penga i veia, broa, tunnele, bredbånd- alt det som e
526 med på å bygge landet. Ikkje sløse dei bort på symbolske klimatiltak. Vi he penga i Norge,
527 men det e prioriteringa det e noke galt med. Vi må gjenreise respekten for å skape verdia og
528 det å stå på. Hvis vi skal bruke penga, ja så må dei først skapast. I Norge så bli idrettshelta
529 dyrka fram. Artista og musikera som gjer det bra og blir søkkrik, ja dei heia vi nordmenn
530 fram. Men vanlige hardtarbeidende gründera og familia som he bygga arbeidsplassa og
531 skapt et levebrød for seg sjøl og andre skal vi skule på med argusøyne. Mens sosialistane
532 behandla dei som halvkriminelle. Det sosialistane ikkje forstår det e at mange av disse som
533 he skapt disse verdiane he ofra mykkje. Dei he risikert mykkje. Mange ofre egne sparepenga,
534 tatt opp lån for å begi seg ut på drømmen om å skape sin egen bedrift. Og den enorme
535 verdien som disse tilføre samfunnet med å ansette folk, skape verdia. Og det e he dei betala
536 inn i skatt til felleskapet, ja det bidrar til at vi he råd til et helsevesen og en eldreomsorg for

537 våre eldre. Vi e lei av misunnelsesretorikken til Rødt, SV og Arbeiderpartiet. Mot dei som
538 skape verdia. Dei som he jobba døgnet rundt, året rundt for å sikre nok i inntekte til å betale
539 lønn til sine ansatte. Disse ønska disse partia å straffe med hardhendte skatteregninga. Tida
540 e overmoden for at norske eiera får samme rammebetingelsa som utenlandske. Vi vil ikkje at
541 norske bedrifter skal selgast ut bit for bit. Det e noke som e galt når kinesiske og russiske
542 eiera he bedre rammebetingelsa enn norske gründera.
543
544 Som odelsjente fra Vestlandet så e ei opplært til at du skal overlate gården i bedre stand te
545 neste generasjon, enn da du overtok den sjøl. Det e det samme som gjeld for landet vårt.
546 Det e det samme som gjeld for Norge. Da må man begynde å sette tæring etter næring. Det
547 e ikkje mangel på penga i Norge, men det e mangel på prioritering. Fremskrittspartiet sin
548 kamp det blir å sikre kjerneoppgavene i velferdssamfunnet vårt, at dei prioriterast opp og at
549 andre ting prioriterast ned. Vi skal sikre alle uavhengig av lommebok tilgang på medisina, og
550 den beste behandlinga. Fremskrittspartiet akseptera ikkje at folk dør, at folk leve i smerte og
551 med elendig livskvalitet fordi byråkratiet somla sakte og staten skal spare penga. Vi
552 akseptera ikkje at folk må ty til innsamlingsaksjona for å overleve, forlenge livet eller for å
553 slippe å bli blind. Sykehusutbygging skal finansierast over statsbudsjettet, ikkje gjennom å
554 kutte pasientbehandling på sjukehusa. Og vi vil legge ned dei regionale helseforetaka og
555 samle helsenorge til et rike. Pengane skal brukast på pasientbehandling, ikkje på enda
556 høgere lederlønninga i et svulstig helsebyråkrati. Fremskrittspartiet skal stå i front for å få til
557 et løft for sykepleiera og helsefagarbeidera. Vi må sikre at vi he dei varme hendene i
558 framtida, som vi treng for å lindre smerte, for å stelle sår og for å holde dei eldre i handa når
559 dei treng det. Vi skal prioritere barn og unge, som e framtida vår. Sikre en god skule der alle
560 får bruke evna sine. En skule der mobbing ikkje akseptert, og der mobbern får ta
561 konsekvensane- ikkje mobbeofferet. Lærera som ikkje beskytter barna, rektora som ikkje
562 gjer jobben sin, ja dei får finne seg noko anna å gjer. Det e noke som e galt når barn kjem
563 heim igjen fra skulen livredd for framtida. Livredd for at verden skal gå under. At vi ikkje he
564 ei framtid på grunn av klimaendringa. Skulen he et ansvar for at elevane skal lære å tenke
565 sjøl, ikkje drive med politisk skremselspropaganda. Verden e snudd på hodet, og
566 Fremskrittspartiet skal få den på rett kjø.
567

568 Kjære landsmøte. Vi står overfor en stor oppgave. Den valgkampen vi står foran, ja den blir
569 krevende og det veit alle sammen. Vi skal vær ombudsmenn og kvinne for folk flest.
570 Urettferdigheten skal vekk. Dei som skape verdia dei skal møtast med heiarop.
571 Helsebyråkratiet skal kuttast, mens dei sjuke som ikkje får medisin ja dei skal prioriterast.
572 Oljearbeiderane og dei som skape verdia i dette samfunnet, dei he en venn i
573 Fremskrittspartiet. Men dei som ivra for storstilte, symbolske klimatiltak dei skal møte
574 motstand. Nå e tida inne for å bruke pengane her heime, ikkje fleske dei ut til alskens gode
575 formål. Kjære landsmøte, med det vil jeg legge frem det fantastisk nye partiprogrammet vårt
576 og e ser virkelig fram til debatten. Lykke til!